

Ekonomikas ministrija

**1.2.1.specifiskā atbalsta mērķa
„Palielināt privātā sektora investīcijas P&A”
1.2.1.2.pasākuma
“Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”**

SĀKOTNĒJAIS NOVĒRTĒJUMS

Rīga, 2016

Saturs

SAĪSINĀJUMI	3
1. Esošās sociāli ekonomiskās situācijas apraksts.....	4
1.1. Makroekonomiskās situācijas raksturojums.....	4
1.2. Inovācijas attīstība.....	5
1.3. Politikas plānošanas dokumentos noteiktās rūpniecības un inovācijas politikas prioritātes.....	9
2. Pasākuma ieviešanas risinājums un izvērtējums	11
2.1. 2007.-2013.gada plānošanas perioda programmas “Tehnoloģiju pārnese kontaktpunkti” izvērtējums	12
2.1.1. Programmas „Tehnoloģiju pārnese kontaktpunkti” nosacījumi	12
2.1.2. Tehnoloģiju pārnese kontaktpunktu ieviešanas modelis	13
2.1.3. Programmas administrēšana.....	14
2.1.4. Programmas “Tehnoloģiju pārnese kontaktpunkti” rezultātu izvērtējums.....	15
2.1.5. Tehnoloģiju pārnese kontaktpunktu darbības finansiālie rezultāti	19
2.2. Tehnoloģiju pārnese programmas citās valstīs	20
2.3. 2007.-2013.gada plānošanas perioda programmas “Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma” izvērtējums	21
2.3.1. Programmas “Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma” rezultātu izvērtējums	21
2.3.2. Programmas “Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma” ieviešanas modeļa izvērtējums	24
2.4. Inovācijas vaučeru programmu apskats un citu valstu piemēri.....	26
2.5. Priekšlikumi Tehnoloģiju pārnese programmas un Inovācijas vaučeru programmas pilnveidošanai.....	31
3. Tehnoloģiju pārnese programmas 2014.-2020.gadā ieviešanas nosacījumi	36
3.1. Vispārēja informācija par Tehnoloģiju pārnese programmu	36
3.2. Tehnoloģiju pārnese programmas modelis.....	39
4. Rezultāta un ietekmes rādītāji.....	45
5. Sinerģija ar citām valsts atbalsta iniciatīvām.....	47
6. Pielikumi	50

SAĪSINĀJUMI

CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
CSP	Centrālās statistikas pārvalde
DP	Darbības programma “Cilvēkresursi un nodarbinātība” 2007.-2013.gadam
DPP	Darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājums
DU	Daugavpils universitāte
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EIF	Eiropas Investīciju fonds
EK	Eiropas Komisija
EM	Ekonomikas ministrija
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
EUR	euro
EUROSTAT	Eiropas Savienības Statistikas birojs
IKP	iekšzemes kopprodukts
IKT	informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
IP	intelektuālais īpašums (intellectual property)
IT	informācijas tehnoloģijas
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LU	Latvijas Universitāte
LLU	Latvijas Lauksaimniecības universitāte
LMA	Latvijas Mākslas akadēmija
MK	Ministru kabinets
MVK	mazie un vidējie komersanti
P&A	pētniecība un attīstība
AR	Rēzeknes Augstskola
RTU	Rīgas Tehniskā universitāte
RSU	Rīgas Stradiņa universitāte
TPC	Tehnoloģiju pārneses centrs
TPK	Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti
VeA	Ventspils Augstskola
VIS	ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības informācijas sistēma
VPP	Valsts pētījumu programmas
VTPC	Vienotais Tehnoloģiju pārneses centrs
ZI	zinātniskās institūcijas
ZTAI	Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.-2020.

1. Esošās sociāli ekonomiskās situācijas apraksts

1.1. Makroekonomiskās situācijas raksturojums

2001.-2008.gadu periodā Latvijā bija vērojama strauja ekonomiskā izaugsme, kuras pamatā bija ievērojams privātā patēriņa un investīciju pieaugums, kā arī nozīmīgs ārējā kapitāla pieplūde. Šajā laika posmā IKP pieaugums valstī veidoja vidēji 8,8% gadā. 2008.-2010.gadu periodā globālās finanšu un ekonomiskās krīzes rezultātā Latvijā iestājās viena no dziļākajām recesijām ES. Visstraujākais IKP samazinājums bija novērojams 2009.gadā, kad tas saruka par 18%, tādējādi būtiski iespaidojot tautsaimniecības attīstību, kas rezultējās ar ievērojamu darbavietu skaita samazinājumu, bezdarba pieaugumu, t.sk. finansiālo un sociālo nenoteiktību.

2009.gada 4.ceturksnī Latvijas ekonomikā atsākās izaugsme un 2010.gadā bija vērojams pakāpenisks IKP pieaugums. Kopš 2011.gada līdz 2013.gadam ekonomikas izaugsme sasniedza vidēji 4,7% ik gadu un šis pieaugums bija viens no straujākajiem ES. 2014.gadā ekonomikas pieauguma tempi palēninājās, ko noteica tendences ārējā vidē – lēnāka nekā iepriekš gaidīta izaugsme ES, kā arī ekonomiskās situācijas pavājināšanās Krievijā. Kopumā 2014.gadā IKP pieauga par 2,4%, un izaugsme joprojām bija straujāka nekā vidēji ES. Tomēr, neskatoties uz straujo izaugsmi, IKP ir par 5% mazāks nekā pirmskrīzes periodā – 2007.gadā. 2015.gada 1.ceturksnī IKP pieauga par 1,9%, salīdzinot ar 2014.gada 1.ceturksni, kas vērtējams kā labs rādītājs, ņemot vērā nelabvēlīgo ģeopolitisko situāciju reģionā.

Ekonomisko izaugsmi galvenokārt ir veicinājis eksporta pieaugums. Piemēram, 2012.gadā eksporta apjomi par gandrīz 25% pārsniedza pirmskrīzes līmeni. Kopš 2013.gada, kad samazinājās pieprasījums ārējos tirgos, eksporta dinamika ir kļuvusi mērenāka. 2014.gadā preču un pakalpojumu eksporta apjomi pieauga vien par 2,2% – preču eksports pieauga par 4,6%, savukārt pakalpojumu eksports samazinājās par 3,4 procentiem. Tomēr kopējās tendences liecina, ka Latvijas ekonomiskā struktūra ir kļuvusi sabalansētāka, un tā tik lielā mērā vairs nebalstās uz iekšzemes patēriņu. Pozitīvas tendences vērojamas arī iekšējā tirgū, ko nosaka ne vien ienākumu pieaugums no eksporta, bet arī nodarbinātības un pakāpenisks darba samaksas kāpums. 2014.gadā iekšzemes pieprasījums pieauga par 2,3%, tajā pašā laikā tas joprojām bija par 15,5% mazāk par pirmskrīzes līmeni 2007.gadā.

Līdz šim Latvijas konkurētspēja lielākoties ir balstījusies uz salīdzinoši lētu darbaspēku un zemām vispārējām izmaksām. Tomēr, pastāvot brīvai darbaspēka kustībai ES ietvaros, zema atalgojuma modelis nav ilgtspējīgs un konkurētspēja ir jābalsta uz darba ražīguma pieaugumu. Pirmskrīzes periodā reālā darba samaksa pārsniedza darba ražīguma pieauguma tempus, kā rezultātā mazinājās tautsaimniecības ārējā konkurētspēja. Saskaņā ar EUROSTAT datiem darbaspēka produktivitāte uz vienu nostrādāto stundu periodā no 2004. līdz 2013.gadam Latvijā ir pieaugusi par 65,8%. Tajā pašā laikā Latvija vēl joprojām ieņem vienu no pēdējām vietām ES darbaspēka produktivitātē. ES dalībvalstu vidējais rādītājs ir 32 EUR uz vienu nostrādāto stundu, kamēr Latvijā tas ir 8,4 EUR.

Apstrādes rūpniecība ir lielākā Latvijas eksporta nozare un tās pieauguma tempi pēckrīzes periodā bija krietni straujāki nekā kopējā tautsaimniecības izaugsme, apliecinot, ka apstrādes rūpniecība bija galvenais tautsaimniecības izaugsmes virzītājs pēcrecesijas periodā. Laikā no 2009.-2012.gada beigām ražošanas apjomi apstrādes rūpniecībā pieauga par 24%. Turklāt 2011. un 2012.gados apstrādes rūpniecībai nodrošināja gandrīz 1/5 no visām jaunajām darbavietām. Eksporta īpatsvars apstrādes rūpniecības produkcijas realizācijā vidēji ir 62%. Tomēr apstrādes rūpniecības īpatsvars Latvijas tautsaimniecības kopējā pievienotajā vērtībā, salīdzinājumā ar Eiropas valstu vidējo rādītāju, ir relatīvi zems. Nozare 2014.gadā veidoja 12,2% pievienotās vērtības no kopējās tautsaimniecības struktūras.

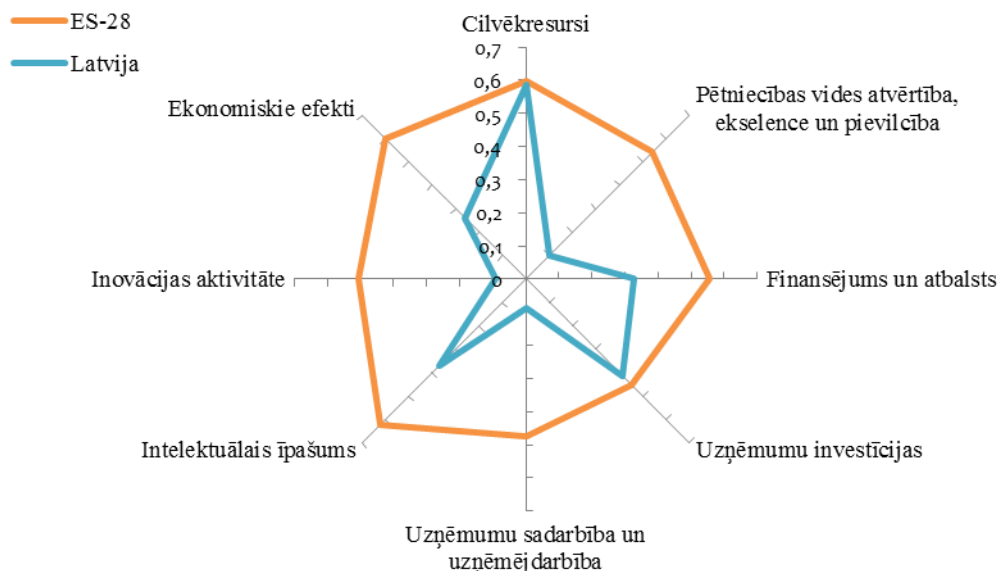
Apstrādes rūpniecības struktūrā galvenokārt dominē zemo un vidēji zemo tehnoloģiju nozares. Lielais zemo un vidēji zemo tehnoloģiju nozaru īpatsvars apstrādes rūpniecībā

Latvijā ir saistīts ar tādām tradicionālām nozarēm kā pārtikas ražošana un kokapstrāde, kas kopā veido gandrīz pusi no visas pievienotās vērtības apstrādes rūpniecībā. Tas nozīmē, ka Latvijas apstrādes rūpniecības ilgtspējīgai attīstībai ir nepieciešams diversificēt apstrādes rūpniecību un panākt straujāku vidēji augsto un augsto tehnoloģiju nozaru attīstību. Viens no veidiem kā to panākt ir jaunu nišas produktu ražošanas attīstība, šim nolūkam uzlabojot sadarbību ar pētniecības sektoru straujākai tehnoloģiju pārnesei, kā arī palielinot investīcijas jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādē un komercializēšanā.

1.2. Inovācijas attīstība

Latvijai kā valstij, kurā nav pieejami augstvērtīgi dabas un zemes dzīļu resursi, ir jādomā par citiem ekonomiskās konkurētspējas attīstības virzieniem. Viens no šiem virzieniem ir inovācija, jaunu tehnoloģiju, pakalpojumu un risinājumu radīšana un absorbcija visās tautsaimniecības nozarēs. Vērtējot iespējamās ekonomiskās attīstības scenārijus redzams, ka arī turpmākā Latvijas ekonomikas attīstība joprojām būs cieši saistīta ar sekmību un iespējām eksporta tirgos, bet Latvijas konkurētspējas priekšrocības šobrīd un arī turpmāk būs galvenokārt balstītas uz inovāciju, tehnoloģiskajiem faktoriem un uzlabojumiem ražošanas produktivitātē, bet mazāk uz lētu darbaspēku un zemām resursu izmaksām. Saskaņā ar šādu scenāriju, Latvijas ikgadējie izaugsmes pieauguma tempi vidējā termiņā var sasniegt pat 4%.

EK publicētajā ES valstu inovācijas rezultātu pārskatā Innovation Union Scoreboard 2015¹, kas sagatavots par 2014.gadu un kurā kopumā tika apsekotas 28 ES dalībvalstis, Latvija ierindota 26.vietā (Igaunija – 13, Lietuva – 25). Latvija kopā ar Bulgāriju un Rumāniju ir ierindota pieticīgo inovatoru (Modest innovators) grupā, jo šo valstu sniegums inovācijas jomā ir zemāks par 50% no ES vidējā līmeņa. Vienlaikus Latvijai Pārskatā ietvertos rādītāju vidējais pieaugums laika periodā no 2007.-2014.gadam veido 3,4%, kas ir augstākais rādītājs starp ES dalībvalstīm (ES vidējais pieaugums – 1%).

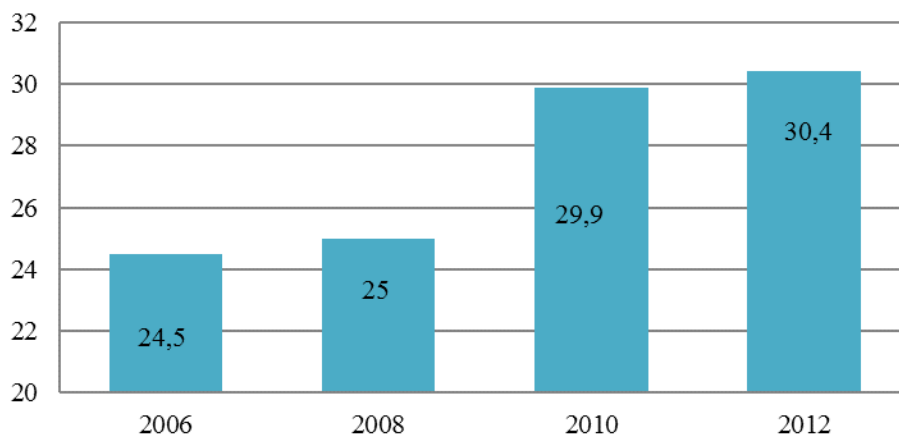
Attēls Nr.1 – Innovation Union Scoreboard 2015 komponentes 2014.gadā (indekss)

Analizējot Pārskatu (sk. attēlu Nr.1), secināms, ka salīdzinoši labāki rādītāji Latvijai ir cilvēkresursu attīstības (augstāko izglītību ieguvušo iedzīvotāju skaits, augstākā līmeņa vidējo izglītību ieguvušo jauniešu skaits), kā arī rādītājs, kas raksturo tos uzņēmumu izdevumus inovācijai, kas nav P&A. Savukārt kritums novērojams tādos Pārskatā ietvertajos indikatoros kā: uzņēmumu izdevumi P&A, inovatīvi MVK, kas sadarbojas ar citiem, strauji augoši

¹ http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards/index_en.htm

inovatīvi uzņēmumi, publiskā un privātā sektora kopīgi sagatavotās publikācijas. Zem vidējā ES valstu līmeņa ir arī rādītāji, kas analizē publisko un privāto zinātnisko publikāciju skaitu, doktorantūras studentu skaitu ārpus ES, ieņēmumus no licencēm un patentiem ārzemēs, kā arī uzņēmumu izdevumus P&A.

Saskaņā ar CSP veikto inovācijas apsekojumu par 2010.-2012.gadu redzams, ka minētajā pārskata periodā Latvijā ir pieaudzis inovācijas jomā aktīvo uzņēmumu skaits, veidojot 30,4% (ES vidēji 52%) no visu uzņēmumu kopskaita (2008.-2010.gadu periodā – 29,9%) (sk. attēlu Nr.2.).

Attēls Nr.2 – Inovatīvo uzņēmumu īpatsvars Latvijā (% pret uzņēmumu kopskaitu apsekotajos sektoros) Avots: CSP

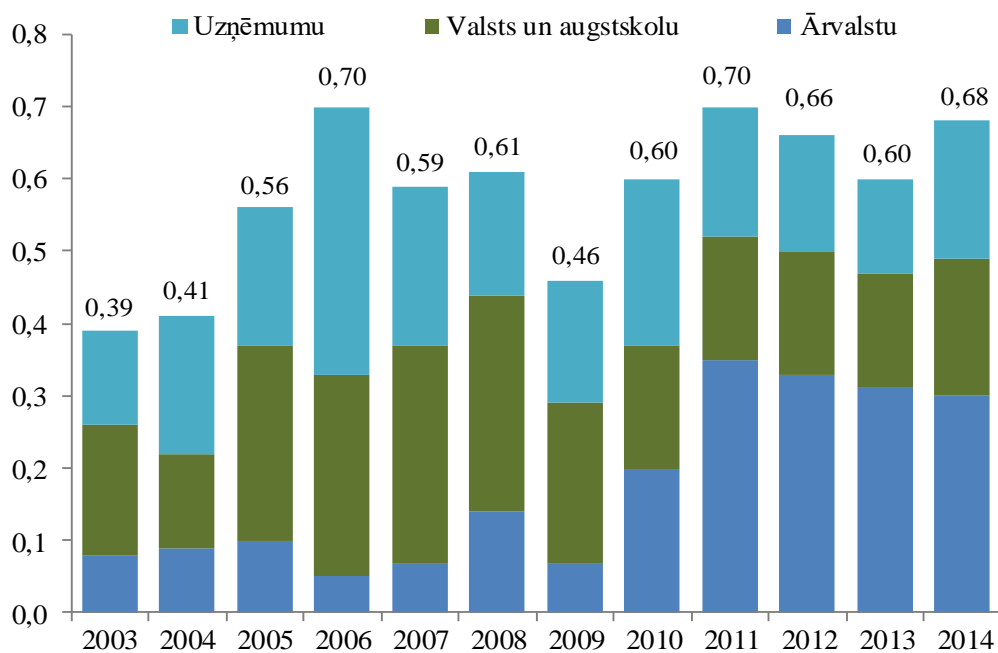
Inovācijas apsekojuma dati liecina, ka inovatīvi aktīvo uzņēmumu īpatsvars pakalpojumu sektoros vidēji ir 31,4% no uzņēmumu kopskaita attiecīgajā grupā, bet apstrādes rūpniecībā 29,6% no uzņēmumu kopskaita attiecīgajā grupā. Savukārt, analizējot inovācijas sniegumu nozaru griezumā, var secināt, ka Latvijā ir virkne apstrādes rūpniecības nozaru (mašīnu un iekārtu ražošana, elektrisko un optisko iekārtu ražošana un ķīmiskā rūpniecība un tās saistītās nozares), kur inovatīvo uzņēmumu īpatsvars pārsniedz vai ir tuvu ES vidējam rādītājam (sk. attēlu Nr.3). Pakalpojumu sektorā izceļamas informācijas pakalpojumu, telekomunikāciju, pasta un kurjera darbību un finanšu un apdrošināšanas darbību nozares.

Attēls Nr.3 – Inovācijas jomā aktīvo uzņēmumu īpatsvars apstrādes rūpniecības nozarēs 2010.-2012.gadā (%) Avots: CSP

Analizējot inovatīvo uzņēmumu struktūru pēc to lieluma, secināms, ka inovācijas jomā aktīvāki ir lieli uzņēmumi – 64,6% no visiem lielajiem uzņēmumiem ir novērtēti kā inovatīvi. Vidējo uzņēmumu grupā 43,2% no visiem uzņēmumiem bijuši inovatīvi, bet mazo uzņēmumu kategorijā inovatīvo uzņēmumu veidoja vien 26,5% no visu mazo uzņēmumu kopskaita. Jānorāda, ka periodā no 2010.-2012.gadam, kad tika apsekoti 30,4% inovācijas jomā aktīvie uzņēmumi, 64% no tiem bija ieviesuši produktu un procesu inovāciju (tehnoloģiskās inovācijas), savukārt 36% no visiem inovatīvajiem uzņēmumiem bija ieviesuši mārketinga vai organizatorisko inovāciju (netehnoloģiskās inovācijas). Inovācijas jomā aktīvo uzņēmumu izdevumi tehnoloģiskām inovācijām 2012.gadā bija 366 milj. EUR, no kuriem 94% veidoja izdevumi jaunu iekārtu, mašīnu, datortehnikas un programmatūras iegādei un tikai 3,3% tika novirzīti iekšējām pētniecības darbībām un 1% ārējo pētniecības pakalpojumu iegādei.

Saskaņā ar CSP datiem Latvijā kopējais finansējums P&A 2014.gadā pieauga un veidoja 0,68% no IKP jeb 162,8 milj. EUR (2013.gadā 0,60% jeb 139,5 milj. EUR). Pieaudzis ir privātā sektora (uzņēmumu) ieguldījumu apjoms P&A, kas 2014.gadā bija 27,8% no kopējiem ieguldījumiem P&A (faktiskajos skaitļos 45,3 milj. EUR) jeb 0,19% no IKP (2013.gadā 0,13% no IKP jeb 30,4 milj. EUR). 2014.gadā pieaudzis arī valsts un augstskolu finansējums P&A darbībām, faktiskajos skaitļos veidojot 45,5 milj. EUR (2013.gadā – 37,1 milj. EUR) jeb 0,19% no IKP, iepretim 0,16% no IKP 2013.gadā. Ārvalstu, t.sk. ES struktūrfondu finansējuma apjoms P&A 2014.gadā, salīdzinājumā ar 2013.gadu, palicis nemainīgs – attiecīgi 72 milj. EUR, veidojot 0,30% no IKP (2013.gadā 0,31%).

Attēls Nr.4 – Finansējums pētniecībai un attīstībai 2003.-2014.gada periodā (% no IKP) Avots: CSP

Latvijā ir vērojams viens no zemākajiem zinātniski pētnieciskajā darbā strādājošo īpatsvaram ES, jo īpaši vērtējot zinātniski pētnieciskajā darbā strādājošos uzņēmējdarbības sektorā. Saskaņā ar EUROSTAT datiem, 2013.gadā Latvijā tikai 16% no visiem P&A jomā strādājošajiem (pētnieki pilna laika ekvivalenta izteiksmē) tika nodarbināti uzņēmējdarbības sektorā (ES vidēji – 48%). Tas liecina par privātā sektora vājo kapacitāti īstenot pētniecības un inovācijas darbības, tostarp nodrošināt zināšanu un jaunāko tehnoloģiju absorbciju.

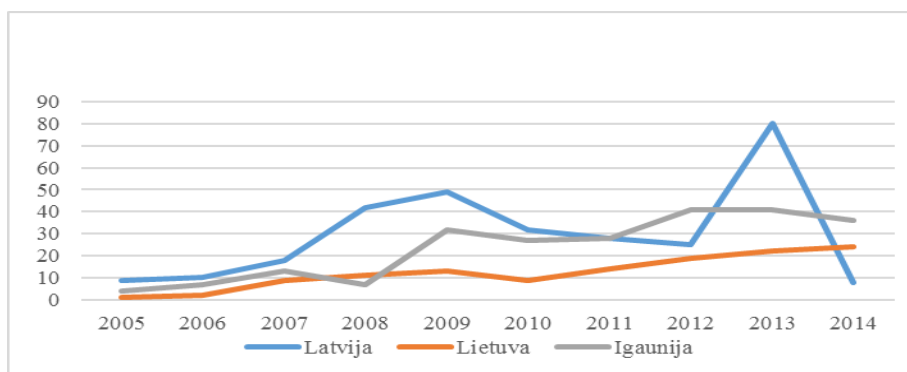
Inovācijas un pētniecības datu analīze liecina, ka Latvijas uzņēmumu inovācijas un pētniecības kapacitāte ir nepietiekama, lai nodrošinātu jaunu konkurences priekšrocību radīšanu un uzņēmumu izaugsmi ilgtermiņā. Izstrādājot valsts atbalsta instrumentus, jāņem vērā, ka Latvijā dominē zemo un vidēji zemo tehnoloģiju nozares, kā arī vājais Latvijas uzņēmumu tehnoloģiskās attīstības līmenis. Tāpat Latvijas tautsaimniecības struktūru galvenokārt veido mikro un MVK (2013.gadā – 99,6% no visiem ekonomiski aktīvajiem individuālajiem komersantiem un komercsabiedrībām. No tiem mikro uzņēmumi – 86,2%, mazie uzņēmumi – 11,1%, vidējie uzņēmumi – 2,3%).

Svarīgi ņemt vērā, ka mikro un MVK inovācijas potenciālu un sniegumu ietekmē gan ierobežotie cilvēkresursi, gan pašu finanšu resursi, kas pieejami šiem uzņēmumiem P&A un inovācijas aktivitāšu īstenošanai, tostarp ierobežotas iespējas piesaistīt finansējumu augsto tehnoloģisko un biznesa risku dēļ. Tāpat jāapzinās, ka šiem Latvijas uzņēmumiem lielākoties ir nepietiekami attīstītas savstarpējās sadarbības prasmes nozares vai starpnozaru aspektā, bet jo īpaši – nepietiekami attīstīta sadarbība ar pētniecības institūcijām Latvijā un ārvalstīs.

Liela nozīme inovācijas sistēmā ir arī IP un tā aizsardzībai (īpaši – rūpnieciskajam īpašumam²), piemēram, lai paaugstinātu komersanta konkurētspēju, konkurējot vietējā un globālajā tirgū.

Intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības un nodrošināšanas pamatnostādņēs 2015-2020.gadam³ minēts, ka “ikgadējais kopējais Latvijā spēkā stājušos patentu skaits turpina pieaugt. Salīdzinot ar 2001.gadu, šis skaitlis ir trīskāršojies. Tas galvenokārt ir saistīts ar lielāka skaita Eiropas patentu apstiprināšanu Latvijā. Pēc pievienošanās Eiropas Patentu konvencijai 2005.gadā: 1) pieaudzis apstiprināto Eiropas patentu skaits; 2) samazinājies attiecināto Eiropas patentu skaits; 3) pārtraukta starptautisko patentu pieteikumu (PCT) pieņemšana, kurus var iesniegt tikai caur Eiropas Patentu iestādi. Beigusies arī Eiropas patentu reģistrācija, ko paredzēja 1995.gada Patentu likums un kura attiecās uz Eiropas patenta pieteikumiem, kas iesniegti no 1991.-1995.gadam.

Neskatoties uz patentu skaita pieaugumu, piešķirto patentu skaita pieaugums nacionālajā procedūrā ir neregulārs, nav viennozīmīgu attīstības tendenču. No 2008.gada vērojams ievērojams nacionālajā procedūrā piešķirto patentu skaita pieaugums (97% no piešķirtajiem patentiem ir Latvijas rezidentu izgudrojumi), kas 2007.gadā pieauga par 69 patentiem, un saglabā šādu tendenci. Analizējot galvenos pieteikumu iesniedzējus, izrādās, ka tie ir augstskolas un ZI (pēdējos gados apmēram 50%). Statistika arī rāda, ka patentu pieteikumi tiek publicēti pēc pieteicēja prasības paātrinātā kārtībā, nesasniedzot Patentu likumā paredzētos 18 mēnešus, kas norāda uz patentēšanas stratēģijas neesamību. Arī augstskolu pārstāvji informē, ka grūti atrast to projektus un radītājiem izgudrojumiem ieviesējus, kas ļauj izdarīt secinājumu par zemo rūpniecības attīstības līmeni dažādās nozarēs.

Attēls Nr.5 – Eiropas patenta pieteikumi Latvijā, Lietuvā un Igaunijā 2005.-2014.gadu periodā Avots: Eiropas patentu iestāde (EPO)

² Rūpnieciskais īpašums: 1.) izgudrojumi; 2.) preču zīmes; 3.) dizainparaugi; 4.) ģeogrāfiskās izcelsmes zīmes.

³ <http://polsis.mk.gov.lv/documents/5143>

Eiropas patenta pieteikumi Latvijā, Lietuvā un Igaunijā 2005.-2014.gadu periodā

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Latvija	9	10	18	42	49	32	28	25	80	8
Lietuva	1	2	9	11	13	9	14	19	22	24
Igaunija	4	7	13	7	32	27	28	41	41	36

Avots: Eiropas Patentu iestāde (EPO)

Kopējais Latvijas patentu pieteikumu skaits Latvijā laika posmā no 2005.-2014.gadam, tostarp sadalījumā pēc patenta pieteikuma iesniedzēja, aplūkojams pielikumā Nr.1.

1.3. Politikas plānošanas dokumentos noteiktās rūpniecības un inovācijas politikas prioritātes

Latvijas rūpniecības, inovācijas un P&A galvenie mērķi un virzieni līdz 2020.gadam ir noteikti vairākos politikas plānošanas dokumentos: Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam⁴, Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņēs 2013.-2020.gadam⁵, kā arī Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam⁶. Minētajos politikas plānošanas dokumentos izvirzīto mērķu sekmīga sasniegšana saistīta ar izvirzīto nepieciešamību veicināt strukturālās izmaiņas tautsaimniecības resursu izlietojumā par labu:

- preču un pakalpojumu ar augstāku pievienoto vērtību ražošanai;
- uz eksportu vērstām nozarēm;
- lielākiem ieguldījumiem jaunās tehnoloģijās, inovācijā un IKT.

Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam kā viena no prioritātēm noteikta „Tautas saimniecības izaugsme”, kuras mērķis ir Latvijas tautas saimniecības struktūras sabalansēšana, uz ārējiem tirgiem orientēto nozaru darbības paplašināšana, mērķtiecīgs atbalsts ražošanas sektora uzņēmumiem un starptautiski konkurētspējīgu pakalpojumu sniedzējiem. Vienlaicīgi kā apakšmērķis tiek izvirzīts ieguldījumu P&A palielināšana, sasniedzot 1,5% no iekšzemes kopprodukta 2020.gadā un paredzot, ka 48% no kopējo P&A ieguldījumu apjoma veido privātā sektora investīcijas. Noteikto mērķu sasniegšanai izvirzītie rīcības virzieni nosaka, ka nepieciešams sekmēt gan cilvēkresursu attīstību un piesaisti pētniecības un inovācijas darbībām, gan inovatīvu ideju izstrādi, gan pētnieciskās infrastruktūras pilnveidi, kā arī uzlabot augstākās izglītības, zinātnes un privātā sektora sadarbību, un veicināt inovatīvu, starptautiski konkurētspējīgu produktu ar augstu pievienoto vērtību radīšanu un ieviešanu ražošanā.

Latvijas Nacionālās industriālās politikas uzmanības centrā ir uz eksportu vērsto nozaru attīstība un tautsaimniecības struktūras maiņa par labu šīm nozarēm. Šai politikai jānodrošina uz ārējo pieprasījumu orientētu nozaru konkurētspējas un eksporta ienesīguma palielināšana, tādējādi veicinot valsts kopējo ienākumu pieaugumu. Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņēs 2013.-2020.gadam, ņemot vērā Latvijas inovācijas sniegumu, kā arī to, ka tautsaimniecībā aizvien dominē zemo un vidējo tehnoloģiju ražošanas un pakalpojumu nozares, kā galvenie inovācijas politikas stratēģiskie rīcības virzieni ir noteikta nepieciešamība:

- virzīt tehnoloģiju attīstību un ražošanu uz augstākas pievienotās vērtības jomām;
- sekmēt zināšanu absorbciju un dinamisku uzņēmējdarbību.

⁴ <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4247>

⁵ <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4391>

⁶ <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4608>

Paralēli Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņēs 2013.-2020.gadam izvirzīta nepieciešamība veidot sabalansētu un papildinošu atbalsta instrumentu kopumu, kas ir vērsts gan uz zināšanu radīšanu, izplatīšanu un izmantošanu, jo īpaši apstrādes rūpniecībā un zināšanu ietilpīgos pakalpojumu sektoros. Pamatnostādņēs uzsvērts, ka jāturpina pilnveidot visus inovācijas sistēmu veidojošos elementus – zināšanu kapacitāti, inovācijas piedāvājumu, inovācijas pieprasījumu, kā arī tehnoloģiju pārneses sistēma.

Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam tiek analizētas pastāvošas nepilnības pētniecības un inovācijas sistēmā un noteikti galvenie rīcības virzieni un uzdevumi šo nepilnību novēršanai. Vienlaikus pamatnostādņēs ir ietverta Latvijas viedās specializācijas stratēģija, kuras mērķis ir palielināt inovācijas kapacitāti, kā arī veidot inovācijas sistēmu, kas veicina un atbalsta tehnoloģisko progresu tautsaimniecībā. Viedās specializācijas stratēģijā definēti tautsaimniecības transformācijas virzieni, izaugsmes prioritātes un viedās specializācijas jomas. Viedās specializācijas stratēģija izvirza trīs galvenos tautsaimniecības transformācijas virzienus: (1.) Ražošanas un eksporta struktūras maiņa tradicionālajās tautsaimniecības; (2.) Izaugsme nozarēs, kurās eksistē vai ir iespējams radīt produktus un pakalpojumus ar augstu pievienoto vērtību un (3.) Nozaru ar nozīmīgu horizontālo ietekmi un ieguldījumu tautsaimniecības transformācijā prioritāra attīstība. Šiem darbības virzieniem ir pakārtotas šādas septiņas prioritātes: (1.) Augstas pievienotās vērtības produkti; (2.) Produktīva inovācijas sistēma; (3.) Energoefektivitāte; (4.) Moderna IKT; (5.) Mūsdienīga izglītība; (6.) Zināšanu bāze un (7.) Policentriska attīstība. Viedās specializācijas stratēģijas darbības virzieni un prioritātes attiecas uz visām viedās specializācijas jomām un aktivitātēm šo jomu ietvaros. Savukārt kā viedās specializācijas jomas noteiktas: (1.) Zināšanu ietilpīga bioekonomika; (2.) Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas; (3.) Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas; (4.) Viedā enerģētika; (5.) IKT.

Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam un pamatnostādņēs iekļautās Viedās specializācijas stratēģijas ietvaros noteikto prioritāšu un rīcības virzienu īstenošanai, piesaistot ES struktūrfondu un valsts budžeta finansējumu, plānots uzsākt vai turpināt īstenot virkni atbalsta pasākumus. Izglītības un zinātnes ministrijas īstenotie un plānotie atbalsta instrumenti un iniciatīvas galvenokārt vērstas uz zināšanu kapacitātes un inovācijas piedāvājuma puses attīstīšanu. Savukārt Ekonomikas ministrijas īstenotie un plānotie atbalsta instrumenti un iniciatīvas tiek veidoti ar nolūku stiprināt pieprasījumu pēc inovācijas, kā pilnveidot pārneses sistēmu.

Veidojot ietvaru, kas sekmē inovācijas pieprasījumu, tiek radīti priekšnoteikumi uzņēmumiem attīstīt uz inovāciju balstītas konkurētspējas priekšrocības, sniedzot iespēju novirzīt papildu resursus gan uzņēmumu iekšējās pētniecības un inovācijas kapacitātes veidošanai, gan tehnoloģiju un zināšanu ieguvei ārpus uzņēmuma, gan sekmējot jaunu inovatīvu uzņēmumu ar strauju izaugsmes potenciālu veidošanos un finansējuma piesaisti šo uzņēmumu agrīnās attīstības fāzē. Pārneses sistēmas pilnveidošanas mērķis ir pētniecības un uzņēmējdarbības sektora sadarbības prasmju pilnveidošana, zinātniskās darbības ciešāka sasaiste ar pieprasījumu no uzņēmējdarbības sektora puses, piemēram, apmierinot uzņēmumu vajadzības pēc pētniecības, jaunām tehnoloģijām un inovatīviem risinājumiem. Vienlaikus būtiski nodrošināt no publiskiem resursiem finansētās pētniecības rezultātu plašāku izmantošanu jaunu produktu un pakalpojumu radīšanai privātajā sektorā.

2. Pasākuma ieviešanas risinājums un izvērtējums

2014.-2020.gada ES fondu plānošanas periodā DP "Izaugsme un nodarbinātība" papildinājuma (saskaņots Uzraudzības Komitejas sēdē 30.04.2015.) 1.2.1.specifisko atbalsta mērķi "Palielināt privātā sektora investīcijas P&A" (turpmāk – 1.2.1. SAM) tika plānots īstenot ar četriem pasākumiem:

- 1.2.1.1. "Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros", kas paredz atbalsta sniegšanu komersantu konkurētspējas paaugstināšanai, centralizējot atbalstu caur kompetences centriem, lai sekmētu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstību un ieviešanu ražošanā;
- 1.2.1.2. "Atbalsts tehnoloģiju pārnesei sistēmas pilnveidošanai", kas paredz atbalstu Vienota tehnoloģiju pārnesei centra izveidei un darbam ar mērķi sniegt tehnoloģiju pārnesei konsultācijas un pētījumu rezultātu komercializācijas pakalpojumus augstskolām un ZI, un to zinātniskajam personālam, lai radītu vidi ZI ienākumu palielināšanai no valsts finansētu pētījumu rezultātu komercializēšanas;
- 1.2.1.3. "Inovācijas vaučeri MVK", kas paredz atbalsta sniegšanu mikro, maziem un vidējiem uzņēmumiem inovācijas kapacitātes paaugstināšanai, sniedzot tiem atbalstu kompetenču un ārējās ekspertīzes iegādei, kas nepieciešama produktu un tehnoloģiju izstrādei un pilnveidošanai;
- 1.2.1.4. "Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā", kas paredz atbalsta sniegšanu komersantiem iekārt u iegādei jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā un komersantu produktivitātes paaugstināšanai, vienlaikus veicinot komersantu pašu ieguldījumus pētniecībā un attīstībā.

Nemot vērā pasākumu 1.2.1.2. un 1.2.1.3. plānoto ieviešanas modeli, kā arī saistītos mērķus un mērķa grupas, 2014.-2020.gada ES fondu plānošanas periodā 1.2.1.2.pasākumu "Atbalsts tehnoloģiju pārnesei sistēmas pilnveidošanai" un 1.2.1.3.pasākumu "Inovācijas vaučeri MVK" plānots ieviest, tos apvienojot un īstenojot kā vienu pasākumu (turpmāk – pasākums 1.2.1.2.). Šāda apvienošana sniegtu iespēju nodrošināt vienotu pieeju atbalsta administrēšanā un sniegšanā, kā arī pasākumu ietvaros pieejamā finansējuma mērķtiecīgu un savstarpēji papildinošu izlietošanu. Pasākumā 1.2.1.2. ietvaros paredzēts izveidot inovācijas atbalsta struktūrvienību – Vienoto Tehnoloģiju pārnesei centru (VTPC), kura darbību nodrošinātu LIAA kā finansējuma saņēmējs un LIAA nodrošinātu arī pasākumā 1.2.1.3. pieejamā finansējuma administrēšanu un sniegšanu komersantiem (iepriekšējais ieviešanas modelis paredzēja, ka pasākumu 1.2.1.3. ieviestu CFLA). Jānorāda, ka apvienošanas rezultātā abās aktivitātēs pieejamais atbalsts tiktu nodrošināts, ievērojot vienas pieturas aģentūras principa piemērošanu, kas sniegtu ieguldījumu administratīvā sloga mazināšanā pasākuma mērķa grupai, tostarp komersantiem. Tā kā valstī patlaban nav inovācijas un tehnoloģiju aģentūra, šāds modelis nodrošinātu LIAA VTPC kā pasākumu ieviešanas kompetences un kapacitātes stiprināšanu, lai sasniegtu DPP specifiskā atbalsta mērķa 1.2.1. "Palielināt privātā sektora investīcijas P&A" sekmīgāku sasniegšanu un nodrošinātu ilgtspējīgu inovācijas atbalsta un tehnoloģiju pārnesei pakalpojumu sniegšanu mazajiem komersantiem un zinātniskajām institūcijām.

Turpmākajās šī sākotnējā novērtējuma sadaļas apakšsadaļās ir analizēti pasākumu "Tehnoloģiju pārnesei kontaktpunkti" un "Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma" (turpmāk – Inovācijas vaučeru programma), kas tika īstenoti ES fondu periodā 2017.-2013.gadam, ietvaros sasniegtie rezultāti, novērtēts šo pasākumu ieviešanas modelis, aplūkoti citu valstu tehnoloģiju pārnesei sistēmu un programmu piemēri un sniegti priekšlikumi pasākuma 1.2.1.2. ieviešanai.

2.1. 2007.-2013.gada plānošanas perioda programmas “Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti” izvērtējums

2.1.1. Programmas „Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti” nosacījumi.

ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas periodā TPK darbība tika atbalstīta DP “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.prioritātes “Zinātne un inovācijas” 2.1.2.pasākuma “Inovācijas” 2.1.2.1.aktivitātes “Zinātnes komercializācija un tehnoloģiju pārnese” 2.1.2.1.2. apakšaktivitātes “Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti” ietvaros. Programmas atbildīgā iestāde ir EM, bet sadarbības iestāde – LIAA. TPK programmas mērķis, kā tas formulēts DPP un 2008.gada 26.februāra MK noteikumos Nr.129 “Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.2.1.2.apakšaktivitāti “Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti” ir “sistemātiski apzināt esošo un nepieciešamo pētniecības kompetenci augstskolās un institūtos un mērķtiecīgi to attīstīt”. Mērķa formulējums ir visai nepilnīgs, un būtu jāskata kopā ar mērķa formulējumu DPP apakšaktivitātei 2.1.2.1.3. “Tehnoloģiju pārneses centri”, kas nosaka nepieciešamību “veicināt pētniecības rezultātu komercializāciju gan Latvijā, gan ārvalstīs”. Ņemot vērā, ka apakšaktivitātes 2.1.2.1.3. ieviešana ekonomiskās krīzes apstākļos 2009.gadā tika apturēta, TPK savā praktiskajā darbībā pildīja abu šo apakšaktivitāšu mērķus – sistemātiski apzināt esošo un nepieciešamo pētniecības kompetenci augstskolās un institūtos, lai komercializētu šo ZI pētniecības rezultātus gan Latvijā, gan ārvalstīs.

TPK ir zinātniskā institūta vai augstskolas struktūrvienība, kura atbalsta un veicina zināšanu un tehnoloģiju pārneses aktivitātes un ir atbildīga par ārējo sakaru nodibināšanu un uzturēšanu ar privāto sektoru, sniedzot informāciju par organizācijas pētnieciskajām aktivitātēm un pieredzi, tādējādi veicinot pasūtījuma pētījumu piesaisti ZI un tajās radītā IP licencēšanu. TPK programmas galveno nosacījumu apraksts sniegts tabulā Nr. 2

Tabula Nr.2

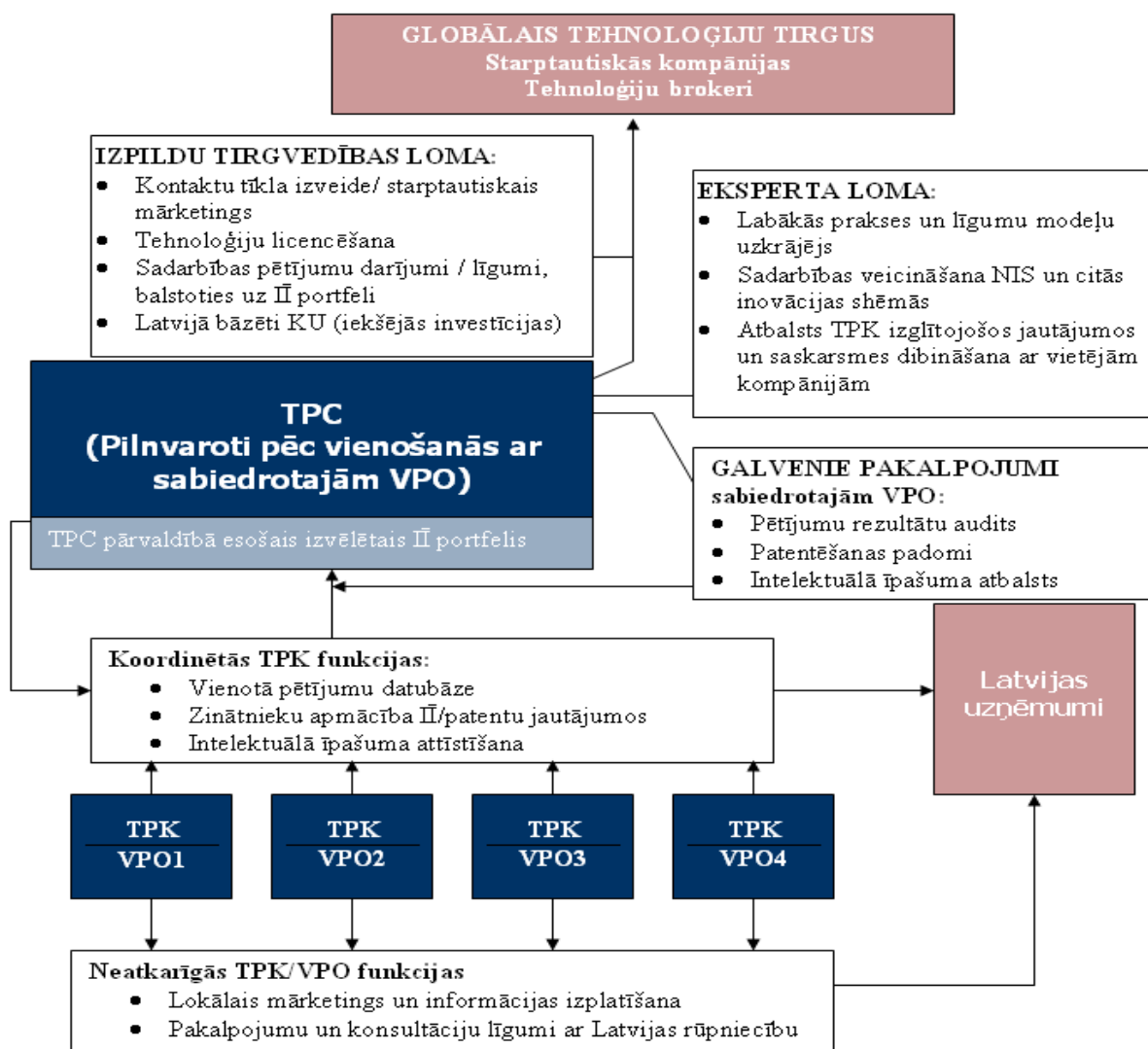
Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu programmas pamatnosacījumi

Projekta iesniedzējs un finansējuma saņēmējs	Augstskola (vai tās struktūrvienība) vai ZI, kuri reģistrēti Zinātnisko institūciju reģistrā un izpilda veikto pētījumu rezultātus tehnoloģiju pārneses veidā, kā arī visu peļņu atkārtoti investē pētnieciskajā darbībā un zināšanu un tehnoloģiju pārnesē
Atbalsta gala saņēmēji	Augstskolas, ZI
Atbalstāmās darbības	<ul style="list-style-type: none"> – datubāzu veidošana un uzturēšana par ZI kompetenci; – pētniecības darbu rezultātu komercializācijas piedāvājumu sagatavošana; – rūpnieciskā īpašuma tiesību reģistrēšana un uzturēšana; – komersantu un zinātnieku sadarbības semināru, konferenču un kontaktbiržu organizēšana; – dalība starptautiskajās izstādēs, kontaktbiržās, tiešajās vizītēs, misijās un citos pasākumos, lai veicinātu pētījumu rezultātu komercializāciju; – publiski pieejamas informācijas sniegšana par ZI kompetenci un zināšanu un tehnoloģiju pārnesi; – informatīvi pasākumi tehnoloģiju pārneses kontaktpunkta darbības popularizēšanai. – informācijas un publicitātes pasākumu nodrošināšana, tajā skaitā aktuālas informācijas ievietošana finansējuma saņēmēja iestādes mājaslapā internetā par projekta ieviešanas procesu.
Atbalsta intensitāte	<ul style="list-style-type: none"> – 2008. un 2009.gadā – 80% no attiecināmajām izmaksām; – 2010. un 2011.gadā – 70% no attiecināmajām izmaksām; – 2012. un 2013.gadā – 60% no attiecināmajām izmaksām.
Finansējuma apmērs	Vienam TPK 50 tūkst. LVL (71 144 EUR) gadā, nepārsniedzot 300 tūkst. LVL (426 862 EUR) visa projekta laikā.

LIAA līgumus par finansējuma piešķiršanu un TPK projektu īstenošanu ar astoņām augstskolām noslēdza 2008.gada nogalē – 2009.gada sākumā. Projektu īstenošanas termiņš bija līdz 2013.gada beigām – 58-61 mēnesis, atkarībā no līguma noslēgšanas brīža.

2.1.2. Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu ieviešanas modelis

2007.-2013.gada DP apakšaktivitāte 2.1.2.1.2. “Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti” tika sagatavota un tai bija paredzēts strādāt ciešā saistībā ar apakšaktivitāti 2.1.2.1.3. “Tehnoloģiju pārneses centri” (TPC). Atbalsta programmas modelī bija paredzēts izveidot divu līmeņu tehnoloģiju pārneses sistēmu. TPK kā struktūrvienības ZI – darbotos Latvijas tirgū, piedāvājot ZI pētniecības pakalpojumus komersantiem (ZI pakalpojumu mārketinga, pasūtījuma pētījumu veikšana u.tml.). Savukārt TPC funkcijas būtu starptautisku licencēšanas darījumu veikšana, ekspertīzes nodrošināšana, IP attīstīšana, vienotas pētījumu datu bāzes uzturēšana, zinātnieku apmācības koordinēšana. Turklāt šie pakalpojumi tiktu sniegti gan ZI, kurās ir izveidoti TPK, gan arī TPK programmas atbalstu nesauņēmušajām ZI. Detalizētu TPK un TPC lomu sadalījumu var aplūkot attēlā Nr.6.

Attēls Nr.6 – Sākotnēji plānotās Tehnoloģiju pārneses programmas (apakšaktivitātes 2.1.2.1.2 un 2.1.2.1.3) struktūra⁷

⁷ Apzīmējumi: TPC – Tehnoloģiju pārneses centrs; TPK – Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkts; VPO – valsts pētnieciskā organizācija (piem., universitāte, ZI); IĪ – intelektuālais īpašums; KU – kopuzņēmums; NIS – Latvijas nacionālā inovācijas sistēma

Ar EM atbalstu jau 2005.gadā bija izveidoti 6 TPK piecās ZI, kuri tika finansēti līdz 2007.gada beigām. Ar nolūku nodrošināt turpmāko finansējumu TPK aktivitātēm, sākot ar 2008.gadu EM pieņēma lēmumu sadalīt Tehnoloģiju pārnese sistēmas programmu divās daļās: 1.) Atbalsts Tehnoloģiju pārnese kontaktpunktiem un 2.) Atbalsts Tehnoloģiju pārnese centriem. Ar ES fondu atbalstu finansētās TPK programmas ieviešana tika uzsākta astoņās ZI: 1.) Latvijas Universitātē; 2.) Latvijas Mākslas akadēmijā; 3.) Rīgas Tehniskajā universitātē; 4.) Latvijas Lauksaimniecības universitātē; 5.) Ventspils Augstskolā; 6.) Rīgas Stradiņa universitātē; 7.) Daugavpils Universitātē; 8.) Rēzeknes Augstskolā.

2008.gadā LIAA, lai noskaidrotu atbalstīto TPK viedokli par Tehnoloģiju pārnese centru nepieciešamību, apkopoja TPK viedokļus. Tika apzinātas arī esošās TPK kompetences, kas būtībā parādīja, ka programmas sākuma posmā (2008.-2009.) neviens TPK nebija spējīgs patstāvīgi veikt starptautisku licencēšanas darījumus, neskatoties uz to, ka vairāku TPK portfeļos bija projekti ar starptautisku komercializācijas potenciālu.

Papildus esošo TPK viedokļu izzināšanai tika veikta arī TPK programmā neiesaistīto ZI apzināšana, lai identificētu projektus ar starptautisku komercializācijas potenciālu, jo, kā tas bija paredzēts programmas modelī, viena no TPC funkcijām ir strādāt arī ar tiem projektiem, kas nāk no ZI, kurās nav tehnoloģiju pārnese kontaktpunkta.

Tomēr 2009.gada ekonomiskās krīzes iespaidā, pārskatot ERAF finansēto programmu sarakstu un finansējuma sadalījumu, tika pieņemts lēmums neieviešot aktivitāti 2.1.2.1.3. "Tehnoloģiju pārnese centri". Tā rezultātā 2007.-2013.gadu periodā:

- atbalsts tehnoloģiju pārnese veicināšanai (nepilnīgs) tika sniegts tikai tām ZI, kas saņēma atbalstu TPK programmā (netika aptverti spēcīgākie ZI, piemēram, Organiskās sintēzes institūts, Biomedicīnas pētījumu un studiju centrs, Fizikālās enerģētikas institūts utt.);
- bez TPC programmas ZI radītajiem projektiem netika sniegts atbalsta finansējums IP reģistrācijai, pirmskomercializācijas attīstības finansējums tehnoloģiju koncepciju pārbaudei un prototipu izstrādei (*proof-of-concept* finansējums), kas bija paredzēts kā viena no TPC funkcijām;
- ZI, tostarp tām, kas saņēma TPK programmas atbalstu, trūka kompetences un resursu nodarboties ar starptautisko mārketingu un licencēšanas darījumu veikšanu (TPC funkcijas). Nelielā finansējuma dēļ nebija iespējams iesaistīt tehnoloģiju pārnese speciālistus ar pieredzi starptautiskajā tirgū. Pašmācības ceļā sagatavotie augstskolu speciālisti spēja strādāt Latvijas iekšējā tirgū.

Vienāda atbalsta summa – 50.000 LVL gadā programmas ietvaros visiem TPK nemotivēja sasniegt labākus rezultātus. ZI gan ar lielu, gan nelielu P&A potenciālu saņēma vienādu finansiālu atbalstu tikai dažu tehnoloģiju pārnese speciālistu atalgojuma nodrošināšanai un uzturēšanas izdevumiem, un TPK programmas ietvaros nebija pietiekams finansējums, lai varētu sniegt intensīvāku atbalstu augsta komercializācijas potenciāla pētnieciskajām izstrādāšanām *proof-of-concept* aktivitātēm to sagatavošanai komercializācijai un IP aizsardzībai.

2.1.3. Programmas administrēšana

2.1.2.1.2.apakšaktivitātes "Tehnoloģiju pārnese kontaktpunkti" ietvaros projektu atlases konkursu un līgumu slēgšanu ar finansējuma saņēmējiem veica LIAA struktūrfondu ieviešanas departaments. LIAA veica ceturkšņa finanšu atskaišu un sasniegto rezultātīvo rādītāju pārbaudi, kā arī finansējuma izmaksu zinātniskajām institūcijām.

TPK projekta pieteikuma ietvaros bija jāiesniedz savu darbības un pasākumu, kā arī finanšu plānu, saskaņā ar kuru tika finansēti veiktie izdevumi projekta ieviešanas gaitā. Pasākumu plānu, saņemot LIAA akceptu, bija iespējams grozīt reizi gadā.

TPK veikto izdevumu kompensācija no LIAA puses tika veikta 6 – 9 mēnešu laikā. Galvenais finansējuma neapgūšanas iemesls TPK programmā – samērā lēnais līdzekļu apgūšanas temps programmas ieviešanas pirmajos divos gados. Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu personāls pirmos divus gadus praksē apguva tehnoloģiju pārneses darbam nepieciešamās iemaņas (saskaņā ar programmas nosacījumiem personāla apmācība nebija iekļauta attaisnoto izdevumu skaitā). Šī iemesla dēļ LIAA inovācijas departaments ZINIS sava budžeta ietvaros organizēja vairākus pieredzes apmaiņas pasākumus TPK personālam, uzaicinot citu valstu tehnoloģiju pārneses speciālistus no Lielbritānijas, ASV u.c., kopīgas tikšanās ar inkubatoru darbiniekiem, diskusijas un informējošus seminārus TPK darbiniekiem un universitāšu pētniekiem par intelektuālā īpašuma aizsardzību un pārvaldību.

Lielai daļai finansējuma saņēmēju problēmas radīja avansa finansējuma pieejamība, jo avansa finansējums bija jāsakārto no valsts budžeta caur IZM vai attiecīgās nozares ministriju (RSU, LLU). Kaut arī pirms 2007.-2013.gada struktūrfondu programmu uzsākšanas Eiropas Komisija solīja vienkāršot administratīvās procedūras, sarežģījumus finansējuma saņēmējiem radīja prasība TPK projekta vadības personāla apmaksu veikt caur uzņēmuma līgumu un pakalpojumu iepirkumu. Tā rezultātā iepriekšējā TPK programmā izveidotajiem kontaktpunktiem nācās atbrīvot no pastāvīga darba savu darbinieku, lai noslēgtu uzņēmuma līgumu kā ar projekta vadītāju.

2.1.4. Programmas “Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti” rezultātu izvērtējums

TPK programmas ietvaros tika apstiprināti un laika posmā no 2008.-2013.gadam īstenoti astoņi TPK projekti:

1. Latvijas Universitātes TPK;
2. Rīgas Tehniskās universitātes TPK;
3. Rīgas Stradiņa universitātes TPK;
4. Latvijas Lauksaimniecības universitātes TPK;
5. Ventspils Augstskolas TPK;
6. Daugavpils Universitātes TPK;
7. Rēzeknes Augstskolas TPK;
8. Latvijas Mākslas akadēmijas TPK.

Kopējais apstiprināto projektu apjoms TPK programmā bija 2,854 milj. LVL (4,061 milj. EUR), tajā skaitā ERAF finansējums 1,886 milj. LVL (2,684 milj. EUR)⁸.

Tabula Nr.3

Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu programmas finansējuma izlietojums

TPK nosaukums	Piešķirtais ERAF finansējums EUR	Izmaksātais ERAF finansējums līdz 07.07.2015., EUR	Apgūtais finansējums % no piešķirtā finansējuma
LU TPK	416 577	363 022	87,1%
RTU TPK	384 854	334 566	86,9%
RSU TPK	390 369	263 007	67,4%
LLU TPK	355 718	149 106	41,9%
VeA TPK	351 324	279 333	79,5%
DU TPK	310 956	303 606	97,6%
RA TPK	174 408	136 594	78,3%
LMA TPK	299 364	105 993	35,4%
Kopā	2 683 570	1 935 226	72,1%

Avots: LIAA

⁸ <http://www.liaa.gov.lv/lv/es-fondi/noslegtie-ligumi-2007-2013-gada-planosanas-perioda>

2007.-2013.gada perioda DPP un 2008.gada 26.februāra MK noteikumos Nr.129 "Noteikumi par darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" papildinājuma 2.1.2.1.2.apakšaktivitāti "Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti" noteikti sekojoši TPK programmas uzraudzības (1.-2.) un rezultatīvie rādītāji (3.-5.):

Tabula Nr.4

Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu rezultatīvie rādītāji

	Rādītāji	Noteiktās mērķa vērtības ⁹	Izpilde 31.12.2014.
Aktivitātes ietvaros sasniedzamie uzraudzības rādītāji	– sagatavoto komercializācijas piedāvājumu skaits;	323 (DPP – 360)	405
	– iesniegto starptautisko patentu pieteikumu skaits.	29 (DPP kopā visam pasākumam 2.1.2. Inovācijas -43)	29
Aktivitātes plānotie rezultatīvie rādītāji	– līgumu skaits par pasūtījumu pētījumu veikšanu, pētniecisko pakalpojumu sniegšanu un rūpnieciskā īpašuma vai tā lietošanas tiesību pārdošanu;	270	314
	– patentu un citu rūpnieciskā īpašuma objektu pieteikumu skaits;	224	312
	– tehnoloģiju pārneses kontaktpunkta ieņēmumi;	0,301 milj. EUR	0,345 milj. EUR (TPK ieņēmumi/ (2,5 milj. EUR TPK piesaistītais privātais finansējums)
	– komercializācijas piedāvājumu skaits.	323	405

Avots: LIAA

Vērtējot sasniegtos rezultātus TPK darbības rezultātā secināms – ir izpildīti un pārsniegti lielākā daļa no sasniedzamajiem indikatoriem (līgumi par pētniecības pakalpojumiem, nacionālie patenti, TPK ieņēmumi). Darbības programmas papildinājumā minētais starptautisko patentu skaits bija plānots kopā visam DPP pasākumam 2.1.2 Inovācijas, kurā ietilpa arī aktivitāte Kompetences centri u.c. Tādējādi jāsecina, ka kaut arī TPK programmas ietvaros nebija iespējams sniegt nozīmīgu līdzfinansējumu starptautisko patentu pieteikumu reģistrēšanai, kontaktpunktu personāls ir sniedzis nozīmīgu organizatorisku atbalstu savu ZI pētniekiem starptautisku patentu sagatavošanā, jo sasniegtais rezultāts 29 patenti pārsniedz 50% no visam pasākumam 2.1.2. plānotā daudzuma. Kā redzams no 5. attēla un 1. tabulas, starptautisko patentu skaita pieaugums sākās jau 2006. – 2008.g., kad var runāt par EM no valsts budžeta finansētās TPK atbalsta programmas pirmajiem rezultātiem. 2008. – 2012.g. apakšaktivitātes 2.1.2.1.2. "Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti" darbības laikā ir saglabājusies vidēji augstāka starptautisko patentu pieteikšanas aktivitāte, nekā iepriekšējos gados, sasniedzot ļoti intensīvu pieaugumu 2013.g., un asu kritumu 2014.g. Intensīvais pieaugums 2013.g. izskaidrojams ar IZM pārziņā esošo no ERAF finansēto lietišķo pētījumu beigām, jo IZM programmā kā attiecināmie izdevumi bija iekļauti ERAF projektu ietvaros sagatavoto patentu reģistrācijas izdevumi. Savukārt straujais starptautisko patentu pieteikumu skaita kritums 2014. g. par 90% liecina par to, ka Latvijas ZI no saviem līdzekļiem nespēj finansēt savu pētījumu rezultātu patentēšanu starptautiskā mērogā, ja tam nav atbalsta finansējuma. Tās pašas tendences uzrāda arī Latvijas patentu pieteikumu skaits 2005. – 2014.g. (sk. 1.pielikumu).

⁹ Mērķa vērtības apkopotas no projektu iesniedzēju pieteikumiem.

Tabula Nr.5

Līgumu skaits par rūpnieciskā īpašuma vai tā lietošanas tiesību pārdošanu, kuri noslēgti TPK darbības rezultātā

Augstskolas TPK	Līgumu skaits	Ieņēmumi programmas laikā līdz 2014.g. beigām (EUR)
RTU	2	Ieņēmumi plānoti sākot ar 2015.g
LU	2	715
RSU	3	5700
LMA	20	67 800
LLU	0	0
ReA	0	0
VeA	0	0
DU	0	0

Avots: TPK atskaites.

Noslēgto līgumu skaits par rūpnieciskā īpašuma lietošanas tiesību pārdošanu ir neliels, un arī ieņēmumu apjoms nav nozīmīgs. Latvijas Mākslas akadēmijas noslēgtie līgumi ir līgumi par dizaina projektu izstrādi, kur atlīdzības saņēmējs galvenokārt ir students, nevis akadēmija. Nevienam no TPK nav noslēgti licences līgumi ar ārvalstu komersantiem.

Tabula Nr.6

Jaunveidotie (spin-off) uzņēmumi, kuri programmas ietvaros ir saņēmuši TPK atbalstu un izveidoti uz universitātes intelektuālā īpašuma bāzes.

Jaunveidotie (spin-off) uzņēmumi	
TPK	Jaunveidoto spin-off skaits
LLU	0
RTU	9
LU	2
VeA	1
RSU	0
DU	0
ReA	0
LMA	1

Avots: TPK atskaites.

Kā redzams no tabulas, programmas ietvaros jaunveidoto komercuzņēmumu skaits nav liels, vienīgi RTU veikumu var uzteikt kā atzīstamu.

Tabula Nr.7

TPK sniegtās konsultācijas par sadarbības iespējām pētniecībā komercuzņēmumiem un privātpersonām

Piedāvājums/TPK	LLU	RTU	LU	VeA	RSU	DU	ReA	LMA
Cik komersantiem vai fiz.pers. vidēji gadā TPK darbinieki snieguši konsultācijas par sadarbības iespējām, pētniecības rezult.komercia lizāciju/atbalstu?	400 – 500	80 - 100	~400	30-45	60	26	8 uzņēmumi ~160 fiziskās personas	20

Avots: TPK atskaites.

Secināms, ka būtiska TPK darbības joma ir konsultācijas komersantiem un arī fiziskām personām par pētniecības sadarbību ar savu universitāti.

Tabula Nr.8

TPK klienti pēc uzņēmumu lieluma

TPK klienti pēc uzņēmumu lieluma									
Uzņēmuma kategorija/ TPK	LLU	RTU	LU	VeA	RSU	DU	ReA	LMA	VIDĒJI
Mikro, sniegtais atbalsts %	10	15	30	23	40	50	37,5	10	27
Mazs, sniegtais atbalsts %	30	50	30	49	15	25	37,5	48	36
Vidējs, sniegtais atbalsts %	50	10	19	17	15	15	12,5	37	22
Liels, sniegtais atbalsts %	5	5	1	1	20	0	12,5	5	6
Fiziskas personas, sniegtais atbalsts %	5	20	20	10	10	10	0	0	9
Cik no minētajiem uzņēmumiem reģistrēti ārpus LV, %	0	5	5	15	10	5	1	11	7

Avots: TPK atskaites

Analizējot 2007.-2013.g. programmā iesaistīto TPK izmantotās aktivitātes komercializācijas vecināšanai, ir iegūts sekojošs TPK darbinieku viedoklis:

- Kā visbūtiskākā TPK darbības aktivitāte tiek uzskatīta tieša iespējamo investoru uzrunāšana. Šo aktivitāti par izšķirošu ir atzinuši piecu TPK pārstāvji un par ļoti būtisku – 3 TPK pārstāvji. Nevieni no TPK šāda veida darbību nav atzinis par mazsvarīgu, kā ar nav neviens TPK, kurš necenstos veikt tiešu iespējamo investoru uzrunāšanu. Tas nozīmē, ka 2014.-2020.g. programmā ir jāiekļauj visas atbalstāmās izmaksas, lai VTPC un ZI pārstāvjiem būtu iespējams veikt tiešu iespējamo investoru uzrunāšanu – vizītes pie investoriem (komandējuma izdevumi), saņemot augsti kvalificētu tehnoloģiju pārnese speciālistu (ar starptautiskā tirgus pieredzi) padomu, iespēja piedalīties forumos, kur var šādus investorus sastapt (konferences, izstādes utt.), kā arī sagatavot investoru ieinteresēšanai nepieciešamo informāciju – komercializācijas piedāvājumu sagatavošana, prototipu izgatavošana, tehniski ekonomisko pamatojumu sagatavošana.
- Nākamās pēc nozīmīguma aktivitātes tiek atzītas dalība LIAA organizētajās kontaktbiržās un pašu TPK organizētās kontaktbiržas. Šīs aktivitātes par ļoti būtiskām ir atzinuši katru pieci TPK pārstāvji, un par izšķirošām katru viens TPK pārstāvis. LIAA kontaktbiržas starp komercuzņēmumiem un zinātnisko institūciju pārstāvjiem (ieskaitot TPK darbiniekus) 2008. – 2009.g. organizēja LIAA inovācijas departaments ZINIS (likvidēts 2009.g. samazinot budžeta izdevumus finanšu krīzes rezultātā), 2009. – 2013.g. tie tika organizēti Inovācijas un uzņēmējdarbības motivācijas programmas ietvaros. Tātad 2014.-2020.g. tehnoloģijas pārnese programmas ietvaros ir jāatjauno centralizētā valsts inovācijas aģentūras funkcija kontaktu veidošanai starp komercuzņēmumiem un ZI, kuras pasākumos varētu piedalīties jebkurš inovatīvos risinājumos ieinteresēts komercuzņēmums un jebkura ZI. Šī ir publiska funkcija, kuras ieviešanu ir jānodrošina valsts aģentūras (LIAA) VTPC. Augstākas efektivitātes nodrošināšanai VTPC ir jābūt resursiem kontaktbiržas veida pasākumu organizēšanai ar ārvalstu investoru, ārvalstu licenciātu un pasūtījuma pētījumos ieinteresētu komercuzņēmumu līdzdalību, kā arī atsevišķu nozaru kontaktbiržu organizēšanai.
- Trešā pēc nozīmīguma aktivitāte tiek nosaukta dalība starptautiskās zinātniskajās konferencēs, kuras par ļoti būtiskām atzīst seši TPK, nav izmantojis viens TPK. Tātad starptautisku pasūtījumu un kontaktu nodrošināšanai 2014.-2020.g. programmā ir jānodrošina VTPC un ZI pārstāvju dalība un standu izvietošana starptautiskās konferencēs, kuras apmeklē arī dažādu nozaru industrijas pārstāvji.

- Nākamais pasākums, kuru par ļoti būtisku ir atzinuši sešu TPK pārstāvji, ir informācijas ievietošana mājas lapā. Tas nozīmē, ka VTPC, sniedzot pakalpojumus ZI, ir jānodrošina attiecīgās informācijas sagatavošana un ievietošana gan vienotā mājas lapā par pētniecību un inovāciju Latvijā, gan arī sadarbībā ar ZI, visu ZI mājas lapās, kuras būs noslēgušas līgumus par sadarbību ar VTPC.
- Piecu TPK pārstāvji par ļoti būtisku ir atzinuši ZI dalību nacionāla mēroga zinātniskajās konferencēs, kur iespējams veidot kontaktus un informēt par ZI piedāvājumu Latvijas komercuzņēmumus.
- Informācijas izplatīšanu caur specializētajām tehnoloģiju pārneses platformām vai datu bāzēm par ļoti būtisku ir atzinuši četru TPK pārstāvji, savukārt par mazsvarīgu trīs TPK pārstāvji, viens par nebūtisku.

Šī TPK aktivitāšu ranžēšana pēc nozīmīguma tehnoloģiju pārneses veicināšanai sniedz informāciju par nepieciešamajiem instrumentiem, atbalstāmajām darbībām un attiecināmajām izmaksām, kuras jāiekļauj jaunajā 2014.-2020.g. tehnoloģiju pārneses programmā.

Tabula Nr.9

TPK projekta ietvaros nodarbināto darbinieku skaits

LLU TPK	RTU TPK	LU TPK	VeA TPK	RSU TPK	DU TPK	ReA TPK	LMA TPK
3 + 3 (administrācija)	3	2	4 + 1 administrators uz uzņēmuma līguma	2 + 1 nepilna laika	4	3 + 7 uz uzņēmuma līguma	2

Avots: LIAA

Informācija par katrā TPK projekta ietvaros nodarbināto darbinieku skaitu ļauj secināt, ka ierobežotais un visiem TPK vienādā apjomā pieejamais projektu finansējums nav stimulējis veidot TPK darbības apjomu atbilstoši katras ZI īpatsvaram Latvijas pētniecības un inovācijas laukā. Tā, reģionu augstskolās ar ne visai lielu tehnoloģiju pārneses potenciālu TPK nodarbinātā personāla skaits projekta ietvaros ir bijis lielāks, kā trīs lielajās universitātēs.

2.1.5. Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu darbības finansiālie rezultāti

TPK programmas mērķis bija palielināt ZI ienākumus no komercuzņēmumu pasūtītiem pētījumiem un IP komercializēšanas – pārdodot licences vai veicinot spin-off uzņēmumu veidošanos. Šajā nodaļā apkopoti dati par TPK darbības rezultātiem.

Tabula Nr.10

Augstskolā piesaistītais kopējais privātā sektora (uzņēmumu) finansējums pētniecībai un attīstībai, piesaistītais privātā sektora finansējums TPK ietvaros noslēgtajiem līgumiem

	Piesaistītais uzņēmumu finansējums P&A kopā (2008 – 2014.g., tūkst. EUR)	privātā sektora finansējums TPK ietvaros noslēgtajiem līgumiem (2008 – 2016.g., tūkst. EUR)
LLU	1 621,32	178,34
RTU	10 601,91	891,39
LU	2 045,35	243,97
VeA	678,99	638,36
RSU	601,31	330,85
DU	147,09	137,38
ReA	102,42	27,83
LMA	54,38	53,09

Avots: CSP, IZM, TPK atskaites

Kopējais TPK piesaistītais finansējums programmā iesaistītajām universitātēm un augstskolām sasniedz 2,5 miljonus EUR, kas pārsniedz programmā ieguldīto publisko finansējumu. Analizējot šajā tabulā izmantotos izejas datus par privātā sektora finansējumu TPK ietvaros noslēgtajiem līgumiem pa gadiem, ir redzama tendence TPK projektu ietvaros piesaistītā privāto uzņēmumu pieaugumam, kā arī TPK piesaistītā privāto uzņēmumu finansējuma īpatsvara pieaugumam kopējā augstskolu pētījumu privātajā finansējumā TPK programmas realizācijas gaitā. TPK piesaistītā privātā finansējuma īpatsvars programmas ieviešanas periodā sasniedz no 10% (lielajās universitātēs) līdz pat tuvu 100%, tomēr lielākais īpatsvars tiek sasniegts mazajās augstskolās, kur šis apjoms ir vismazākais, un, iespējams, iepriekš privāto uzņēmumu finansējums ticis piesaistīts maz. Analizējot izmantotos datus augstskolu kopējam piesaistītajam uzņēmumu finansējumam P&A pa gadiem, it īpaši lielo universitāšu datus, jāsecina, ka visprecīzāk privāto uzņēmumu sektora finansējumu aplūkoto augstskolu un universitāšu pētījumiem tomēr raksturo korelācija ar finanšu krīzes maksimumu 2009.-2011.gadā.

Secinājumi:

1. Analizējot nodaļā 2.1 aplūkoto informāciju par TPK darbības rezultātiem, kā arī intervijas ar TPK darbiniekiem, jāsecina: 1) samērā labi programmas rezultāti, piesaistot līgumpētījumus no Latvijas komersantiem. TPK piesaistītais finansējums 2,5 miljoni EUR pārsniedz programmā ieguldīto finansējumu;
2. TPK ir panākuši izpratnes līmeņa pieaugumu zinātnisko institūciju pētnieku vidū par pētījumu rezultātu komercializācijas nepieciešamību un ir izveidojuši saikni ar Latvijas komercuzņēmumiem;
3. Nepietiekami rezultāti sasniegti rūpnieciskā īpašuma lietošanas tiesību un īpašumtiesību nodošanas (licenču un patentu pārdošanas) jomā;
4. Nav notikusi rūpnieciskā īpašuma lietošanas tiesību un īpašumtiesību nodošana (licenču un patentu pārdošana) ārvalstu komersantiem, tikai dažos TPK ir panākti līgumpētījumu pasūtījumi no ārvalstu komersantiem. Šai jomai jāpievērš lielāka uzmanība jaunās programmas darbības laikā.
5. Nepietiekami programmas rezultāti sasniegti jaunveidoto (spin-off) uzņēmumu izveides atbalsta jomā. Arī šai fomai jāpievērš lielāka uzmanība jaunās programmas ietvaros.

2.2. Tehnoloģiju pārneses programmas citās valstīs

Tehnoloģiju pārneses pamatā ir noteiktas tehnoloģijas, zināšanu vai ražošanas modeļa nodošana no tehnoloģiju izstrādātāja tehnoloģiju lietotājam ar nolūku radīt jaunus produktus vai pakalpojumus. Turklāt visbiežāk ar tehnoloģiju pārnesi tiek saprasts process, kurā tiek identificētas pētniecības izstrādnes, lai tās pārvērstu komercializējamās, konkurētspējīgos produktos vai tehnoloģijās.

ES valstīs bieži tiek uzsvērta nepietiekamā sadarbība starp pētniecības un uzņēmējdarbības sektoru, kā arī tas, ka IP un pētniecības rezultāti, jo īpaši tie, kas ir finansēti no publiskajiem resursiem, netiek izmantoti, lai tos pārvērstu ekonomiskā ieguvumā.

Šim nolūkam valdības izmanto dažādus atbalsta instrumentus, tostarp ES struktūrfondu atbalstu, lai palielinātu zināšanu un tehnoloģiju pārneses aktivitātes savā valstī, piemēram, sekmējot ZI ārējo sakaru nodibināšanu un uzturēšanu ar privāto sektoru, kā arī sniedzot atbalstu pētniecisko izstrādņu gatavības pakāpes attīstīšanai, IP potenciāla atraisīšanai un mārketēšanai ar nolūku šīs pētniecības izstrādnes pārvērst tirgū pieprasītos produktos, tehnoloģijās vai pakalpojumos. Daudzos gadījumos tiek veidotas īpašas tehnoloģiju pārneses atbalsta struktūras (tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti, TPK, un tehnoloģiju pārneses centri, TPC), kas nodrošina procesa, kas saistīts ar tehnoloģiju un zināšanu pārnesi, t.sk. komercializēšanu, īstenošanu.

OECD materiālā¹⁰, kurā apkopotas vispārējas vadlīnijas par TPK funkcijām, modeļa uzbūvi un ieviešanas principiem, minēts, ka TPK aptver dažādu veidu organizatoriskās struktūras, kuru kopīgs pamata uzdevums ir sniegt atbalstu valsts pētniecības organizācijām to rīcībā esošo IP aktīvu pārvaldībai tādā veidā, kas sekmē šo IP aktīvu pārveidošanu sabiedrības ieguvumos. To darot, TPK palīdz mazināt plaisu starp pētniecību un inovāciju. Šī vispārējā TPK loma var tikt sadalīta konkrētākos pienākumos, tostarp:

- veidot attiecības starp uzņēmumiem un tehnoloģiju pārneses dalībniekiem;
- ģenerēt jaunu atbalsta finansējumu no finansētajiem pētījumiem, kā arī nodrošināt konsultatīvos pakalpojumus;
- sniegt atbalstu visās jomās, kas saistītas ar uzņēmējdarbību un IP;
- veicināt start-up uzņēmumu vai spin-off uzņēmumu veidošanos, lai uzlabotu tālākās TPK attīstības perspektīvas;
- radīt ienākumus publiskajām pētniecības organizācijām un sadarbības partneriem.

Pielikumā Nr.2 ir aplūkoti atsevišķu ES valstu līdz šim īstenoto tehnoloģiju pārneses programmu piemēri.

2.3. 2007.-2013.gada plānošanas perioda programmas “Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma” izvērtējums

2011.gada 11.oktobrī MK apstiprināja noteikumus Nr.790 “Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.2.2.4. apakšaktivitāti “Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma””, tādējādi mikro, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem nodrošinot iespēju saņemt atbalstu Inovācijas vaučeru programmas ietvaros. Inovācijas vaučeru programmas mērķis bija sekmēt inovācijas aktivitātes jaunu produktu vai tehnoloģiju attīstīšanas jomā, sniedzot atbalstu ārējo pakalpojumu iegādei, lai veiktu pētījumus, rūpniecisko īpašumtiesību nostiprināšanu un jauna produkta vai tehnoloģijas sertificēšanu. Par programmas atbildīgo iestādi tika noteikta EM, bet par sadarbības iestādi – LIAA. Kopējais programmā pieejamais ES fondu finansējums laikā no 2012.gada 3.decembra līdz 2014.gada 30.aprīlim bija 2,85 milj. EUR, bet viens finansējuma saņēmējs varēja pretendēt uz 14,23 tūkst. EUR ar maksimāli pieļaujamo atbalsta intensitāti 60% apmērā.

Komersanti projektu pieteikumus Inovācijas vaučeru programmā varēja iesniegt sākot ar 2012.gada 3.decembri. Projektu pieņemšana programmā tika organizēta atklāta projektu konkursa veidā par visu Programmā pieejamo finansējumu, paredzot, ka projektu pieteikumi tiek pieņemti līdz 2015.gada vidum vai līdz tiek izlietots Programmā pieejamais finansējums. Tajā pašā laikā, ņemot vērā augsto pieprasījumu 2.1.2.4. aktivitātē „Augstas pievienotās vērtības investīcijas” tika pieņemts lēmums par Inovācijas vaučeru programmā pieejamā finansējuma pārdalīšanu 2.1.2.4. aktivitātes ietvaros organizētās projektu iesniegumu atlases 4.kārtas īstenošanai. Tādējādi projektu iesniegumu pieņemšana Inovācijas vaučeru programmā tika pārtraukta 2014.gada 30.aprīlī.

2.3.1. Programmas “Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma” rezultātu izvērtējums

Inovācijas vaučeru programmas darbības laikā kopumā tika iesniegts 41 projektu iesniegums, no kuriem tika atbalstīti 25 projekti. Līgumi par finansējuma saņemšanu tika noslēgti ar 24 projekta īstenotājiem, bet viens atbalstītais projekta iesniegums tika atsaukts. No atbalstītajiem 24 projektiem 2 projektu īstenošana tika pārtraukta, kā rezultātā programmā tiek īstenoti 22 jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības projekti (sk. tabulu Nr.11). No kopumā programmā iesniegtā 41 projekta 16 projekti tika noraidīti. Šo projektu iesniegumu

¹⁰ <http://www.oecd.org/innovation/policyplatform/48136121.pdf>

noraidīšanas iemesli galvenokārt saistīti ar nekvalitatīvi sagatavotiem jauno produktu vai pakalpojumu biznesa un attīstības plāniem vai neatbilstību Inovācijas vaučeru programmā noteiktajiem projektu iesniegumu izvērtēšanai noteiktajiem kvalitātes kritērijiem.

Līdz 2015.gada 1.augustam no kopumā 22 īstenotajiem projektiem tika pabeigti 18 projekti (t.sk. izmaksāts finansējums) par finansējuma apjomu – 0,20 milj. EUR. Paredzams, ka visu projektu īstenošanas rezultātā tiktu piesaistīts privātā sektora finansējums aptuveni 0,3 milj. EUR apmērā.

Tabula Nr.11

Inovācijas vaučeru programmā apstiprinātie projekti

NPK	Projekta nosaukums	Fonds	Kopējais finansējums (EUR)	ES līdzfinansējums (EUR)
1.	Jaunas energoefektīvas LED apgaismes ierīces izstrāde	ERAF	28 812	14 226
2.	Jaunas tehnoloģijas attīstība SIA "Livonia Print" ofseta drukas nepilnību novēršanai	ERAF	24 069	11 737
3.	L-Cloud Translate	ERAF	39 374	14 172
4.	SIA "Rīgas Krēslu Fabrika" jauno produktu patentēšana, testēšana un sertificēšana	ERAF	24 863	4 611
5.	Izgudrojuma, uztura bagātinātāja "Alco-Bye" īpašuma tiesību nostiprināšana	ERAF	11 335	5 501
6.	Aksiālā tipa ģenerators velosipēdiem modeļa projektēšana un eksperimentālie pētījumi	ERAF	27 547	14 229
7.	Universāla "ŠOPS" parametru mērīšanas tehnoloģija "ŠOPS AFF 2014"	ERAF	23 660	14 196
8.	Jaunas programmatūras izstrāde vairāku robotu darbības automatizācijas un komunikācijas nodrošināšanai	ERAF	23 668	14 201
9.	Energoefektīvās kaltes ar recirkulācijas sistēmu rūpnieciskā dizaina izstrāde	ERAF	29 785	14 228
10.	SIA "Kohlhauer East Group" jauna produkta "Kohlhauer Alumna B-lite" trokšņa aizsardzības ekrāna izstrāde un sertificēšana uzņēmuma konkurētspējas paaugstināšanai	ERAF	51 159	14 227
11.	Plūdu Aizsargbarjeru V2400 rūpniecisks, analītisks slodžu pētījums	ERAF	23 111	10 001
12.	Ar šķiedrvielām bagātinātu ekstrudētu pārtikas produktu izstrāde	ERAF	27 654	12 529
13.	Jauna produkta – pēdu stimulācijas ceļiņa izstrāde	ERAF	23 500	14 100
14.	Akupresūras paklājuma "Pranamat ECO" jaunās modificētās versijas testēšana un sertificēšana	ERAF	27 643	14 003
15.	Baltijas dzintaru saturošu pāvedietu ražošana un pētījumi	ERAF	18 854	9 349
16.	Rūpniecisko īpašumtiesību nostiprināšana	ERAF	28 063	13 916
17.	SIA "Aerodium Technologies" vertikāla recirkulārā vēja tuneļa drošības sistēmas patentēšana	ERAF	1 392	348
18.	No dabīgām izejvielām iegūtu diētiskās pārtikas produktu izstrāde cilvēkiem ar veselības traucējumiem	ERAF	14 877	7 282
19.	Algoritma prototipa eksperimentālā izstrāde upes ūdenslīmeņa divdimensionāla iekārtēšanai applūstošajās teritorijās	ERAF	23 477	14 086
20.	Inovatīvu tehnoloģiju izstrāde SIA "Aerodium Technologies" ražoto vertikālo vēja tuneļu funkcionālo un kvalitatīvo īpašību uzlabošanai	ERAF	21 005	9 740
21.	Mazumtirdzniecībā izmantojamās dozējamās iekārtas	ERAF	30 700	10 833
22.	Poliuretāna polimērpārklājuma ar augstu pildījuma pakāpi izstrādāšana	ERAF	24 845	12 103
KOPĀ			549 393	249 618

17 mēnešos, kuru laikā tika pieņemti projektu iesniegumi, Inovācijas vaučeru programmā mēnesī vidēji tika iesniegti 2,4 projekti (kopā 41 projekta iesniegums), no kuriem 60,9%, jeb 25 projekti kvalificējās finansējuma saņemšanai. Šāda aktivitāte programmā vērtējama kā zema, ja tiek ņemts vērā, ka programmā pieejamais finansējums sniedza iespēju atbalstīt vismaz 200 projektu īstenošanu. No kopumā programmā pieejamā publiskā finansējuma (2,85 milj. EUR) tika apgūti 8,8%.

Vērtējot Inovācijas vaučeru programmā atbalstītos 22 uzņēmumus¹¹ pēc to lieluma secināms, ka 13 uzņēmumi (59%) atbilda mikro uzņēmuma, 8 uzņēmumi (36,5%) mazā uzņēmuma, bet 1 uzņēmums (4,5%) vidējā uzņēmuma statusam. Vienlaikus secināms, ka no kopumā 22 atbalstītajiem uzņēmumiem 10 (45,5%) bija jaundibināti uzņēmumi¹². 17 projektu īstenošanas vieta bija Rīga, savukārt 5 projekti tika īstenoti ārpus Rīgas.

Projektu ievaros ārpakalpojumu sniedzēji galvenokārt bija Zinātnisko institūciju reģistrā reģistrētas institūcijas, kā arī atsevišķos gadījumos sertificēšanas un testēšanas iestādes un profesionālo patentpilnvaroto reģistrā reģistrēti patentpilnvarotie. Aktivitātes, kas tika atbalstītas Inovācijas vaučeru programmas atbalstīto projektu ietvaros galvenokārt paredzēja eksperimentālās izstrādes veikšanu, tostarp prototipu izgatavošanu (39% gadījumu) un rūpniecisko pētījumu veikšanu (29% gadījumu). Vienlaikus atbalstīto projektu ietvaros tika īstenotas aktivitātes, lai nostiprinātu jauno produktu un tehnoloģiju rūpnieciskās īpašuma tiesības (15% gadījumu), kā arī saņemtu jauna produkta vai tehnoloģijas sertificēšanas un testēšanas pakalpojumus (12% gadījumu). Savukārt 5% gadījumu komersanti plānoja īstenot darbības, kas paredz ārpakalpojuma izmantošanu produkta rūpnieciskā dizaina izstrādei¹³.

Kā iespējamus iemeslus, kas bija pamatā zemajai komersantu aktivitātei Inovācijas vaučeru programmā, var izvirzīt:

1. Nepietiekamā programmas atpazīstamība, neskatoties uz publiski pieejamo informāciju LIAA mājas lapā, kā arī vairākiem LIAA organizētajiem informatīvajiem pasākumiem.
2. Inovācijas vaučeru programmu regulējošajos MK noteikumos ietvertie projekta vērtēšanas kvalitātes kritēriji ierobežo mikro un MVK spēju kvalificēties atbalstam (iegūt maksimāli nepieciešamo 45 punktu skaitu). Kvalitātes kritēriji, kas iespējami ierobežoja pretendentu potenciālu kvalificēties atbalsta saņemšanai:
 - apliecinājums, ka jauns produkts vai tehnoloģija izstrādāta projekta iesniedzēja (komersanta) patstāvīgā P&A struktūrvienībā, sadarbībā ar Zinātnisko institūciju reģistrā reģistrētajām institūcijām, doktoriem vai doktorantūras studentiem;
 - apliecinājums, ka pētījuma rezultāti, kuri bija par pamatu jaunam produktam vai tehnoloģijai, ir publicēti vai ir uzsākta to tālāka zinātniskā izpēte;
 - apliecinājums, ka pirms projekta iesnieguma iesniegšanas ir nostiprinātas jaunā produkta vai tehnoloģijas rūpnieciskā īpašuma tiesības, par kuru iesniegts projekts.

Šie kritēriji MVK un jo īpaši mikro uzņēmumiem, kuriem nav līdzšinējās P&A pieredzes, liedz kvalificēties atbalsta saņemšanai, lai gan šādiem uzņēmumiem būtu jābūt programmas galvenajai mērķa grupai, atbalstot to centienus sadarboties ar ZI un šīs sadarbības rezultātā uzsākt jaunu produktu vai tehnoloģiju izstrādi.

3. Programmu regulējošie MK noteikumi paredz, ka projekta iesniedzējam līdz ar projekta iesniegumu ir jā sagatavo jaunu produktu vai tehnoloģiju biznesa un attīstības plāns no jauna produkta vai tehnoloģijas izstrādes līdz ieviešanai ražošanā ne mazāk kā vienam gadam. Minētā prasība, kas paredzēja specifiska un

¹¹ Kopumā 21 uzņēmums, jo viens uzņēmums Inovācijas vaučeru programmā īsteno divus projektus.

¹² Par jaundibinātu uzņēmumu šajā gadījumā uzskatāms mikro, mazais vai vidējais komersants, kas komercreģistrā reģistrēts ne agrāk kā trīs gadus pirms pieteikuma iesniegšanas atbalsta saņemšanai.

¹³ Viena projekta ietvaros atbalsts tika sniegts vairāku Programmā noteikto atbalstāmo darbību īstenošanai.

pietiekami apjomīga biznesa plāna izstrādi, salīdzinot ar finansējuma apjomu, uz kuru var pretendēt projekta iesniedzējs, varēja būt par pamatu MVK, un jo īpaši mikro uzņēmumiem, atteikties no dalības projektu iesniegumu uzsaukumā.

4. Inovācijas vaučeru programmā atbalstītas tika ārējo pakalpojumu izmaksas tām atbalstāmajām darbībām, ja tās īsteno MK noteikumos definētie Latvijā reģistrētie pakalpojumu sniedzēji. Tajā pašā laikā pastāv iespēja, ka uzņēmums savām vajadzībām atbilstošos jauna produkta vai tehnoloģijas attīstīšanas pakalpojumus var saņemt tikai ārpus Latvijas, jo MK noteikumos definētie Latvijā esošie pakalpojumu sniedzēji tādus nepiedāvā. Savukārt Inovācijas vaučeru programmas nosacījumi neparedzēja pakalpojumu saņemšanas iespējas ārpus Latvijas, piemēram, citā ES dalībvalstī reģistrētā ZI, sertificēšanas institūcijā vai testēšanas/kalibrēšanas laboratorijā.
5. Nepietiekamais mikro un MVK pašu finansējums projekta īstenošanai ar maksimālo atbalsta intensitāti 60%. Jāņem vērā, ka 86,2% no visiem MVK ir mikro uzņēmumi, kuriem lielākoties nav pieejami brīvi finanšu līdzekļi investēšanai P&A un inovācijas darbībās, kas, cita starpā, saistītas ar augstu projekta sekmīgas īstenošanas izdošanās risku.
6. Nepietiekama izpratne par jaunu produktu un tehnoloģiju attīstīšanas iespējām uzņēmumā, kā arī kvalificētu speciālistu trūkums, kas spētu īstenot jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības projektus.

2.3.2. Programmas “Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma” ieviešanas modeļa izvērtējums

Saskaņā ar Inovācijas vaučeru programmu regulējošo MK noteikumu nosacījumiem, projektu iesniegumu atlasī programmā izsludināja vienu reizi par visu aktivitātē pieejamo finansējumu. Šāds modelis tika izvēlēts, lai nodrošinātu gan nepārtrauktu projektu iesniegumu plūsmu, gan elastīgu pieeju sekmīgākai projektu sagatavošanai. Projektu iesniegumu iesniegšana un savstarpējā salīdzināšana notika viena kalendāra mēneša ietvaros, bet lēmumu par projekta apstiprināšanu, apstiprināšanu ar nosacījumu vai noraidījumu LIAA pieņēma trīs mēnešu laikā pēc tā kalendāra mēneša beigām, kurā ir iesniegts projekta iesniegums. Vienlaikus LIAA nepieciešamības gadījumā sniedza konsultatīvo atbalstu potenciālajiem projektu iesniedzējiem par to iespējām pretendēt uz atbalsta saņemšanu programmā, tostarp konsultācijas par projekta iesnieguma sagatavošanas prasībām, lai nodrošinātu projekta iesnieguma un biznesa plāna atbilstību programmā izvirzītajam prasībām un vērtēšanas kritērijiem.

Tabula Nr.12

Inovācijas vaučeru programmas (2007.-2013.) apraksts

Programmas nosaukums	Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma
Programmas mērķis	Veicināt mikro (sīko), mazo un vidējo komersantu inovāciju, jaunu produktu vai tehnoloģiju attīstību, tehnoloģiju pārnesei un konkurētspējas stiprināšanu
Programmas īstenošanas laiks	03.12.2012.-30.04.2014.
Atbalsta gala saņēmējs	Latvijā reģistrēti mikro (sīkie), mazie vai vidējie komersanti*. * Komersanti, kuriem ir mazāk nekā 250 darbinieku un kuru gada apgrozījums nepārsniedz 5 milj. EUR un/ vai gada bilance kopā nepārsniedz 43 milj. EUR. Vērtējot komersanta atbilstību mikro (sīkā), mazā un vidējā komersanta statusam, tiek ņemti vērā arī partnerkomersanti un saistītie komersanti.
Programmas finansējums	– ERAF finansējums – 2 845 743,62 EUR; – Finansējuma apjoms vienam finansējuma saņēmējam – 14 228,72 EUR; – Maksimāli pieļaujamā finansējuma intensitāte – 60%; – Atbalsts tiek sniegts saskaņā ar de minimis nosacījumiem.

	<p>Projekta iesniedzējs var iesniegt neierobežotu projektu iesniegumu skaitu, kopā nepārsniedzot 14 228,72 EUR. Katrs nākamais projekta iesniegums iesniedzams pēc tam, kad ir pabeigts iepriekšējais apstiprinātais projekts vai pieņemts lēmums par iepriekšējā projekta iesnieguma noraidīšanu.</p>
Atbalstāmās darbības	<ul style="list-style-type: none"> – Rūpnieciskie pētījumi, kas nepieciešami jaunu produktu vai tehnoloģijas izstrādei; – Eksperimentāla izstrāde, tajā skaitā prototipu izgatavošana; – Produkta rūpnieciskā dizaina izstrāde; – Rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšana šādiem īpašuma tiesību objektiem: <ul style="list-style-type: none"> ○ izgudrojums, ○ dizainparaugs, ○ pusvadītāju izstrādājumu topogrāfija; – Jauna produkta vai tehnoloģijas sertificēšanas pakalpojumi. <p>Atbalstītas tiek arī šo pakalpojumu izmaksas tām atbalstāmajām darbībām, ja tā īsteno sekojoši pakalpojumu sniedzēji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Izglītības un zinātnes ministrijas Zinātnisko institūciju reģistrā reģistrētas augstskolas, kas ir atvasinātas publiskas personas, šo augstskolu aģentūras un augstskolu struktūrvienības, kā arī ZI, kas ir atvasinātas publiskas personas; – Patentpilnvaroto reģistrā reģistrēti patentpilnvarotie (tikai rūpniecisko īpašumtiesību nostiprināšanai); – Latvijas Nacionālā akreditācijas biroja akreditētas institūcijas: <ul style="list-style-type: none"> ○ produktu sertificēšanas institūcijas, ○ testēšanas laboratorijas, ○ kalibrēšanas laboratorijas. <p>Atbalsts netiek sniegts iekārtu iegādei.</p>
Nosacījumi pretendentiem finansējuma saņemšanai	<ul style="list-style-type: none"> – Jaunajam produktam vai tehnoloģijai ir pamatots pieprasījums un identificēta s priekšrocības, kas spēj paaugstināt komersanta konkurētspēju un produktivitāti; – Ir izstrādāts jaunu produktu vai tehnoloģiju biznesa un attīstības plāns no jauna produkta vai tehnoloģijas izstrādes līdz ieviešanai ražošanā ne mazāk kā vienam gadam; – Ir pieejami resursi (finansu, ražošanas infrastruktūra) vai skaidri definēta un pamatota stratēģija vai rīcības plāns nepieciešamo resursu piesaistei, lai pēc projekta īstenošanas jaunu produktu vai tehnoloģiju ieviestu ražošanā Latvijā; – Projekts tiks īstenots atbalstāmajās nozarēs un projekta ietvaros tiks veiktas atbalstāmās darbības.
Neatbalstāmās nozares	<ul style="list-style-type: none"> – Lauksaimniecības produktu ražošana (ierobežojums attiecas uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 1.pielikumā minēto lauksaimniecības produktu primāro ražošanu); – Zivsaimniecība un akvakultūra; – Ogļu rūpniecība; – Alkoholisko dzērienu ražošana; – Tabakas izstrādājumu ražošana; – Tirdzniecība; – Finanšu starpniecība; – Komercepakalpojumi; – Azartspēles; – Autotransports (nevar sniegt de minimis atbalstu kravas autotransporta līdzekļu iegādei uzņēmumiem, kuri veic komercpārvadājumus ar autotransportu). <p>Ja nozare, kurā darbojas projekta iesniedzējs, nav atbalstāma, bet projekta iesniedzējs pretendē uz projekta īstenošanu atbalstāmajā nozarē, projekta iesniedzējs skaidri nodala atbalstāmās nozares projekta īstenošanas finanšu plūsmas no citu projekta iesniedzēja darbības nozaru finanšu plūsmām projekta īstenošanas laikā un trīs gadus pēc projekta īstenošanas beigām.</p>
Programmu regulējošie MK noteikumi	<p>MK 2011.gada 11.oktobra noteikumi Nr.790 “Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.2.2.4. apakšaktivitāti “Mikromazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma””</p>

Inovācijas vaučeru programmas ietvaros iesniegto projektu iesniegumu vērtēšanu nodrošināja LIAA izveidota projektu iesniegumu vērtēšanas komisija. Komisijas sastāvā tika iekļauti divi LIAA pārstāvji un EM izvirzītais pārstāvis. Pēc projektu iesniegumu saņemšanas

LIAA nodrošināja sākotnējo projektu atbilstības novērtēšanu Inovācijas vaučeru programmu regulējošos MK noteikumos izvirzītajiem atbilstības, administratīvajiem un finansējuma piešķiršanas kritērijiem. EM un LIAA pārstāvji nodrošināja arī projektu iesniegumu un tiem pievienoto biznesa plānu sākotnējo izvērtēšanu. Vienlaikus tika organizētas regulāras projektu iesniegumu vērtēšanas komisijas sēdes, kuru laikā tika vērtēti jaunā produkta vai tehnoloģijas ieviešanas plāni. Ar nolūku nodrošināt sekmīgāku un objektīvāku projektu vērtēšanas procesu, tika nolemts, ka uz komisijas sēdēm tiek pieaicināti projektu iesniedzēji, lai īsumā prezentētu konkrētā projekta mērķi, plānotos sasniežamos rezultātus, jauna produkta vai tehnoloģijas potenciālos mērķa tirgus, konkurētspējas priekšrocības, mārketinga stratēģiju, tostarp tika pārrunāts un vērtēts projekta iesniedzēja redzējums par jaunā produkta vai tehnoloģijas tālāko attīstību, bet jo īpaši – ieviešanas tirgū potenciāls un iespējas.

2.4. Inovācijas vaučeru programmu apskats un citu valstu piemēri

OECD sagatavotajā materiālā “Inovācijas vaučeri” (“Innovation vouchers”)¹⁴ tiek norādīts, ka galvenais inovācijas vaučera mērķis ir veidot saikni starp MVK un publiskajām pētniecības institūcijām, kas, pirmkārt, sekmētu zināšanu tiešu pārnēsī un, otrkārt, kļūtu par katalizatoru ilgtermiņa, padziļinātākas sadarbības veidošanai starp abām pusēm. Īsumā, inovācijas vaučeri ir sākotnējais, stimulējošais atbalsta finansējums ar kura palīdzību var tikt attīstīta pirmreizējā uzņēmumu un pētniecības institūciju sadarbība. Tiek atzīts, ka inovācijas vaučeri rada ietekmi uz diviem procesiem, abi no kuriem sniedz iespēju pārvarēt šķēršļus starp MVK un zināšanu sniedzējiem. Pirmkārt, inovācijas vaučeri sniedz iespēju MVK vērsties pie zināšanu sniedzējiem, lai tie atrisinātu ar inovācijas attīstīšanu saistītās problēmas, t.i. risināt jautājumus, kas uzņēmumam nebūtu iespējams bez šāda atbalsta. Otrkārt, inovācijas vaučeri nodrošina iespēju zināšanu sniedzējiem strādāt ar MVK laikā, kad kopējā tendence ir vai nu lielākoties sadarbība ar lielajiem uzņēmumiem, vai sadarbības ar industriju neesamība vispār.

Saskaņā ar EK ekspertu S.Shade un C.Grigore veikto pētījumu¹⁵, kopīgās inovācijas vaučeru iezīmes ir:

- Tie atbalsta produktu, pakalpojumu un procesu inovāciju;
- Tos izsniedz reģionālās/ valsts aģentūras, kas apņemas veikt maksājumus tieši pakalpojumu sniedzējam (to brīvi var izvēlēties pakalpojuma saņēmējs vai tie noteikti saskaņā ar apstiprinātu pakalpojumu sniedzēju sarakstu) vai arī tiek segta daļa no kopējām pakalpojuma saņēmējam radušajām izmaksām;
- Finansējums tiek sniegts individuālajiem komersantiem, jaundibinātiem uzņēmumiem (start-up), mikro un MVK zināšanu un konkurētspējas palielināšanai, sniedzot iespēju saņemt specifiskus ārpalpojumus, piemēram:
 - Pētniecība, attīstība un testēšana;
 - Jaunu produktu attīstīšana un dizains;
 - Tehnoloģiju pārnese, juridiskās un IĪ konsultācijas;
 - Uzņēmējdarbības (t.sk. tirgus pētījumi), inovācijas menedžmenta, fiskālās un nodokļu, kā arī IT konsultācijas.
- Ņemot vērā to ierobežotās izmantošanas iespējas un ierobežoto finansējuma apjomu (maksimums līdz 20 tūkst. EUR), inovācijas vaučeru shēmas parasti ir vienkāršākas gan projektu pieteikumu iesniegšanas, gan atskaišu sagatavošanas ziņā, salīdzinot, piemēram, ar standarta grantu shēmām, tādējādi padarot tās īpaši piemērotas MVK.

¹⁴ <http://www.oecd.org/innovation/policyplatform/48135973.pdf>, OECD Innovation Policy Platform, “Innovation vouchers” (skatīts 19.08.2015.)

¹⁵ Schade S., Grigore C., “Availability and Focus on Innovation Voucher Schemes in European Regions”, Survey Report, DG ENTR, November 2009 (skatīts 21.08.2015.)

2010.gada septembrī Rīgā notikušajā konferencē “Baltic Dynamics”, sadarbībā ar EK atbalstītās iniciatīvas “Europe INNOVA” ekspertiem, tika izstrādāta un pieņemta Rīgas deklarācija “Pilnvērtīga inovācijas vaučeru programmu potenciāla atraisīšana” (“Realising the full potential of innovation voucher programs”)¹⁶. Deklarācijā norādīts, ka Eiropas valstis un reģioni ir izveidojuši virkni dažādu inovācijas atbalsta aktivitāšu ar mērķi atbalstīt MVK, t.sk. secinot, ka inovācijas vaučeri ir viens no sekmīgākajiem instrumentiem, lai sekmētu MVK inovācijas aktivitātes un stiprinātu šo uzņēmumu sadarbību ar pētniecības sektoru un citiem zināšanu nodrošinātājiem. Rīgas deklarācijā izvirzīti septiņi galvenie principi un politikas rekomendācijas inovācijas vaučeru programmu saturam un pārvaldībai:

1. Primārais inovācijas vaučeru mērķis ir stiprināt MVK inovācijas kapacitāti, visatbilstošākajā veidā atbalstot MVK centienus veidot zināšanu tīklus vai gūt ieguvumus no šiem tīkliem. Inovācijas vaučeri ir uz pieprasījumu balstīti inovācijas atbalsta pasākumi un tādējādi veidojami un ieviešami tā, lai nodrošinātu MVK praktiskās vajadzības. Inovācijas vaučeri var būt noderīgi, lai labāk sasaistītu MVK ar visa veida zināšanām un radošumu, kas atbalsta inovācijas attīstību.
2. Inovācijas vaučeriem jāatbalsta visa veida inovācija. Tas nozīmē nepieciešamību nodrošināt pieeju dažādu jomu inovācijas ekspertiem. Pakalpojumu sniedzēju izvēle būtu jābalsta nosakot skaidrus kritērijus [...].
3. Administratīvajām izmaksām, kas veidojas inovācijas vaučeru programmu ieviešanas rezultātā, vajadzētu būt cik vien iespējams zemām. Administratīvajām procedūrām un kontroles mehānismiem vajadzētu būt samērīgiem atbilstoši inovācijas vaučera lielumam [...].
4. Inovācijas vaučeru shēmām būtu jāpiemēro regulāri ietekmes novērtējumi. Galvenajam ietekmes rādītājam vajadzētu būt MVK inovācijas kapacitātes pieaugumam, kuram konkrēti sasniedzami mērķi ir jāparedz iepriekš, atkarībā no inovācijas vaučeru shēmas apjoma un plānotajiem sasniedzamajiem mērķiem.
5. Inovācijas vaučeru shēmas būtu jāīsteno pašvaldību, reģionālā un valsts līmenī [...]. Eiropas līmenī inovācijas vaučeru programmu jomā tiek aicināts veidot brīvprātīgu sadarbību un brokeru sistēmu ar valsts un reģionālajām struktūrām, kuras mērķis būtu nodrošināt labāku gan valsts, gan privātā sektora zināšanu, prasmju un inovācijas atbalsta pakalpojumu pieejamību MVK.
6. Inovācijas vaučeru programmām ir potenciāls palielināt inovācijas atbalsta kvalitāti MVK. Ar Eiropas pilotprojektu palīdzību būtu jāizstrādā un jāpārbauda jaunas un labākas pieejas inovāciju atbalstam pašvaldību, reģionālā un valsts līmenī. Lai paātrinātu inovācijas atbalsta labo praksi, apsveramas jaunas politikas koordinācijas formas dažādos politikas līmeņos.
7. EK, dalībvalstis un reģioni, kur vien iespējams, ir aicināti apsvērt plašāku inovācijas vaučeru izmantošanu ar nolūku daudz efektīvāk, t.sk. izmaksu ziņā, atbalstīt visa veida inovāciju, kā arī samazināt plaisu starp inovācijas jomā spēcīgākajiem un tiem, kas joprojām šajā jomā atpaliek.

Savukārt OECD sagatavotajā dokumentā “Inovācijas vaučeri”¹⁷ tiek norādīts uz galvenajiem faktoriem, kas var nodrošināt inovācijas vaučeru programmu sekmīgumu:

- Vienkāršība un vieglā administrēšana. Ņemot vērā, ka inovācijas vaučeru shēmās vienreizēji izsniegtais summas apjoms nav liels, to administrēšana un ieviešana jā saglabā pēc iespējas vienkāršāka – sākot no pieteikumu iesniegšanas līdz projektu atlasei un pretendentiem noteikto atskaitīšanās prasību piemērošanai.

¹⁶ http://hytetra.eu/d/news/Riga_declaration.pdf, The Riga-Declaration “Realising the full potential of innovation voucher programs”, Baltic Dynamics 2010, Riga, Latvia (skatīts 21.08.2015.)

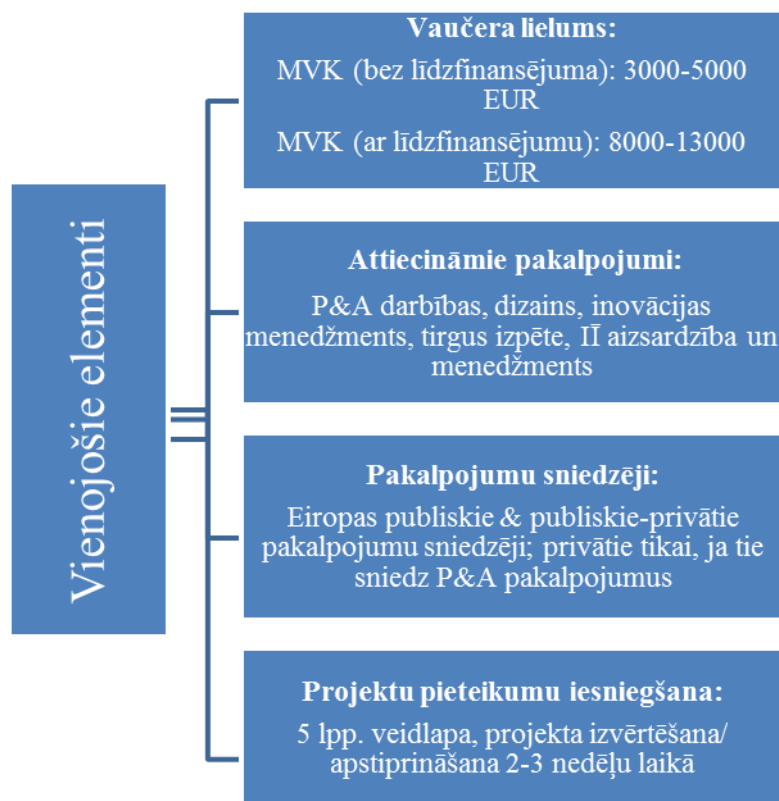
¹⁷ <http://www.oecd.org/innovation/policyplatform/48135973.pdf>, OECD Innovation Policy Platform, “Innovation vouchers” (skatīts 19.08.2015.)

- Efektīva reklamēšana un popularizēšana. Ievērojot, ka inovācijas vaučeru shēmas tiek veidotas, lai novērstu informācijas apmaiņas plaisu starp MVK un zināšanu/pētniecības institūcijām, ir svarīgi, ka informācija par attiecīgo aktivitāti tiek plaši atspoguļota presē un internetā un sociālajos tīklos.
- Augstākās izglītības iestāžu organizatoriskā iesaiste. Augstākās izglītības iestādēm, kā galvenajām publiskajām pētniecības organizācijām, ir jāiesaistās un tās jāpārlicina būt par aktīviem partneriem inovācijas vaučeru shēmās. Piemēram, pirms uzsākt programmas īstenošanu, augstākās izglītības iestādes varētu tikt lūgtas paust savu ieinteresētību būt par potenciālo zināšanu sniedzējām.
- Precīzs uzņēmuma redzējums inovācijas vaučera pielietošanai. Pieteikumu gatavošanai jābūt pēc iespējas vienkāršai, vienlaikus sniedzot iespēju uzņēmumiem detāli izklāstīt, kā vaučers tiks izmantots. Tas atvieglotu MVK un atbilstošo pētniecības iestāžu sadarbību.
- **Efektīva starpniecība. Šo starpniecību vislabāk var veikt valsts aģentūras, kurām ir atbilstoši darbinieki programmas pārvaldībai un kurām ir iespējas inovācijas vaučeru shēmas sasaistīt ar citām inovācijas politikas aktivitātēm valsts un pašvaldību līmenī.**

Dažādu valstu un reģionu pieredze ieviešot inovācijas vaučeru programmas liecina, ka lielākoties tās ir neliela apjoma atbalsta programmas, kas veidotas, lai sekmēto vietējo MVK pētniecības un attīstības, tehnoloģiju un inovācijas vajadzību nodrošināšanu, kā arī atsevišķos gadījumos, lai nodrošinātu MVK piekļuvi trūkstošajām zināšanām, inovācijas vaučeri piešķirot ārējo ekspertu konsultāciju un palīdzības apmaksai.

Schade S. un Grigore C. veiktajā pētījumā tika apsektas 23 dažādas inovācijas vaučeru atbalsta shēmas, kuras īstenoja 21 dažāda organizācija (valsts un reģionālā līmeņa¹⁸). Pētījumā identificētai galvenie aplūkoto inovācijas vaučeru programmas vienojošie elementi (sk. attēlu Nr.7):

¹⁸ Reģionālās inovācijas vaučeru shēmas: Ziemeļreina-Vestfālene, Bavārija un Bādene-Virtembergas (Vācija), Ziemeļaustrumu Anglija, Jorkšīra un Hambera un Rietumu Midlenda (Apvienotā Karaliste), Flandrija un Valonija (Beļģija), Eiroreģiona Centrālais Benilukss. Nacionālās inovācijas vaučeru shēmas: Francija, Polija, Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika, Grieķija, Slovēnija, Īrija, Dānija, Austrija, Nīderlande, Kipra, Portugāle, Šveice. Austrijā un Slovēnijā tika ieviestas divas dažādas shēmas.

Attēls Nr. 7 – Inovācijas vaučeru programmu vienojošie elementi (Schade S. un Grigore C., 2009)

Schade S. un Grigore C. savā pētījumā izvirza secinājumus par inovācijas vaučeru programmu kopīgajām iezīmēm, vērtējot tās pēc tajās piemērotajiem ierobežojumiem:

- Ierobežojumu neesamība attiecībā uz pakalpojumu sniedzējiem nozīmē ierobežojumus attiecībā uz attiecināmajiem pakalpojumiem, kā arī garus pieteikšanās procesus. Parasti šādas programmas ir limitētas līdz P&A un produktu attīstības pakalpojumiem.
- Liela apjoma granti un ļoti maz ierobežojumu attiecībā uz attiecināmajiem pakalpojumiem nozīmē ierobežojumus attiecībā uz pakalpojumu sniedzējiem un garu projektu iesniegumu apstrādes laiku.
- Starptautiskā atvērtība attiecībā uz pakalpojumu sniedzējiem nozīmē lielākus ierobežojumus attiecībā uz granta finansējuma lielumu un attiecināmajiem pakalpojumiem.

Pielikumā Nr.3 sniegts pārskats par atsevišķu valstu un reģionu līdz šim īstenoto inovācijas vaučeru programmu saturu un ieviešanas modeļiem. Apskatītie piecu citu valstu/reģionu vaučeru programmu piemēri aplūko dažādus vaučeru programmu modeļus. Aplūkojot citu valstu piemērus jāuzsver, ka pastāv ļoti dažādi vaučeru programmu modeļi, tostarp tādi, kas paredzēti specifiski radošo industriju un dizaina aktivitāšu atbalstīšanai ar mērķi radīt pievienoto vērtību dažādiem produktiem. Minētie valstu un reģionu piemēri atspoguļo dažādu pieeju inovācijas vaučeru programmu ieviešanā, kas liecina par šādu programmu elastību un piemērotību inovācijas aktivitātes veicināšanai uzņēmumos, jo īpaši – mikro un MVK.

Analizējot iepriekšējā ES fondu periodā īstenoto Inovācijas vaučeru programmu redzams, ka tikai atsevišķos projektos komersanti paredzēja īstenot rūpnieciskā dizaina aktivitātes.

Vērtējot Latvijas Republikas Patentu valdes apkopoto informāciju redzams, ka pēdējo 5 gadu laikā būtiski samazinājies rūpnieciskā dizaina pieteikumu un reģistrāciju skaits saskaņā ar valsts procedūru (sk. tabulu Nr.13).

Tabula Nr.13

LR Patentu valdē reģistrēto industriālā dizaina patentu skaits

		2009	2010	2011	2012	2013	2014
Industriālā dizaina pieteikumi	Kopējais pieteikumu skaits	108	68	63	60	65	36
	Nacionālo patentu skaits	106	66	63	55	63	36
	Kopmplekso dizainparaugu pieteikumu skaits	189	135	117	123	117	78
Reģistrētie industriālie dizaini	Kopējais pieteikumu skaits	73	64	48	41	62	33
	Nacionālo patentu skaits	71	60	48	38	58	33
	Kopmplekso dizainparaugu pieteikumu skaits	132	112	103	64	103	75

Rūpnieciskā dizaina loma Eiropā un pasaulē strauji pieaug. Šim nolūkam EK aktīvi turpina strādāt pie vairāku pasākumu īstenošanas, lai veicinātu ES komersantu konkurētspēju globālā mērogā, īstenojot rūpnieciskā dizaina politiku un atbalsta aktivitātes. Piemēram, viens no stratēģijas “Eiropa 2020” pamatiniciatīvas “Inovācijas savienība” desmit izvirzītajiem rīcības virzieniem ir dizaina attīstības veicināšana, kas atzīta par svarīgu aspektu, lai idejas nonāktu tirgū, pārvēršot tās par lietotājiem draudzīgiem un interesantiem ražojumiem. EK ir izstrādājusi darbības plānu dizaina veicināšanai ES mērogā „Action plan for design 2030”, kura galvenā prioritāte ir veicināt labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi tādu uzņēmumu atbalstam, kas ar dizaina pievienoto vērtību rada jaunus, globālā mērogā konkurētspējīgus produktus. EK mērķis ir pēc iespējas paātrināt dizaina pārnesi rūpniecības un inovāciju jomā, lai veicinātu kopēju Eiropas, konkurētspēju globālā mērogā.

Līdz šim ir veikti vairāki nozīmīgi pētījumi par dizaina lomas ietekmi uzņēmumu konkurētspējas veicināšanā. Kā piemēru var minēt Bostonas Dizaina vadības institūta 2014.gadā noslēgto pētījumu 10 gadu ilgā periodā par dizaina lomas ietekmi attiecībā uz uzņēmumiem, kuri mērķtiecīgi investē dizainā. Pētījuma rezultāti liecina, ka pēdējo 10 gadu laikā pētījumā iesaistīto uzņēmumu, kuri investējuši dizainā, to vērtība salīdzinot ar citiem līdzīgiem nozaru uzņēmumiem ir pieaugusi par 219%. Tas liecina par to, ka mūsdienās arvien lielāku lomu uzņēmumu globālās konkurētspējas celšanai noteiks dizaina pievienotās vērtības radīšana uzņēmuma saražotajām precēm un sniegtajiem pakalpojumiem.

Latvijas valsts kultūrpolitikas pamatnostādņēs „Radošā Latvija 2014.-2020.” dizains ir identificēts kā radošo industriju daļa, to vienlaikus saistot ar inovācijas politiku un minot, ka “mūsdienu ekonomikā veiksmīga inovāciju attīstība radošajās industrijās ir likumsakarīgi saistīta ar dizaina integrēšanu”. Vienlaikus pamatnostādņēs ir identificēta būtiskākā dizaina piemērošanas problēma, atzīstot, ka “Latvijā dizains nav pilnvērtīgi izmantots ražojošu uzņēmumu konkurētspējas paaugstināšanai, un līdz šim nav pilnībā novērtēts dizaina kā inovāciju veicinoša faktora nozīmīgums.” Tādējādi par vienu svarīgākajiem dizaina jomas uzdevumiem pamatnostādņēs „Radošā Latvija 2014.-2020.” ir minēta sabiedrības, kā arī atbildīgo lēmumu pieņēmēju institūciju izpratnes par dizaina lomu un iespējām

tautsaimniecībā palielināšana, uzsverot, ka “valsts uzdevums ilgtermiņā ir atbalstīt dizaina daudzveidīgās izmantošanas iespējas, kā arī inovatīvo potenciālu tautsaimniecības izaugsmes, produktu un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību izveides veicināšanā.”

Latvijas dizaina stratēģija 2014.-2020.gadam (turpmāk – LDS) ir viens no Latvijas valsts kultūrpolitikas pamatnostādņu „Radošā Latvija 2014.-2020.” izvirzīto mērķu realizāciju iezīmējošiem plānošanas dokumentiem. LDS ir izstrādāta, ņemot vērā arī Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam un Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam. Inovācijas vaučeru programma LDS tiek minēta kā viens no potenciālajiem atbalsta instrumentiem stratēģijā noteikto mērķu sasniegšanai, lai komersanti pilnvērtīgi izmantotu dizainu kā inovācijas veicinošu instrumentu radot jaunus un globāli konkurētspējīgus produktus un pakalpojumus.

2.5. Priekšlikumi Tehnoloģiju pārneses programmas un Inovācijas vaučeru programmas pilnveidošanai

Tehnoloģiju pārneses programma

Izaicinājumi, kurus plānots novērst 2014.-2020.gada ES fondu plānošanas periodā ieviešot pasākumu 1.2.1.2. “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”:

- TPK pārstāvji atbalstīja viedokli, ka būtiska ir TPC kā eksperta loma (sk. arī shēmu 6. att.), kurš spējīgs sniegt nepieciešamo atbalstu TPK, kā arī citu ZI darbībai, nodrošinot ar nepieciešamo kompetenci. Kā būtiskākā TPC kompetence tika minēta spēja veikt starptautiskus licencēšanas darījumus.
- Iepriekšējā periodā programmā iekļautajās ZI TPK personāla kapacitātes trūkuma dēļ tikpat kā nav notikusi pētniecības pakalpojumu piesaiste un licenču pārdošana ārvalstu komersantiem. Jaunajā programmā plānots piesaistīt pieredzējušus tehnoloģiju pārneses speciālistus, kuri spēj strādāt starptautiskajā tirgū. Vienlaikus pieredzes iegūšanai šī darba veikšanā jāiesaista arī Latvijas speciālistus;
- Iepriekšējā perioda finansējums nebija pietiekams ZI IP aizsardzības nodrošināšanai (patentēšanai), ko plānots uzlabot jaunajā periodā. Vienlaikus universitāšu TPK darbinieki iepriekšējo piecu gadu laikā ir ieguvuši izpratni un pieredzi, tādejādi spēs mērķtiecīgāk strādāt jaunajā programmā;
- Visi intervētie 2007.-2013.gada TPK programmas ietvaros izveidoto TPK darbinieki uzsvēra, ka programmas trūkums bija nespēja atbalstīt zinātnisko pētījumu rezultātā izveidotā IP (t.sk. patentu) realizāciju prototipos, nespēja veikt tehnoloģiju mērogošanu, lai potenciālajam sadarbības partnerim (licenciātam, pasūtītājam) nodemonstrētu piedāvāto izstrādņu iespējas. Konceptpārbaudes (*Proof-of-concept*) finansējuma trūkums iepriekšējā periodā nav ļāvis izstrādāt prototipus un demonstrēt komersantiem vairāku potenciāli komercializējamu pētījumu rezultātus, tādejādi apturot to virzību uz tirgu. Lielāks finansējums jaunajā periodā ļautu tuvināt pētniecisko izstrādņu gatavību tirgum un tādejādi palielināt publisko ZI IP vērtību pirms tā nodošanas komersantiem.
- TPK uzdevums un darbinieku kapacitāte nosaka to darbību galvenokārt Latvijas iekšējā tirgū, veidojot sadarbību starp Latvijas uzņēmumiem un ZI. Turpretī TPC uzdevums ir pārstāvēt visas Latvijas ZI un strādāt globālajā tirgū, pārdodot tur IP licences, kuras ir konkurētspējīgas, vai kuras nevar realizēt Latvijā (nav industrijas bāzes), kā arī piesaistot pasūtījumus pētījumiem no ārvalstu uzņēmumiem.
- TPK darbinieku izglītība un profesionālā kapacitāte nav tik augsta, lai efektīvi veiktu licenču marketingu un pārdošanu starptautiskajā tirgū (Viena TPK atbalsta finansējums nepārsniedza 50 tūkst. LVL (71 144 EUR) gadā, kas ierobežo darbinieku atalgojumu). TPC ir jāpiesaista darbinieki ar attiecīgu pieredzi licencēšanas darījumu jomā, kā arī pietiekamu juridisko kompetenci IP jautājumos. Nav mērķtiecīgi katram

kontaktpunktam algot juristu IP jautājumos, ja viņš netiek pilnībā noslogots. Tāds ir arī pašu TPK pārstāvju viedoklis.

- TPK ir izveidoti augstskolās, un tie nepārklāj spēcīgākos Latvijas ZI – Organiskās sintēzes, Biomedicīnas studiju un pētījumu centru, Elektronikas un Datorzinātņu, Fizikālās enerģētikas institūtus, kā arī tos mazos uzņēmumus, kuri var tirgū piedāvāt tehnoloģijas. Nerealizējot TPC programmu, iestrādnēs ar lielu komercializācijas potenciālu palika ārpus tehnoloģiju pārnese sistēmas (Latvijas ZI un MVK neguva ienākumus, kurus varētu gūt).
- TPC programma paredzēja TPC apsaimniekošanā nodot IP izveidošanas fondu (Proof of Concept Fund, ~150 tūkst. LVL (213 430 EUR) gadā), kura finansējums tiktu piešķirts ZI rīcībā esošā IP iestrādnēm ar lielāko komercializācijas potenciālu starptautiskajā tirgū, patentēšanas izdevumu segšanai un proof-of-concept (tehnoloģijas validācijas) pasākumu finansēšanai. TPC būtu objektīvāks eksperts šo IP iestrādņu potenciāla izvērtēšanai. Paši TPK būtu ieinteresēti novest jebkuru iestrādni līdz patentam, to neobjektīvi optimistiski novērtējot neatkarīgi no tā, kāds ir iestrādnēs komercializācijas potenciāls, lai uzlabotu savas institūcijas rezultātus. Tādējādi TPK darbībā var veidoties interešu konflikts, ja IP izveidošanas fonds ir pašu TPK rīcībā. Vienots fonds nodrošinātu ES fondu resursu efektīvāku izmantošanu projektiem ar augstāko komercializācijas potenciālu.

Kā minēts iepriekš, jaunajā ES fondu plānošanas periodā 2014.-2020.gadam programmas ieviešanai nepieciešams piesaistīt kvalificētus tehnoloģiju pārnese speciālistus ar pieredzi starptautiskajā tirgū. Tomēr būtiski ir šo pieredzi pārņemt arī Latvijas tehnoloģiju pārnese speciālistiem un nodrošināt ilgtspējīgu šo prasmju saglabāšanos Latvijā pēc projekta beigām. Tādēļ tiek piedāvāts tehnoloģiju pārnese programmas aktivitātes koncentrēt vienā struktūrvienībā – Vienotajā Tehnoloģiju pārnese centrā (VTPC), organizatoriski to izveidojot LIAA sastāvā. Šajā struktūrvienībā tiktu iesaistīti arī tie TPK darbinieki, kuri jau ir guvuši pieredzi iepriekšējā perioda Tehnoloģiju pārnese kontaktpunktos (TPK).

Programmas administrēšanas pilnveidošanai nepieciešams būtiski vienkāršot izmaksu piemērošanas nosacījumus, samazinot dažādus izmaksu pozīciju ierobežojumus.

Vaučeru programma

Ņemot vērā ES fondu 2007.-2013.gada periodā īstenotās Inovācijas vaučeru programmas rezultātus, ieviešanas modeļa izvērtējumu, tostarp OECD rekomendācijas, aplūkotos pētījumus un citu valstu līdzīgu programmu piemērus, var izvirzīt sekojošus priekšlikumus Inovācijas vaučeru programmas pilnveidošanai 2014.-2020.gada ES fondu plānošanas periodā:

- Inovācijas vaučeru programma integrējama kā daļa no 1.2.1.2.pasākuma “Atbalsts tehnoloģiju pārnese sistēmas pilnveidošanai”. Inovācijas vaučeru aktivitātes iekļaušana Tehnoloģiju pārnese aktivitātē sniegtu iespēju nodrošināt vienotu pieeju atbalsta administrēšanā un sniegšanā (to nodrošinātu LIAA un tās ietvaros izveidotais VTPC), tostarp panāktu abu aktivitāšu ietvaros pieejamā finansējuma mērķtiecīgu un savstarpēji papildinošu izlietošanu. Aktivitāšu integrēšanas rezultātā tiktu sekmēta vienas pieturas aģentūras principa ievērošana, tādējādi mazinot administratīvo slogu pasākuma mērķa grupai, t.sk. komersantiem. Vienlaikus šāds modelis nodrošinātu LIAA kā pasākumu ieviešēja kompetences un kapacitātes stiprināšanu inovācijas atbalsta pasākumu ieviešanā un savstarpējā koordinēšanā.
- Saglabājams nosacījums, ka atbalsta pretendenti ir tikai mikro vai MVK, ņemot vērā, ka šīs kategorijas uzņēmumiem lielākoties ir ierobežotas iespējas novirzīt finansējumu gan P&A aktivitāšu īstenošanai.
- Inovācijas vaučeru programma jāīsteno kā programma, kuras ietvaros uzņēmumi var saņemt atbalstu ārējo pakalpojumu iegādei jaunu vai būtiski uzlabotu produktu un tehnoloģiju attīstīšanai un tuvināšanai tirgum (rūpnieciskie pētījumi, eksperimentālā

izstrādne, t.sk. prototipu izstrāde, rūpnieciskā dizaina izstrāde, rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšana, testēšana, sertificēšana). “Jauna produkta” definēšanai izmantojama OECD definīcija¹⁹, kas nosaka, ka jauni produkti ir preces un pakalpojumi, kas būtiski atšķiras pēc to īpašībām vai paredzētā pielietojuma no produktiem, ko uzņēmums ražojis iepriekš. Vienlaikus jāatsakās no iepriekšējā perioda Programmu regulējošajos MK noteikumos noteiktā, ka “jauns produkts” ir tādas preces un pakalpojumi, kas ir jauni projekta iesniedzēja mērķa tirgū. Svarīgi nodrošināt, ka atbalsts tiek sniegts arī produktiem, kas ir jauni vai būtiski uzlaboti uzņēmuma līmenī.

- Atbalstāmo darbību loks paplašināms, nosakot, ka mikro un MVK var pretendēt uz finansiālu atbalstu tehniski ekonomiskajai priekšizpētei, ko veic, lai sagatavotos pētniecības pasākumiem un, kas līdz šim nebija atbalstāmā aktivitāte. Tehniski ekonomiskās priekšizpētes attiecināmām izmaksām ir jābūt priekšizpētes izmaksām – potenciālā jaunā produkta vai tehnoloģijas novērtējums un analīze, objektīvi un racionāli apzinot jaunā produkta vai tehnoloģijas priekšrocības, trūkumus, iespējas un draudus, kā arī nosakot tā īstenošanai vajadzīgos resursus un tā īstenošanas izredzes.
- Programma veidojama elastīga gan projektu iesniedzējiem, gan programmas administrētājiem – vienkārša pieteikšanās (projekta iesniegums un produkta un vai tehnoloģijas biznesa/ attīstības plānos kopumā ne garāks par 5 lpp.), vienkārša un ātra projektu izvērtēšana (2-4 nedēļas). Projektu vērtēšana, uzaicinot projekta iesniedzēju klātienē, organizējama gadījumos, kad projektu vērtēšanas komisijai rodas jautājumi par projektā plānoto pakalpojumu un to izmaksu pamatotību.
- Projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijos jāatsakās no kritērijiem, kas nepamatoti sašaurina un ierobežo mikro un MVK iespējas kvalificēties atbalsta saņemšanai. Līdzšinējā Inovācijas vaučeru programmā bija šādi potenciāli ierobežojoši kvalitātes kritēriji, kas sniedza papildus punktus projekta iesniedzējam:
 - apliecinājums, ka jauns produkts vai tehnoloģija izstrādāta projekta iesniedzēja (komersanta) patstāvīgā pētniecības un attīstības struktūrvienībā, sadarbībā ar Zinātnisko institūciju reģistrā reģistrētajām institūcijām, doktoriem vai doktorantūras studentiem;
 - apliecinājumu, ka pētījuma rezultāti, kuri bija par pamatu jaunam produktam vai tehnoloģijai, ir publicēti vai ir uzsākta to tālāka zinātniskā izpēte;
 - apliecinājumu, ka pirms projekta iesnieguma iesniegšanas ir nostiprinātas jaunā produkta vai tehnoloģijas rūpnieciskā īpašuma tiesības, par kuru iesniegts projekts.

Šādi kritēriji uzņēmumiem, kuriem nav līdzšinējās P&A darbību pieredzes, liedz saņemt papildus nepieciešamos punktus, lai kvalificēties atbalsta saņemšanai, neskatoties uz to, ka tieši šādiem mikro un MVK būtu jābūt inovācijas vaučeru programmas galvenajai mērķa grupai, atbalstot to centienus sadarboties ar ZI jaunu vai būtisko uzlabotu produktu/ tehnoloģiju izstrādei.

- Maksimāli pieļaujamā finansējuma intensitāte saglabājama 60% apmērā (tāpat kā iepriekšējās Inovācijas vaučeru programmas darbības laikā 60%). Vienlaikus vērtējama iespēja Programmā piemērot diferencēto pieeju atbalsta intensitātei, paredzot, ka, piemēram, gadījumos, kad atbalstu piešķir mikro vai mazajam uzņēmumam, atbalsta intensitāte var tikt paaugstināta par 5-10%. Atbalsta intensitātes paaugstināšanu var pamatot ne tikai ar iespēju palielināt finansējuma apguvi, radot lielāku projektu iesniedzēju interesi par programmu, bet arī ar to, ka MVK, bet jo īpaši mikro un mazo uzņēmumu rīcībā ir ierobežoti līdzekļi jaunu vai būtiski uzlabotu

¹⁹ OECD definīcija terminam “jauni produkti”: “New products are goods and services that differ significantly in their characteristics or intended uses from products previously produced by the firm” | OECD, “The Measurement of Scientific and Technological Activities: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data: Oslo Manual, Third Edition”, 2005.

produktu un tehnoloģiju attīstīšanai. Zemā intensitāte ierobežo atbalsta saņēmēju loku, jo atbalsts pieejams tikai tiem uzņēmumiem, kuriem ir pietiekami resursi projektu īstenot arī pašu spēkiem, tomēr programmas mērķis ir veicināt to mikro un MVK iespējas attīstīt jaunus produktus un tehnoloģijas, kuru rīcībā esošie resursi un zināšanas ir nepietiekami. Citu valstu inovācijas vaučeru programmu piemēru apskats liecina, ka cita starpā pastāv prakse, kad atbalsts tiek sniegts arī kā 100% grants (neliela apjoma vaučeri, kas paredzēti konsultāciju un zināšanu pārnesei pakalpojumu segšanai).

- Vērtējama iespēja aktivitātes ietvaros vienam projekta iesniedzējam maksimāli pieejamo finansējuma paaugstināt līdz 20-25 tūkst. EUR (iepriekšējās Inovācijas vaučeru programmas darbības laikā 14 tūkst. EUR). Citu valstu pieredze liecina, ka inovācijas vaučera apmērs nepārsniedz 25 tūkst. EUR, tāpēc maksimālais apmērs vienam finansējuma saņēmējam pieejamajam finansējumam nevajadzētu būt lielākam kā 20-25 tūkst. EUR. Maksimāli pieejamā finansējuma paaugstināšana sniegtu plašākas iespējas mikro un MVK saņemt finansiāli ietilpīgākus P&A ārpakalpojumus, t.sk. viena projekta ietvaros īstenojot plašāku darbību loku produkta vai tehnoloģijas attīstīšanai un komercializēšanai. Vienlaikus vienam projektam maksimāli pieejamā finansējuma apjoma paaugstināšana nepieciešama, lai nodrošinātu iespējas izmantot ārpakalpojumu sniedzēju pakalpojumus ārpus Latvijas, kur izmaksas ir salīdzinoši augstākas.
- Nepieciešams iestrādāt nosacījumu, ka jauna vai būtiski uzlabota produkta vai tehnoloģijas attīstīšanai iespējams izmantot pakalpojumus arī ārpus Latvijas, papildinot pakalpojumu sniedzēju klāstu ar ES dalībvalstīs, EEZ dalībvalstīs vai Šveices Konfederācijā reģistrētu publisku ZI, kā arī produktu sertificēšanas institūcijām, testēšanas un kalibrēšanas laboratorijām vai rūpnieciskā dizaina pakalpojumu sniedzējiem.
- Nepieciešams vērtēt iespēju paplašināt pakalpojumu sniedzēju klāstu attiecībā uz rūpnieciskā dizaina pakalpojumu sniedzējiem, nosakot principus, kā atbalsta pretendents var izmantot arī rūpnieciskā dizaina izstrādes ārpakalpojumu sniedzējus ārpus Zinātnisko institūciju reģistrā reģistrētām vienībām, piemēram, komercsabiedrību un individuālo komersantu sniegtos pakalpojumus.
- Programmā var tikt piešķirti papildus punkti kvalitātes kritērijos to projekta iesniedzēju projektiem, kas paredz jaunu produktu vai tehnoloģiju ieviešanu, atbilstoši Latvijas Viedās specializācijas stratēģijā noteiktajām jomām.
- Nepieciešams uzlabot programmas atpazīstamību, tostarp uzturot patstāvīgu dialogu ar Inovācijas vaučeru programmas mērķauditoriju (MVK, kas ir projektu iesniedzēji un ārpakalpojumus sniedzošajām institūcijām) par projektu īstenošanas, projektu atlases principiem, atbalstāmajām darbībām, aktualitātēm un izmaiņām ieviešanas nosacījumos.
- Jāvērtē iespēja veidot Inovācijas vaučeru programmas ietvaros atbalstāmo pakalpojumu sniedzēju datubāze.

Inovācijas vaučeru programmā atbalsta sniegšana ārpakalpojumu iegādei jaunu vai būtiski uzlabotu produktu vai tehnoloģiju attīstīšanai uzņēmumā iespējama, izmantojot divus dažādus modeļus:

- Atbalsts uzņēmumam tiek sniegts vaučera veidā, t.i. – LIAA finansējumu (avanss, starposma, noslēguma maksājumi) projekta īstenotājam fiziski nepārskaita, tā vietā izsniedzot noteikta apjoma “vaučeri” izmantošanai pie LIAA piemeklēta vai atbalsta pretendenta izvēlēta pakalpojumu sniedzēja noteiktā apjomā. Šādā gadījumā LIAA jāveido potenciālo pakalpojumu sniedzēju datubāze (izņemot pakalpojumu sniedzējus, kas reģistrēti citā ES dalībvalstī, EEZ dalībvalstī vai Šveices Konfederācijā). Vienlaikus LIAA būtu jānoslēdz līgumi ar potenciālajiem ārpakalpojumu sniedzējiem,

t.sk. ar katru pakalpojumu sniedzēju vienojoties par standarta pakalpojumu izmaksām (cenrādis, kurā definētas, piemēram, cilvēkstundu izmaksas, iekārtu izmantošanas izmaksas, materiālu un reaģentu izmaksas). Atbilstoši cenrādim, kas ietverts noslēgtajos līgumos starp LIAA un ārpakalpojumu sniedzējiem, LIAA, balstoties uz atbalsta pretendenta iesniegto vienošanās dokumentu ar ārpakalpojumu sniedzēju un šo pušu abpusēji apstiprinātu pakalpojumu izmaksu tāmi, finansējumu pārskaita ārpakalpojuma sniedzējam (iepērk ārpakalpojumu).

Atbalsts uzņēmumam tiek sniegts klasiska granta veidā, t.i. – LIAA finansējumu (avanss, starpposma, noslēguma maksājumi) pārskaita projekta īstenotājam, kurš pats plāno finansējuma plūsmu un maksājumu veikšanu ārpakalpojumu sniedzējam, atbilstoši projektā noteiktajam. Vienlaikus atbalsta pretendents līdz ar projekta iesniegumu jāiesniedz vienošanās dokuments ar ārpakalpojumu sniedzēju par apņemšanos sniegt ārpakalpojumu noteiktā termiņā, apjomā, kvalitātē, tostarp iesniedzot abpusēji apstiprinātu pakalpojumu izmaksu tāmi.

3. Tehnoloģiju pārneses programmas 2014.-2020.gadā ieviešanas nosacījumi

3.1. Vispārēja informācija par Tehnoloģiju pārneses programmu

Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam, Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam, kā arī Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam noteiktā mērķa, kas paredz paaugstināt komersantu pētniecības un inovācijas kapacitāti, sasniegšanai tiek paredzēti ieguldījumi 2014.-2020.gada ES fondu plānošanas periodā EM pārziņā esošās DP “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1.specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt privātā sektora investīcijas P&A” (turpmāk – 1.2.1. SAM) sekojošos pasākumos:

- 1.2.1.1. Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros;
- 1.2.1.2. Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai;
- 1.2.1.3. Inovācijas vaučeri MVK;
- 1.2.1.4 Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā.

1.2.1.2.pasākuma “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai” (Tehnoloģiju pārneses programma; TPP) mērķis ir sniegt ieguldījumu Latvijas Viedās specializācijas stratēģijas mērķu sasniegšanā, atbalstīt nepieciešamās pētniecības rezultātu komercializācijas kompetences attīstīšanu valsts pētniecības organizācijās, sekmējot šo pētniecības organizāciju rīcībā esošo valsts finansēto pētniecības rezultātu komercializāciju gan Latvijā, gan ārvalstīs ar nolūku palielināt pētniecības organizāciju ienākumus no pētījumu rezultātu komercializēšanas vai pārvēršot pētījumu rezultātus veiksmīgā uzņēmējdarbībā. Kā arī inovācijas aktivitātes veicināšana sīkajos (mikro), mazajos un vidējos komersantos, tehnoloģiju pārneses ceļā, sniegtot tiem atbalstu jaunu vai būtiski uzlabotu produktu vai tehnoloģiju attīstībai.

Savukārt 1.2.1.3.pasākuma “Inovācijas vaučeri MVK” mērķis ir veicināt inovācijas aktivitāti sīkajos (mikro), mazajos un vidējos komersantos, sniegtot atbalstu jaunu produktu vai tehnoloģiju attīstībai, kā arī sekmēt tehnoloģiju pārnesi un konkurētspējas stiprināšanu.

Tehnoloģiju pārneses programmas ietvaros tiek integrēts 1.2.1.3.pasākuma “Inovācijas vaučeri MVK” atbalsts, tādejādi panākot, ka kopējais paredzamais atbalsta apjoms viedo 37 milj. EUR. Šo finansējumu tiek piedāvāts sadalīt trīs apakšaktivitātēs (detalizētāku informāciju lūdz skatīt 3.2.sadaļā “Tehnoloģiju pārneses programmas modelis”).

Tehnoloģiju pārneses programmas (TPP) mērķis ir atbalstīt nepieciešamās pētniecības rezultātu komercializācijas kompetences attīstīšanu valsts zinātniskajās institūcijās (pētniecības un zināšanu izplatīšanas organizācijās atbilstoši 2014.gada Komisijas paziņojumā “Nostādnes par valsts atbalstu pētniecībai, izstrādei un inovācijai” (Komisijas paziņojums (2014/C 198/01)), sekmējot šo zinātnisko institūciju rīcībā esošo valsts finansēto pētniecības rezultātu komercializāciju, kā arī inovācijas aktivitātes veicināšana sīkajos (mikro), mazajos un vidējos komersantos (MVK) tehnoloģiju pārneses ceļā, sniegtot tiem atbalstu jaunu vai būtiski uzlabotu produktu vai tehnoloģiju attīstībai.

Latvijas rūpniecības, inovācijas un pētniecības un attīstības (P&A) galvenie mērķi un virzieni līdz 2020.gadam ir noteikti vairākos politikas plānošanas dokumentos: Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam (NAP), Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņēs 2013.-2020.gadam (NIP), kā arī Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam (ZTAIP). Minētajos politikas plānošanas dokumentos ir norādīts uz Latvijas inovācijas sistēmas vājo sniegumu, kur Latvijas tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošana ir atzīmēta kā viens no risinājumiem.

Zināšanu un tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanas mērķis ir pētniecības un uzņēmējdarbības sektora sadarbības prasmju pilnveidošana, zinātniskās darbības ciešāka

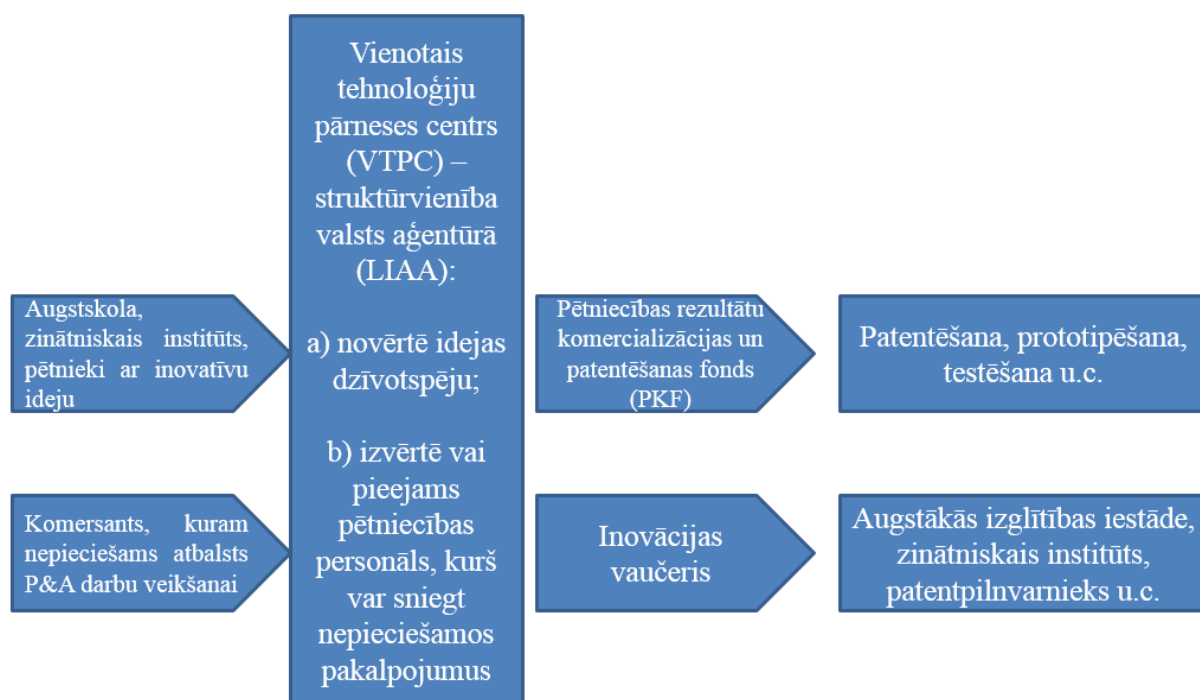
sasaiste ar pieprasījumu no uzņēmējdarbības sektora puses, apmierinot uzņēmumu vajadzības pēc jaunām tehnoloģijām un inovatīviem risinājumiem. Vienlaikus būtiski tehnoloģiju pārneses ceļā nodrošināt no publiskiem resursiem finansētās pētniecības rezultātu plašāku izmantošanu jaunu produktu un pakalpojumu radīšanai privātajā sektorā.

Tāpēc Ekonomikas ministrijas īstenotie un plānotie atbalsta instrumenti un iniciatīvas tiek veidotas ar nolūku stiprināt gan pieprasījumu pēc inovācijas, gan arī inovatīvu risinājumu piedāvājumu, pilnveidojot zināšanu un tehnoloģiju pārneses sistēmu.

Tirgus nepilnība Tehnoloģiju pārneses programmas nepieciešamībai ir problēma, ka jaunas tehnoloģijas vai jauni produkti agrā attīstības stadijā ir ļoti tālu no potenciālā tirgus – parasti tie ir fundamentālo pētījumu vai labākajā gadījumā lietišķā pētījuma rezultāti. Ir jāsaprot, ka pētniecības organizāciju gadījumā no publiskiem avotiem (piemēram, valsts pētījumu programma (VPP)) finansēti lietišķie pētījumi nav veikti konkrēta komercuzņēmuma uzdevumā, bet pēc pētniecības organizāciju iniciatīvas ar mērķi izstrādāt praktiski pielietojamus risinājumus, kuri ir beigušies ar laboratorijas paraugu, un tomēr var vēl nebūt novesti līdz praktiskai demonstrācijas vai prototipa stadijai. Līdz ar to uzņēmēji nav gatavi uzņemties visu risku, lai uz minēto fundamentālo vai lietišķo pētījumu pamatiem veiktu rūpnieciskos pētījumus un eksperimentālās izstrādnes. Līdz ar to ir nepieciešama viena vienota institūcija, kura veicinātu tehnoloģiju pārneses procesu izpratni un attīstību pētniecības organizācijās un pilnveidotu to rūpnieciskā īpašuma pārvaldības politiku, kā arī veicinātu starptautisku zināšanu un prasmju pārņemšanu tehnoloģiju pārneses procesu organizēšanai. Šobrīd Latvijā nav izveidojusies neviena šāda institūcija, kura uzņemtos pildīt šīs funkcijas. Ir būtiski nepieciešams, ka šī institūcija spēj objektīvi izvērtēt pētniecības organizāciju intelektuālo īpašumu un to attīstības potenciālu, un nodrošināt atbalstu, lai tiktu veiktas pētniecības projektu rezultātu (produktu vai tehnoloģiju) praktiskās realizējamības pārbaudes, tai skaitā funkcionālu prototipu izstrādnes (proof-of-concept), kā arī nodrošinātu zināšanas pētniecības organizācijām par komercializācijas piedāvājumu sagatavošanu.

1.2.1.2.pasākuma “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai” ietvaros plānots īstenot šādas trīs aktivitātes (detalizētāku aprsktu par katru apakšaktivitāti skatīt 3.2.sadaļā “Tehnoloģiju pārneses programmas modelis”:

1. apakšaktivitāte – **Vienotais tehnoloģiju pārneses centrs** (VTPC kā LIAA struktūrvienība), kur atbalsts paredzēts tehnoloģiju pārneses procesa veicināšanai un koordinācijai (10,1 milj. EUR) (sk. attēlu Nr.8)
2. apakšaktivitāte – **Pētniecības rezultātu komercializācijas un patentēšanas fonds** (PKF), kur atbalsts paredzēts augstākās izglītības iestādēm un ZI (patentēšana, prototipēšana, testēšana u.c.) (14,1 milj. EUR);
3. apakšaktivitāte – **Inovācijas vaučeri**, kur atbalsts paredzēts MVK ārējo pakalpojumu saņemšanai jaunu produktu vai tehnoloģiju attīstībai (7 milj. EUR).

Attēls Nr.8 – Vienotā tehnoloģiju pārnese centra kā LIAA struktūrvienības darbības modelis

Tehnoloģiju pārnese programmas kopējais attiecināmais finansējums ir 37 058 823 *euro*, tai skaitā ERAF finansējums – 31 500 000 *euro*, valsts budžeta finansējums – 4 323 529 *euro* un privātais līdzfinansējums – 1 235 294 *euro*.

Projekta iesniegumā pasākuma īstenošanai kopējo attiecināmo finansējumu plāno ne vairāk kā 18 529 412 *euro* apmērā, tai skaitā ERAF finansējumu – 15 750 000 *euro* (rezerves apjoms 15 750 001 *euro*) apmērā, valsts budžeta finansējumu – 2 161 764 *euro* (rezerves apjoms 2 161 765 *euro*) apmērā.

Projekta iesniedzējs Tehnoloģiju pārnese programmas ietvaros ir plānota Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA), kuras darbības mērķis ir sekmēt Latvijas uzņēmumu konkurētspēju un eksportspēju starptautiskajos tirgos, veicināt ārvalstu investīciju apjoma pieaugumu, īstenojot tūrisma attīstības valsts politiku un valsts politiku inovācijas jomā.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2012.gada 11.decembra noteikumu Nr.857 “Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras nolikums” 3.3.apakšpunktu, kā viena no LIAA funkcijām ir veicināt inovāciju un tehnoloģiju pārnese.

Latvijā kopš iepriekšējā ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas perioda privātajā sektorā nav izveidojusies neviena organizācija, kas nodarbotos ar vispārēju zināšanu un tehnoloģiju pārnese procesu uzraudzību, kontroli un veicināšanu, proti, pārraudzītu visu pētniecības organizāciju zinātnisko potenciālu, lai indentificētu un veicinātu to zinātnisko pētījumu komercializāciju, kuras ir ar visaugstāko komercializācijas potenciālu. Iepriekšējā ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas periodā katra pētniecības organizācija pati bija atbildīga par tehnoloģiju pārnese procesu nodrošināšanu un saskaņā ar šā novērtējuma 2.1.sadaļā minēto, šāda metode nebija pārāk efektīva. Līdz ar to tehnoloģiju pārnese programmas ietvaros LIAA īsteno funkcijas, kuras veicinās tehnoloģiju pārnese procesu attīstību un pilnveidi, kā arī rūpnieciskā īpašuma pārvaldības politikas pilnveidošanu pētniecības organizācijās, un augstāk minēto funkciju nodrošināšanai, LIAA ietvaros plānots izveidot jaunu struktūrvienību “Vienotais tehnoloģiju pārnese centrs”, kuras mērķis būs nodrošināt augstāk minētā mērķa un 3.2.sadaļā “Tehnoloģiju pārnese programmas modelis” minēto atbalstāmo aktivitāšu īstenošana.

Tehnoloģijas pārnese programmas ietvaros kā galvenais pasākuma īstenošanas dokuments ir pasākumā īstenošanas stratēģija, kurā paredzēts iekļaut detalizētu informāciju kā plānots īstenojot visas atbalstāmās darbības.

Stratēģijas īstādē tiks iesaistīta LIAA, Latvijas Tehnoloģisko universitāšu un augstskolu konsorcijs, Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas zinātnes padome, Valsts zinātnisko institūtu asociācija, Ekonomikas ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija. Turklāt visas šīs institūcijas tehnoloģiju pārneses programmas īstenošanā tās veiks stratēģijas uzraudzību, kontroli un priekšlikumu sniegšanu stratēģijas pilnveidošanai.

3.2. Tehnoloģiju pārneses programmas modelis

Tabula Nr.14

1.apakšaktivitāte – Tehnoloģiju pārneses procesa veicināšana

Finansējuma saņēmējs/pieteikuma iesniedzējs	Vienotais tehnoloģiju pārnese centrs (VTPC) vai Tehnoloģiju aģentūra – struktūrvienība valsts aģentūrā (LIAA)
Gala atbalsta saņēmēji	VTPC LIAA, publisko ZI pētnieki kopumā (kā sabiedriska grupa)
Finansējuma apjoms un intensitāte	10,8 milj. EUR (ERAF) (t.sk. 1,3-1,6 milj. EUR Foresight pētījuma veikšanai); 100% no kopējām attiecināmām izmaksām
Atbalstāmās darbības (VTPC funkcijas)	<ul style="list-style-type: none"> – VPP un citu lietišķo pētniecības projektu un programmu rezultātu monitorings ar mērķi savlaicīgi identificēt komercializācijas iespējas; – ZI valsts finansēto pētījumu rezultātu analīze ar mērķi identificēt komercializācijas iespējas, t.sk. komercializācijas potenciāla izvērtēšana; – Starptautiskā tehnoloģiju tirgus izpēte un potenciāli strauji augošu inovatīvu un zinātniski ietilpīgu tehnoloģiju segmentu identificēšana un rekomendāciju sniegšana ZI par potenciālajiem pētniecības virzieniem un komercializācijas potenciālu; – VTPC personāla līdzdalība daļība starptautiskajās izstādēs, kontaktbiržās, konferencēs (semināros) ārvalstīs, kā arī ZI daļība LIAA organizētajos nacionālajos standos un tirdzniecības misijās, ZI izstrādāto tehnoloģiju un IP komercializācijas nolūkos; – komercializācijas stratēģijas izstrādes nodrošināšana ZI valsts finansēto pētījumu rezultātu komercializācijai; ekspertu (tehnoloģiju un IP) konsultatīvais atbalsts komercializācijas stratēģijas izstrādē ZI; – konsultāciju sniegšana zinātniskajām institūcijām ar nolūku uzlabot licences līgumu un citu IP nodošanas pārvaldību; – mārketinga kampaņu īstenošana par ZI izstrādātajiem pētījumiem un IP komercializācijas popularizēšana; – ZI pētījumu rezultātu komercializācijas potenciāla sākotnējā izvērtēšana (gan pēc ZI pieteikuma, gan pēc VTPC iniciatīvas); pieteikumu sagatavošana konceptpārbaudes (<i>proof-of-concept</i>) projektu atbalstam pēc ZI pieteikuma – Latvijas publisko ZI pētniecības potenciāla marketings starptautiskajā tirgū; potenciālo investoru un licenciātu informēšana gan vietējā, gan starptautiskajā tirgū, Kontaktbiržu pasākumi ar ZI un komercuzņēmumu daļību potenciālo investoru un licenciātu piesaistei gan vietējā, gan starptautiskajā tirgū ZI pētnieku regulāra (1 – 2 pasākumi gadā) informēšana par ZI IP pārvaldības politikas principiem, apmācību organizēšana ZI vadītājiem, zinātniekiem un doktorantūras un maģistrantūras studentiem par tehnoloģiju pārneses jautājumiem un IP pārvaldību. – Informācijas un apmācību nodrošināšana zinātniskajām institūcijām par valsts finansēto pētījumu rezultātu komercializāciju, t.sk., biznesa modeļa izstrādi, tehnoloģiju pārneses un rūpnieciskā īpašuma pārvaldības politiku. – Nākotnes scenāriju izstrāde pētniecības, inovācijas un tehnoloģiju attīstībai, tostarp prioritāro pētniecības, attīstības un inovācijas jomu noteikšanai, izmantojot līdzdalības un dialoga metodes un modelēšanu (<i>“foresight”</i> metodoloģija) (2018.-2019.) <p>Atbalstāmo darbību ietvaros, lai nodrošinātu VTPC centra izveidi un darbību ir plānots piesaistīt dažāda spektra kvalificētus darbiniekus, kuriem ir pieredzes (eksperti) tehnoloģiju pārneses jomā. Saskaņā ar projekta vērtēšanas kritērijiem, projekta iesniedzējam ir nepieciešams izvirzīt kvalifikācijas prasības potenciālajiem VTPC centra darbiniekiem, pēc kuriem tiks noteikta vai tie atbilst uzstādīto uzdevumu izpildei.</p> <p>Ņemot vērā, ka VTPC centrs īsteno dažādas funkcijas, līdz ar to visiem darbiniekiem,</p>

	<p>atbilstoši pēc pildāmajām funkcijām, netiks noteiktas absolūti vienādas prasības, bet gan pēc specifikas pildāmo uzdevumu īstenošanai.</p> <p>Piemēram, kā viena no iespējamajām prasībām ir pieredze tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu darbības nodrošināšanā (2.1.2.1.2.apakšaktivitātes ietvaros izveidoti 8 kontaktpunti). Šim personālam ir praktiska pieredze darbā ar zinātniskajām institūcijām un to darba specifiku (tai skaitā juridisko), kā arī zinātniski pētniecisko ideju novērtēšanā, tādejādi nodrošinot būtisku lomu VTPC darbības nodrošināšanai.</p>
Attiecināmās izmaksas	<ul style="list-style-type: none"> – darba vietu iekārtošana VTPC speciālistiem – tehnoloģiju datubāzu informācijas iegāde – sakaru un informācijas sistēmu pakalpojumu izmaksas; – telpu nomas, uzturēšanas un komunālo pakalpojumu izmaksas; – atbildības izmaksas (t.sk. darba samaksa, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, pabalsti un kompensācijas), kā arī apdrošināšana (veselības, dzīvības, transportlīdzekļu, īpašuma, iekārtu, civiltiesiskās atbildības u. c.) izmaksas uz projekta īstenošanas laiku; – kancelejas preču izmaksas, tai skaitā informācijas nesēji un reprezentācijas materiāli; – komandējuma (darba brauciena) izmaksas (ne vairāk kā 5 personām) – starptautiskās izstādes organizatora vai tiešā organizatora noteiktā daļības maksa par piedalīšanos starptautiskajā izstādē, kontaktbiržā, tirdzniecības misijā, konferencē (seminārā), kas notiek ārvalstīs; – tulkošanas pakalpojumu izmaksas; – mārketinga aktivitāšu izmaksas; – nepieciešamo ārpalpojumu (apmācību, ekspertu konsultācijas, juridisko pakalpojumu, tehnoloģiju pārneses speciālistu piesaistes, pētījumu un citu ārpalpojumu) izmaksas un piegāžu izmaksas.
Atbalsta periods	Visu programmas darbības laiku (2016.-2022.)
Komercdarbības atbalsts	LIAA nav valsts atbalsta saņēmēja, jo tai ir deleģēta valsts funkcija veicināt inovāciju un tehnoloģiju pārnesi. Noteikts saskaņā ar Ministru kabineta 2012.gada 11.decembra noteikumu Nr.857 "Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras nolikums" 3.3.apakšpunktu.

Tabula Nr.15

2.apakšaktivitāte – Pētniecības rezultātu komercializācijas un patentēšanas fonds (PKF)

Finansējuma saņēmējs/pieteikuma iesniedzējs	Vienotais tehnoloģiju pārneses centrs (VTPC) – struktūrvienība valsts aģentūrā (LIAA)
Gala atbalsta saņēmēji	ZI, pētnieki.
Finansējuma apjoms un intensitāte	14,1 milj. EUR (ERAF); 90% no attiecināmām izmaksām
Atbalstāmās darbības	<ul style="list-style-type: none"> – tehniski ekonomiskā priekšizpēte, – rūpnieciskie pētījumi; – eksperimentālās izstrādes; – daļība starptautiskajās izstādēs, kontaktbiržās, konferencēs (semināros) ārvalstīs un daļībai LIAA organizētajos nacionālajos standos un tirdzniecības misijās, to izstrādāto tehnoloģiju un IP komercializācijas nolūkos; – rūpniecisko īpašumtiesību nostiprināšana – izgudrojuma patentu pieteikumu sagatavošana, reģistrācija un uzturēšana spēkā līdz 4 gadiem pēc tiesību piešķiršanas – komercializācijas piedāvājumu sagatavošana. <p>1.2.1.2.pasākuma ietvaros tiek nodrošināta demarkācija ar 3.2.1.2.pasākuma "Starptautiskās konkurētspējas veicināšana", ņemot vērā, ka ZI atbilst lielā komersanta statusam, līdz ar to tie atbalstu ārējo tirgu apgūšanai (daļība starptautiskajās izstādēs, kontaktbiržās, konferencēs (semināros) ārvalstīs, nacionālajos standos un tirdzniecības misijās) netiek finansēta 3.2.1.2.pasākuma "Starptautiskās konkurētspējas veicināšana" ietvaros.</p>

<p>Potenciāli izvirzāmās prasības projektu vērtēšanai</p>	<p>Potenciāli izvirzāmās prasības pētniecības projektu vērtēšanas kritēriju formulēšana i un sastādīšanai, lai ZI pretendētu uz finansējumu Pētniecības rezultātu komercializācijas un patentēšanas fonda (PKF) ietvaros (Precīzas kritēriju redakcijas plānots skaņot ar visām iesaistītajām institūcijām, sociālajiem partneriem un zinātniskajām institūcijām projekta iesniedzēja projektā īstenošanas stratēģijas izstrādes ietvaros, norādītais uzskaitījums ir indikatīvs):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projekta iespējamā pozitīvā ekonomiskā ietekme uz Latvijas ekonomiku; - Projekta iespējamie ģenerētie ienākumi zinātniskajā institūcijā; - Kvalitatīvi sagatavots projekta pieteikums (ir formulēti iespējamie lietotāji, ir formulētas izstrādes priekšrocības salīdzinot ar līdzīgām tehnoloģijām vai produktiem, iespējamā komercializācijas stratēģija, utt.); - Iepriekšējo zinātnisko pētījumu nobiegtības pakāpe un kvalitāte – tikai zinātniska atskaite; laboratorijas eksperimentu rezultāti; laboratorijas parauga esamība; pētījums veikts tikai zinātniskā institūcijā; pētījums veikts starptautiski finansētu projektu ietvaros; veikti patentspējas pētījumi; sagatavots patenta pieteikums. <p>1.2.1.2.pasākuma ietvaros finansējumu var piešķirt tikai tiem tehnoloģiju pārmes projektiem, kuri atbilst nesaimnieciska rakstura darbībām – kura neietilpst Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā noteiktajā darbības jomā, kā arī ievērojot šādām prasībām:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tehnoloģiju pārmes projektu pamatā ir iepriekš veiktu pētniecības projektu rezultāti, kuri ir saistīti ar neatkarīgu pētniecību un izstrādi, lai iegūtu vairāk zināšanu un labāku izpratni, tostarp kopīga pētniecība un izstrāde, pētniecības organizācijai iesaistoties efektīvā sadarbībā; • zināšanu un tehnoloģiju pārmes darbības veic pētniecības organizācijas nodaļa vai pētniecības organizācijas meitas uzņēmums (tāda komercsabiedrība, kurā mātes uzņēmuma līdzdalības daļa pārsniedz 50 procentu vai kurā mātes uzņēmumam ir balsu vairākums un kura atbilst šo noteikumu 2.1. apakšpunktā minētajai pētniecības organizācijas definīcijai), pētniecības organizācija kopīgi ar citām pētniecības organizācijām vai pētniecības organizācija ar trešajām pusēm, atklātā konkursā slēdzot līgumus par noteiktiem pakalpojumiem; • pētniecības organizācija intelektuālā īpašuma licences līgumus slēdz ar licenciātu, kas noteikts atklātā konkursā, tādējādi izslēdzot iespēju slēgt ekskluzīvus licences līgumus ar sadarbības partneriem; • pētniecības organizācija par visām licenciātam nodotajām ekonomiskajām priekšrocībām saņem tādu atlīdzību, kas ir līdzvērtīga tirgus cenai par intelektuālā īpašuma tiesībām, kuras izriet no pētniecības organizācijas tehnoloģiju pārmes projekta ietvaros veiktajām darbībām. Ja nav iespējams noteikt tirgus cenu, pierādījums tirgus cenai ir intelektuālā īpašuma publiska izsole saskaņā ar normatīvajiem aktiem par izsoļu organizēšanu vai dokumentēta sarunu procedūra starp pētniecības organizāciju – licenciāru – un licenciātu, kuras rezultātā licenciārs ir ieguvis maksimālo cenu par savām intelektuālā īpašuma tiesībām; • ienākumus, kurus pētniecības organizācija gūst par tehnoloģiju pārmes projektu komercializāciju, kuri ir tikuši līdzfinansēti šo noteikumu 20.punktā minētās atbalstāmās darbības ietvaros, ir atkal jāiegulda pētniecības organizācijas pamatdarbībā; • šo noteikumu 27.3.1.apakšpunktā minētā minētā projekta īstenošanas rezultātā gūst ieņēmumus no projekta ietvaros iegūto zināšanu un tehnoloģiju pārmes un projekts atbilst Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulas Nr. <u>1303/2013</u>, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. <u>1083/2006</u> (turpmāk – Parlamenta un Padomes Regula Nr. <u>1303/2013</u>), 61. panta 7. punkta "b" apakšpunkta un 65. panta 8. punkta nosacījumiem, labuma guvējs veic finansu analīzi, lai noteiktu finansējuma deficīta apjomu, kas attiecināms finansēšanai no publiskiem līdzekļiem. • pētniecības organizācija nodrošina tehnoloģiju pārmes projekta īstenošanas finanšu plūsmas skaidru nodalīšanu no citām pētniecības organizācijas darbības finanšu plūsmām projekta īstenošanas laikā piecus gadus pēc projekta īstenošanas; • īstenojot tehnoloģiju pārmes projektu, ir nodrošināta atsevišķa ar projekta
--	--

	<p>īstenošanu saistīto saimniecisko darījumu ieņēmumu un izdevumu grāmatvedības uzskaitē, kā arī darbību un ar to īstenošanu saistīto finanšu plūsmu nodalīšana atbilstoši normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā finanšu pārskatos atspoguļojams valsts, pašvaldību, ārvalstu, Eiropas Savienības, citu starptautisko organizāciju un institūciju finansiālais atbalsts (finanšu palīdzība), ziedojumi un dāvinājumi un audā vai natūrā.</p> <p>1.2.1.2.pasākuma projekta īstenošanas stratēģijas ietvaros tiks izvērtētas iespējas sniegt priekšroku, jeb augstāku novērtējumu (potenciālie vērtēšanas kritēriji ar ausgtāku piešķiramo punktu skaitu) tiem pētniecības projektiem, kuri ir piedalījušies Eiropas Savienības pētniecības un inovāciju pamatprogrammā "Apvārsnis 2020". Turklāt, 1.2.1.2.pasākuma ietvaros projekta īstenošanas stratēģijā tiks izvērtēts nepieciešamais atbalsts tām darbībām, kuras netiek finansētas Eiropas Savienības pētniecības un inovāciju pamatprogrammā "Apvārsnis 2020".</p>
Attiecināmās izmaksas	<ul style="list-style-type: none"> – pasākuma ietvaros īstenojamo pētniecības projektu un tehnoloģiski ekonomisko priekšizpēšu tiešās attiecināmās izmaksas pētījumu īstenošanai (izmaksas ir attiecināmas tikai tiktāl, cik tās attiecas uz konkrēto projektu), t.sk. darba samaksa, VSAOI, komandējuma (darba brauciena) izmaksas, komunālo pakalpojumu un sakaru pakalpojumu izmaksas, telpu, instrumentu, iekārtu un to aprīkojuma nomas maksa, plānotās materiālu (fizikālie, bioloģiskie, ķīmiskie un citi materiāli, izmēģinājuma dzīvnieki, reaktīvi, ķīmikālijas, laboratorijas trauki, medikamenti pētniecībai), zinātniskās literatūras un mazvērtīgā inventāra iegādes izmaksas, pētījumu īstenošanu īpašumā esošo telpu un instrumentu, iekārtu amortizācijas izmaksas, apdrošināšanas (veselības, dzīvības, transportlīdzekļu, īpašuma, iekārtu, civiltiesiskās atbildības u.c.) izmaksas; – ārējo pakalpojumu izmaksas un piegāžu izmaksas, kurus pētījuma īstenošanai nepieciešams nopirkt no trešajām personām, ja attiecīgie pakalpojumi tiek izmantoti tikai tehniski ekonomiskās priekšizpētes veikšanai, komercializācijas piedāvājumu sagatavošanai, rūpnieciskajiem pētījumiem un eksperimentālai izstrādnei, t.sk. prototipu izgatavošanai; – dalības maksa par piedalīšanos starptautiskajā izstādē, kontaktbiržā, tirdzniecības misijā, konferencē (seminārā), kas notiek ārvalstīs; – nomas maksa par stenda konstrukciju un ekspozīcijas laukumu starptautiskā izstādē vai konferencē (seminārā); – pētījumu netiešās pētniecības izmaksas, kas saistītas ar pasākuma ietvaros īstenojamo pētniecības projektu veikšanu: pētniecības projekta vadības izmaksas (pētniecības projekta vadības personāla atlīdzības izmaksas par pētniecības projekta ietvaros veicamo darbību plānošanu, koordinēšanu un kontroli). Atlīdzības izmaksas ir uzskatāmas par projekta vadības izmaksu sastāvdaļu, ja darbinieki ne mazāk kā vienu mēnesi vismaz 30 % no sava darba laika strādā ar pētniecības projektu, un tas ir uzrādīts darba laika uzskaites sistēmā vai darba laika uzskaites tabulā; – neparedzētie izdevumi šo noteikumu ne vairāk kā 5% apmērā no pētniecības projekta tiešo un netiešo pētniecības izmaksu summas; – profesionālo patentpilnvarnieku sarakstā iekļauto patentpilnvarnieku izmaksas izgudrojuma patentu pieteikumu sagatavošanai; – izgudrojuma patentu reģistrācijas un uzturēšanas spēkā izmaksas;
Atbalsta periods	Visu programmas darbības laiku (2016.-2022.), secīgi sadalot finansējumu pagādiem.
Komerccarbības atbalsts	Aktivitāte tiek īstenota kā zināšanu pārnese ²⁰ process. Darbu apmaksā no finansējuma, kuru saņems un apgūs pati ZI, ņemot vērā, ka visi ieņēmumi tiek ieguldīti pamatdarbībā zinātniskajos pētījumos, būtu jāuzskata par iekšējo darbību.

²⁰ zināšanu pārnese – jebkurš process, kura mērķis ir iegūt, apkopot un izplatīt skaidras un vārdos neizteiktas zināšanas, tostarp prasmes un kompetenci gan saimnieciskās darbības, gan ar tām nesaistītās darbības, piemēram, pētniecības sadarbībā, konsultācijās, licencēšanā, jaunu uzņēmumu veidošanā, publikācijās un pētīkļu un citu darbinieku, kas iesaistīti šajās darbībās, mobilitātē. Papildus zinātnes un tehnikas atziņām tā ietver citu veidu zināšanu, piemēram, zināšanu par to, kā lietot standartus un noteikumus, kuros tie iekļauti, un par reālās dzīves darbības vides apstākļiem, organizatoriskās inovācijas metodes, kā arī to zināšanu pārvaldību, kas saistītas ar nemateriālo aktīvu noteikšanu, iegūšanu, aizsardzību, aizstāvību un izmantošanu. Visa peļņa no šādām darbībām tiek atkal ieguldīta pētniecības organizācijās vai pētniecības infrastruktūras pamatdarbībās;

3.apakšaktivitāte – Inovācijas vaučēris

Finansējuma saņēmējs/pieteikuma iesniedzējs	Latvijā reģistrēti mikro, mazie vai vidējie komersanti*. * Komersanti, kuriem ir mazāk nekā 250 darbinieku un kuru gada apgrozījums nepārsniedz 5 milj. EUR un/ vai gada bilance kopā nepārsniedz 43 milj. EUR. Vērtējot komersanta atbilstību mikro, mazā un vidējā komersanta statusam, tiek ņemti vērā arī partnerkomersanti un saistītie komersanti.
Finansējuma apjoms un intensitāte	8,235 milj. EUR (ERAF un valsts budžeta finansējums) – Finansējuma apjoms vienam finansējuma saņēmējam –25 tūkst. EUR; – Maksimāli pieļaujamā finansējuma intensitāte – 60%; – Atbalsts tiek sniegts saskaņā ar de minimis nosacījumiem; Projekta iesniedzējs var iesniegt neierobežotu projektu iesniegumu skaitu, kopā nepārsniedzot 25 tūkst. EUR. Katru nākamo projekta iesniegumu var iesniegt pēc tam, kad ir pabeigts iepriekšējais apstiprinātais projekts vai pieņemts lēmums par iepriekšējā projekta iesnieguma noraidīšanu.
Atbalstāmās darbības	Projekta ietvaros atbalstāmas šādas darbības, kuras apvienot, nepārsniedzot noteikto maksimāli pieejamo finansējuma apjomu vienam finansējuma saņēmējam viena projekta ietvaros: 1. Tehniski ekonomiskā priekšizpēte; 2. Rūpnieciskie pētījumi, kas nepieciešami jaunu produktu vai tehnoloģijas izstrādei; 3. Eksperimentāla izstrāde, tajā skaitā demonstrācijas prototipu izgatavošana; 4. Produkta rūpnieciskā dizaina izstrāde; 5. Rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšana šādiem īpašuma tiesību objektiem: – Izgudrojums; – Dizainparaugs; – pusvadītāju izstrādājumu topogrāfija; 6. Jauna produkta vai tehnoloģijas testēšanas un sertificēšanas pakalpojumi.
Sasniedzamie rādītāji līdz 2023.gada 31.decembrim	Līdz 2023.gada 31.decembrim: – atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus – 320 komersanti; Līdz 2018.gada 31.decembrim: – atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus – 91 komersants; – finanšu rādītājs – sertificēti izdevumi 1 050 000 EUR apmērā.
Ieviešana un projekta iesniegumu atlases	LIAA nodrošina inovācijas vaučera sniegšanu (pieņem komersantu iesniegumus vai apzina potenciālos komersantus, kas vēlas attīstīt jaunu produktu vai tehnoloģiju) Inovācijas vaučera aktivitātes ietvaros projektu iesniegumu atlases kārtā tiks izsludināta vienu reizi par visu pieejamo finansējumu, un iesniegtie projektu iesniegumi tiks salīdzināti un izvērtēti kalendārā mēneša ietvaros.
Potenciāli izvirzāmās prasības projektu vērtēšanai	Potenciāli izvirzāmās prasības inovāciju vaučeru piešķiršanas/ komersantu vērtēšanas kritēriju formulēšanai un sastādīšanai, lai komersanti pretendētu inovāciju vaučeru saņemšanai (Precīzas kritēriju redakcijas plānots skaņot ar visām iesaistītajām institūcijām, sociālajiem partneriem un zinātniskajām institūcijām projekta iesniedzēja projektā īstenošanas stratēģijas izstrādes ietvaros, norādītais uzskaitījums ir indikatīvs): – Jaunā produkta vai tehnoloģijas komerciālais potenciāls; – Jaunā produkta vai tehnoloģijas attīstības plāns (īss apraksts, lai novērtētu produkta vai tehnoloģijas attīstību un pēctecību); – Jaunai produktam vai tehnoloģijai atbilst kādai no RIS3 noteiktajām specializācijas jomai (Nav izslēdzošs); – Atbilstība ilgspējīgas attīstības principa ieviešanai (Nav izslēdzošs) – jaunais produkts vai tehnoloģija veicinās dabas resursu efektīvu un lietderīgu izmantošanu tirgū ražošanas procesa ieviešanā, samazinot izejvielu vai enerģiju patēriņu, emisiju un atkritumu apjomu; – Atzinības novērtējumus par projektā plānoto jaunu produktu vai tehnoloģiju – Inovāciju vaučeru pretendents par pieteikumā plānoto jaunu produktu vai tehnoloģiju ir iesniedzis projekta iesniegumu Eiropas Savienības pētniecības un inovāciju pamatprogrammā “Apvārsnis 2020” un ir ticis novērtēts virs kvalitātes sliekšņa, bet nesaņēma finansējumu projekta īstenošanai, kas ir apliecināts ar “Izcilības zīmogs” sertifikātu (“Seal of excellence”), kura izdevējs ir Eiropas Komisija.

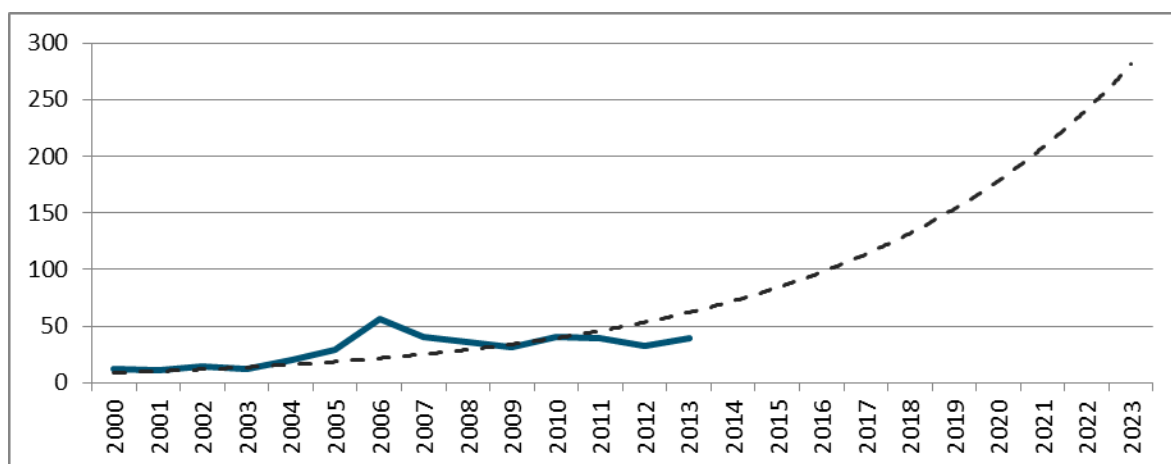
Ārpakalpojumu sniedzēji	<p>Tiek atbalstītas ārējo pakalpojumu izmaksas tām atbalstāmajām darbībām, ja tās īsteno sekojoši pakalpojumu sniedzēji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas Zinātnisko institūciju reģistrā reģistrētas augstskolas, kas ir atvasinātas publiskas personas, šo augstskolu aģentūras un augstskolu struktūrvienības, kā arī zinātniskie institūti, kas ir atvasinātas publiskas personas; – Citas augstskolas, šo augstskolu aģentūras un augstskolu struktūrvienības, kā arī zinātniskie institūti, kuri reģistrēti Eiropas Savienības dalībvalstīs, Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) valstīs vai Šveices Konfederācijā; – Eiropas Savienības dalībvalstīs, Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) vai Šveices Konfederācijā reģistrēta: <ul style="list-style-type: none"> ○ Institūcija, kuras kompetencē ietilpst rūpnieciskā īpašuma tiesību objektu reģistrācija; rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai; ○ Profesionālo patentpilnvaroto reģistrā reģistrēti patentpilnvarotie; ○ Nacionālo akreditācijas biroju akreditētās institūcijas: <ul style="list-style-type: none"> ▪ produktu sertificēšanas institūcijas; ▪ testēšanas un kalibrēšanas laboratorijas; ▪ testēšanas laboratorija; ▪ kalibrēšanas laboratorijas.
Neatbalstāmās nozares	<ul style="list-style-type: none"> – Lauksaimniecības produktu ražošana (ierobežojums attiecas uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 1.pielikumā minēto lauksaimniecības produktu primāro ražošanu); – Zivsaimniecība un akvakultūra; – Ogļu rūpniecība; – Alkoholisko dzērienu ražošana; – Tabakas izstrādājumu ražošana; – Tirdzniecība; – Finanšu starpniecība; – Komerpcakalpojumi; – Azartspēles; – Autotransports (komercpakalpojumi) (nevar sniegt de minimis atbalstu kravas autotransporta līdzekļu iegādei uzņēmumiem, kuri veic komercpārvadājumus ar autotransportu). <p>Ja nozare, kurā darbojas projekta iesniedzējs, nav atbalstāma, bet projekta iesniedzējs pretendē uz projekta īstenošanu atbalstāmajā nozarē, projekta iesniedzējs skaidri no daļa atbalstāmās nozares projekta īstenošanas finanšu plūsmas no citu projekta iesniedzēja darbības nozaru finanšu plūsmām projekta īstenošanas laikā un trīs gadus pēc projekta īstenošanas beigām.</p>
Komerccarbības atbalsts	<p>Atbalsta piešķiršanā tiek piemērota Komisijas Regula (ES) Nr.1407/2013 (2013.gada 18.decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu de minimis atbalstam.</p>

4. Rezultāta un ietekmes rādītāji

Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.2. pasākums „Atbalsts tehnoloģiju pārnesei sistēmas pilnveidošanai” ir vērsts uz sekojošo politikas plānošanas dokumentos noteiktu rādītāju paaugstināšanu:

- Uzņēmējdarbības sektora ieguldījumu pētniecībā un attīstība pieaugums;
- Inovatīvo uzņēmumu īpatsvara pieaugums;
- Uzņēmējdarbības un zinātnes sektora sadarbības pieaugums.

Par darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa specifisko rezultāta rādītāju noteikts, ka privātā sektora investīcijas P&A 2023.gadā sasniedz 265,68 milj. EUR (sk. attēlu Nr.9). Vienlaikus jāņem vērā, ka minētais rādītājs aprēķināts ievērojot, ka plānots arī publiskā un ārvalstu finansējuma P&A pieaugums, tādējādi kopējos P&A ieguldījumus sasniedzot vismaz 1,5% apmērā no IKP. Savukārt uzņēmējdarbības sektora ieguldījumiem P&A jāveido vismaz 48% no kopējā P&A finansējuma. Jāatzīmē, ka izvirzītā rezultātīvā rādītāja mērķa vērtība ir noteikta ļoti ambicioza, paredzot, ka uzņēmējdarbības sektora finansējumam būt jāpieaug 8 reizes. Tādējādi šī rādītāja sasniegšanai svarīgi ne tikai ieguldījumi P&A ES fondu ietvaros, bet arī valsts budžeta finansējums P&A darbībām, t.sk. citi Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam noteiktie pasākumi pētniecības un inovācijas kapacitātes paaugstināšanai.

Attēls Nr.9 – Uzņēmējdarbības sektora ieguldījumu P&A un mērķa rādītāja izpildes trends (milj. EUR)

1.2.1.2. pasākuma ietvaros publiskie ieguldījumi P&A plānoti 21,5 milj. EUR apjomā. 7 milj. EUR no šī kopējā 1.2.1.2.pasākuma ir piesaistīti no 1.2.1.3.pasākuma. 1.2.1.2.pasākuma ietvaros plānots piesaistīt uzņēmējdarbības sektora ieguldījumus vismaz 33 milj. EUR apmērā. Līdz ar to tiešie pasākuma ieguldījumi uzņēmējdarbības sektorā varētu būt vismaz 54,5 milj. EUR 6 gadu laikā.

Vienlaicīgi ņemot vērā pasākuma ietvaros plānotās atbalstāmās darbības ir sagaidāma netieša ietekme uz P&A ieguldījumu pieaugumu uzņēmumos pēc projektu īstenošanas. Netiešo ietekmi ieteicams vērtēt 3-5 gadu laikā pēc projektu īstenošanas (sk. tabulā Nr.17).

1.2.1.2. un 1.2.1.3. pasākumā noteiktie iznākuma rādītāji

Rādītājs	Sasniedzamā vērtība	Datu uzkrāšana un iegūšana
Atbalstīto pētniecības rezultātu komercia lizācijas projektu skaits	100	Datu turētājs: LIAA (VTPC) Datu avots: VTPC projekta atskaites Datu iegūšanas metode: VTPC, no projektu īstenotājiem Periods: Atbalsta sniegšanas periods
Atbalstīto komersantu skaits vaučeru programmā	320	Datu turētājs: LIAA (VTPC) Datu avots: Inovācijas vaučeru projekta atskaites Datu iegūšanas metode: VTPC, no projektu īstenotājiem Periods: Atbalsta sniegšanas periods
Jaunradīto produktu un tehnoloģiju skaits atbalstītajos uzņēmumos pēc atbalsta saņemšanas	340	Datu turētājs: LIAA (VTPC) Datu avots: Inovācijas vaučeru projektu atskaites, atbalsta saņēmēju aptauja Datu iegūšanas metode: VTPC, no projektu īstenotājiem Periods: Atbalsta sniegšanas periods

Papildus, lai izvērtētu 1.2.1.2.pasākuma ietekmi uz politikas plānošanas dokumentos noteikto pētniecības un inovācijas mērķu sasniegšanu, tostarp korelētu veikto ieguldījumu P&A atbilstību Latvijas Viedās specializācijas stratēģijai, nepieciešams uzkrāt informāciju par papildu rādītājiem (sk. tabulā Nr.18).

Papildus rādītāji 1.2.1.2.pasākuma ietekmes izvērtēšanai

NPK	Iznākuma un ietekmes rādītāji	Rādītājs
1.	Rūpnieciskā īpašuma objektu aizsardzība, t. sk. iesniegto starptautisko patentu pieteikumu, iesniegto PCT pieteikumu, iesniegto LV patentu pieteikumu skaits	Datu turētājs: LIAA (VTPC) Datu avots: VTPC projekta atskaites Datu iegūšanas metode: VTPC, no projektu īstenotājiem ZI Periods: Atbalsta sniegšanas periods
2.	Līgumu skaits par rūpnieciskā īpašuma vai tā lietošanas tiesību (licenču) pārdošanu	Datu turētājs: LIAA (VTPC) Datu avots: VTPC projekta atskaites Datu iegūšanas metode: VTPC, no projektu īstenotājiem Periods: Atbalsta sniegšanas periods
3.	ZI ieņēmumi no rūpnieciskā īpašuma vai tā lietošanas tiesību pārdošanas	Datu turētājs: LIAA (VTPC) Datu avots: VTPC projekta atskaites Datu iegūšanas metode: VTPC, no projektu īstenotājiem Periods: Atbalsta sniegšanas periods
4.	Jaunveidotie spin-off uzņēmumi	Datu turētājs: LIAA (VTPC) Datu avots: VTPC projekta atskaites Datu iegūšanas metode: VTPC, no projektu īstenotājiem Periods: Atbalsta sniegšanas periods + 3 gadi pēc perioda beigām
5.	Līgumu skaits par pasūtījumu pētījumu veikšanu, pētniecisko pakalpojumu sniegšanu.	Datu turētājs: LIAA (VTPC) Datu avots: VTPC projekta atskaites Datu iegūšanas metode: VTPC, no projektu īstenotājiem Periods: Atbalsta sniegšanas periods
6.	ZI ieņēmumi no pasūtījuma pētījumiem	Datu turētājs: LIAA (VTPC) Datu avots: VTPC projekta atskaites Datu iegūšanas metode: VTPC, no projektu īstenotājiem Periods: Atbalsta sniegšanas periods + 3 gadi

		pēc perioda beigām
7.	Programmas ietvaros kopējais piesaistītais privātā sektora finansējums projekta ietvaros noslēgtajiem līgumiem	Datu turētājs: LIAA (VTPC) Datu avots: VTPC un inovācijas vaučeru projektu atskaites Datu iegūšanas metode: VTPC, no projektu īstenotājiem Periods: Atbalsta sniegšanas periods
8.	ZI, kurām ir izstrādāta un apstiprināta IP pārvaldības politika	Datu turētājs: LIAA (VTPC) Datu avots: VTPC projekta atskaites Datu iegūšanas metode: VTPC, no projektu īstenotājiem Periods: Atbalsta sniegšanas periods
9.	Noorganizēto komersantu un zinātnieku sadarbības semināru, konferenču un kontaktbiržu skaits, piedalījušos uzņēmumu skaits.	Datu turētājs: LIAA (VTPC) Datu avots: VTPC projekta atskaites Datu iegūšanas metode: VTPC, no projektu īstenotājiem Periods: Atbalsta sniegšanas periods

Apkopoto datu izmantošanai Viedās specializācijas stratēģijas investīciju programmu monitoringa veikšanai, šo datu uzkrāšanā jānodrošina, ka dati tiek apkopoti tautsaimniecības nozaru un OECD zinātņu nozaru un apakšnozaru griezumā, kas ļauj analizēt katras investīciju programmas ietekmi uz specializācijas jomu un tautsaimniecības nozaru attīstību.

17. un 18. tabulā ietilpstošos rādītājus uzkrāj projekta līmenī un VTPC tos apkopo pētniecības projektu īstenošanas laikā iesniedzot starpposma atskaites. Ietekmes rādītājus apkopo un uzkrāj 3 gadus (atbilstoši projektiem noteiktajam pēcu uzraudzības periodam) pēc projektu ieviešanas pabeigšanas un tos VTPC apkopo un iesniedz vismaz reizi pusgadā CFLA un EM. Ietekmes rādītāji ir paredzēti tikai programmas ietekmes novērtēšanai un to nesasniegšanas rezultātā netiek piemērotas finanšu korekcijas komercializācijas projektu atbalsta saņēmējiem.

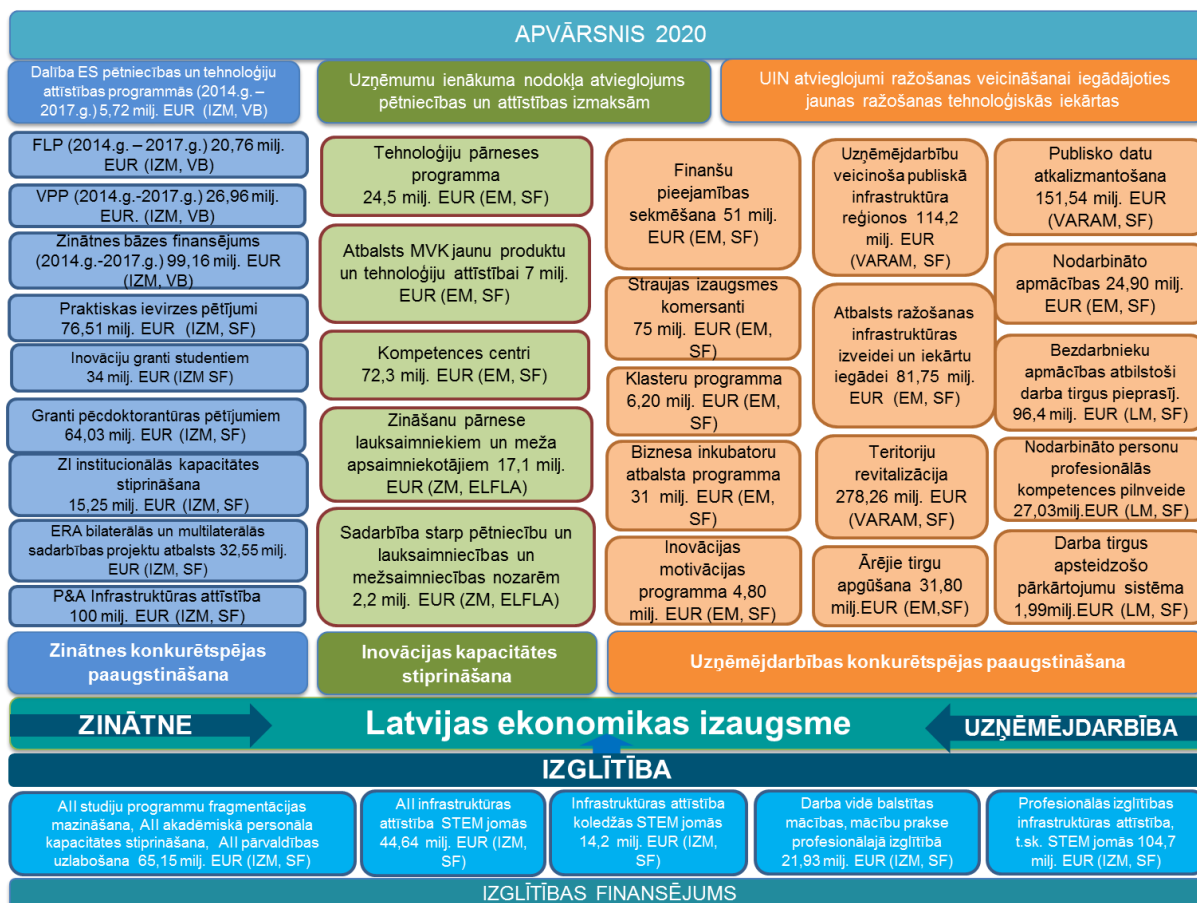
Savukārt, lai novērtētu veikto ieguldījumu ietekmi uz atbalstīto komersantu saimniecisko darbību nepieciešams uzkrāt sekojošu informāciju par Tehnoloģiju pārneses programmas īstenošanas rezultātā jaunizveidotajiem spin-off komersantiem, gan Inovācijas vaučeri saņēmušajiem komersantiem šādā griezumā:

- Apgrozījums;
- Peļņa;
- Investīcijas;
- Darbinieku skaits;
- Dībināšanas gads;
- Pamatdarbības veids (NACE 2. Red);
- Reģionālā piederība

Šos datus iegūst no Uzņēmuma reģistra, Valsts ieņēmumu dienesta vai citiem datu turētājiem (Lursoft, Firms.lv) par katru atbalsta sniegšanas perioda gadu sākot ar gadu pirms atbalsta saņemšanas un 3-5 gadus pēc atbalsta saņemšanas. Datus izmanto, lai salīdzinātu izmaiņas atbalsta saņēmēja saimnieciskās darbības rādītājos pēc projektu rezultātu ieviešanas saimnieciskajā darbībā ar periodu pirms atbalsta saņemšanas un lai novērtētu veikto ieguldījumu ietekmi uz izmaiņām.

5. Sinerģija ar citām valsts atbalsta iniciatīvām

Latvijas Viedās specializācijas stratēģijas ietvaros plānotie un īstenotie instrumenti izaugsmes atbalstam ietver gan valsts budžeta, gan ārvalsts finanšu instrumentus, kā arī nodokļu atvieglojumus. Attēlā Nr.10 atspoguļots instrumentu kartējums, klasificējot instrumentus pēc to ieguldījuma 1) zinātnes konkurētspējas paaugstināšana, 2) inovācijas kapacitātes stiprināšana un 3) uzņēmējdarbības konkurētspējas paaugstināšana.

Attēls Nr.10 - atbalsta instrumenti pētniecības, inovācijas un konkurētspējas paaugstināšanai

1.2.1.2.pasākums “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai” galvenokārt vērsts uz inovācijas sistēmā pastāvošās nepilnības – vāja sadarbība starp uzņēmējdarbības sektoru un zinātni, kā arī nepietiekosa radošā un intelektuālā kapitāla izmantošana inovāciju radīšanā – novēršanu. Arī 1.2.1.3. pasākums “Inovācijas vaučeri MVK”, kas tiek integrēts kā daļa no 1.2.1.2.pasākuma, vērtējams kā tiešas ietekmes atbalsta instruments, sniedzot ieguldījumu sadarbības starp uzņēmējdarbības sektoru un zinātni palielināšanā, tostarp radošā un intelektuālā kapitāla aktīvākā izmantošanā inovācijas attīstīšanai.

1.2.1.2.pasākums “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai” veidos sinerģiju ar sekojošiem Viedās specializācijas stratēģijas atbalsta instrumentiem:

- Valsts pētījumu programmas, Fundamentālie un lietišķie pētījumi, SAM 1.1.1. pasākumi 1.1.1.1. “Praktiskas ievirzes pētījumi” un 1.1.1.2. “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts”. Minētajos instrumentos IZM sniedz vai plāno sniegt atbalstu ZI un pētnieku grupām, jauniem zinātniekiem zinātniski pētnieciskajam darbam. Šo pētījumu rezultātu ieviešana un komercializācija var tikt veikta un atbalstīta ar pasākuma 1.2.1.2. finansējumu TP centru ietvaros, lai ZI jaunradītās zināšanas un tehnoloģijas sagatavotu piedāvājumam un piedāvātu komersantiem ieviešanai tirgū.
- 1.2.1.1.pasākums “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” atbalstīs pētījumus un eksperimentālās izstrādes, kuru iniciatori būs komersanti. Šim pasākumam varētu būt visciešākā sinerģija ar pasākumu 1.2.1.2., komersantiem pārņemot tehnoloģiju pētījumus no ZI un turpinot tos eksperimentālo izstrādņu veidā konkrētu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstīšanai. VTPC uzdevums ir veicināt sadarbības veidošanos un iesaistīt ZI komersantu iniciēto pētījumu izpildē

Kompetences centru programmas ietvaros. Procesā no pētniecības uz tirgu pasākums 1.2.1.2. ir tālāk no tirgus, turpretī pasākums 1.2.1.1. ir tuvāk tirgum.

- 1.2.1.4. pasākums “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā”. Pasākuma ietvaros tiks sniegts atbalsts komersantiem iekārtu iegādei jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā. Pasākuma ietvaros komersanti, kas no VTPC būs pārņēmuši produktus un tehnoloģijas, varēs pretendēt uz atbalsta saņemšanu to ieviešanai.
- SAM 1.1.1. pasākums 1.1.1.4. “P&A infrastruktūras attīstīšana”. Pasākuma ietvaros tiks attīstīta pētniecības un produktu izstrādes infrastruktūra viedās specilizācijas jomās. Plānots, ka infrastruktūrai būs atvērtas pieeja un daļa no tās tiks izmantota tehnoloģiju pārneses atbalstam, jaunu produktu izstrādei un komercpētniecības pakalpojumiem, sekmējot privātā sektora investīciju piesaisti, balstoties uz biznesa plānu ar pamatotu ekonomisko ietekmi. Līdz ar to VTPC un tā partneri ZI, tostarp komersanti, kas pretendēs uz atbalstu Inovācijas vaučera ietavros, varēs izmantot izveidoto infrastruktūru savu pētniecības darbu īstenošanai, tādejādi stiprinot arī sadarbību starp komersantiem un ZI.

Paralēli, izstrādājot un īstenojot 1.2.1.2.pasākumu “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”, jānodrošina demarkācija ar atsevišķiem atbalsta instrumentiem, panākot, ka atbalsts projektu līmenī netiek piešķirts vienām un tām pašām darbībām. Šie atbalsta instrumenti ir:

- SAM 1.1.1. pasākums 1.1.1.2. “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts”. IZM pasākuma ieviešanas nosacījumos paredz, ka daļai no pēcdoktorantūras pētījumu tiek piesaistīts privātais finansējums, t.sk. pētījums var tikt īstenots uzņēmumā. Pasākuma nosacījumos tiks noteikts, ka piešķirto finansējumu pētījumiem attiecībā uz tām pašām attiecināmajām izmaksām nevar apvienot ar de minimis atbalstu vai citas atbalsta programmas vai individuālā atbalsta projekta piešķirto finansējumu.
- SAM 1.1.1. pasākums „Praktiskas ievirzes pētījumi”. IZM pasākuma ieviešanas nosacījumi paredz, ka atbalstīti tiks ZI individuāli īstenoti projekti, kā arī ZI un komersantu, kā arī komersantu pasūtīti līgumpētījumi. Pasākuma nosacījumos tiks noteikts, ka piešķirto finansējumu pētījumiem attiecībā uz tām pašām attiecināmajām izmaksām nevar apvienot ar de minimis atbalstu vai citas atbalsta programmas vai individuālā atbalsta projekta piešķirto finansējumu.
- Uzņēmuma ienākuma nodokļa atvieglojumi par veiktajiem ieguldījumiem P&A. Kopš 2014.gada 1.jūlija nodokļu maksātāji, tajā skaitā komersanti, P&A izmaksas var norakstīt trīskāršā apmērā tajā gadā, kad tās radušās, piemērojot vērtību palielinošu koeficientu – 3. Atvieglojums atteicās uz atsevišķām izmaksu pozīcijām, tajā skaitā uz izmaksām, kuras veido iepirkti pētniecības organizāciju un laboratoriju pakalpojumi. Atvieglojuma nosacījumi jau šobrīd paredz, ka novērtējot P&A izdevumus, nodokļu maksātājs izdevumos neietver tā projekta izdevumus, par kuru ir saņemts valsts atbalsts, neatkarīgi no tā, vai atbalsts sniegts no valsts, pašvaldības vai ES līdzekļiem.

6. Pielikumi

Pielikums Nr.1

Kopējais Latvijas patentu pieteikumu skaits Latvijā (2005.-2014.gads)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>DAUGAVPILS UNIVERSITĀTE</i>					2		5	4	3	
<i>ELEKTRONIKAS UN DATORZINĀTŅU INSTITŪTS</i>			1	3	2	1	2	3	6	
<i>FIZIKĀLĀS ENERĢĒTIKAS INSTITŪTS</i>			2	4	3	1	9	4	1	3
<i>INOVATĪVO BIOMEDICĪNAS TEHNOLOĢIJU INSTITŪTS, SIA</i>					1		1			
<i>LATVIJAS BIOMEDICĪNAS PĒTĪJUMU UN STUDIJU CENTRS</i>	1			2	5	1		1	12	3
<i>LATVIJAS JŪRAS AKADEMĪJA</i>				1	1		2	1	1	1
<i>LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBAS UNIVERSITĀTE</i>	3	7	12	11	16	17	10	21	27	
<i>LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBAS UNIVERSITĀTES AĢENTŪRA 'LAUKSAIMNIECĪBAS TEHNIKAS ZINĀTNISKAIS INSTITŪTS'</i>					1	2	1		1	1
<i>LATVIJAS ORGANISKĀS SINTĒZES INSTITŪTS</i>			1	5	1			8	7	1
<i>LATVIJAS UNIVERSITĀTE</i>	2	2	9	10	2	3	6	5	17	1
<i>LATVIJAS UNIVERSITĀTES AĢENTŪRA LATVIJAS UNIVERSITĀTES MATEMĀTIKAS UN INFORMĀTIKAS INSTITŪTS</i>									4	
<i>LATVIJAS UNIVERSITĀTES BIOLOĢIJAS INSTITŪTS, LU aģentūra</i>									1	
<i>LATVIJAS UNIVERSITĀTES CIETVIELU FIZIKAS INSTITŪTS</i>									3	1
<i>LATVIJAS UNIVERSITĀTES FIZIKAS INSTITŪTS, LU aģentūra</i>				1					6	
<i>LATVIJAS UNIVERSITĀTES POLIMĒRU MEHĀNIKAS INSTITŪTS, LU aģentūra</i>							1	1	2	
<i>LATVIJAS UNIVERSITĀTES ĶĪMISKĀS FIZIKAS INSTITŪTS</i>									1	
<i>LATVIJAS VALSTS AUGĻKOPĪBAS INSTITŪTS</i>	1				2	1		1		3
<i>LATVIJAS VALSTS KOKSNEŠ KĪMĪJAS INSTITŪTS</i>				5	3	1	3	3	9	1
<i>LATVIJAS VALSTS MEŽZINĀTNES INSTITŪTS 'SILAVA'</i>				2		1	1	6	6	1
<i>LAUKSAIMNIECĪBAS TEHNIKAS ZINĀTNISKAIS</i>	1	3	2	2	1					

<i>INSTITŪTS, LLU aģentūra</i>										
<i>LIEPĀJAS UNIVERSITĀTE</i>									1	
<i>LU MIKROBIOLOĢIJAS UN BIOTEHNOLOĢIJAS INSTITŪTS</i>	1									
<i>LZA FIZIKĀLĀS ENERĢĒTIKAS INSTITŪTS</i>	1		4	1						
<i>RĒZEKNES AUGSTSKOLA</i>					1					
<i>RĒZEKNES AUGSTSKOLA, REĢIONĀLISTIKAS ZINĀTNISKAIS INSTITŪTS</i>									2	
<i>RĒZEKNES AUGSTSKOLA, Vides tehnoloģiju pārneses kontaktpunkts</i>							1	2	1	
<i>RĪGAS STRADIŅA UNIVERSITĀTE</i>				6	10	12	14	11	5	10
<i>RĪGAS TEHNISKĀ UNIVERSITĀTE</i>	14	14	31	39	47	33	60	48	54	21
<i>RĪGAS TEHNISKĀS UNIVERSITĀTES NEORGANISKĀS ĶĪMIJAS INSTITŪTS, RTU aģentūra</i>							2	1		
<i>SIGRA, Biotehnoloģijas un veterinārmedicīnas zinātniskais institūts, LLU aģentūra</i>						4		1		
<i>VENTSPILS AUGSTSKOLA</i>		2	2		3	1	1	2	2	
Kopējais Latvijas pieteicēju patentu pieteikumu skaits Latvijā:	112	114	139	206	240	178	173	193	224	102

Citu valstu tehnoloģiju pārneses programmu piemēru apraksts

Programmas nosaukums	Technology transfer program "GAMA"	Enterprise Ireland Commercialisation Fund Programme	The Lower Austria Technopol Program – technology-oriented location development	Knowledge and technology tranfer support programme in Estonia
Valsts	Čehija	Īrija	Austrija	Igaunija
Programmas īstenotājs	Čehijas tehnoloģiju aģentūra (The Technology Agency of the Czech Republic)	Valsts attīstības aģentūra - Enterprise Ireland	Lejas Austrijas biznesa aģentūra (The Business Agency of Lower Austria)	The Estonian Intellectual Property and Technology Transfer Centre (EIP TTC), Enterprise Estonia
Programmas mērķis	Komerclizēt P&A rezultātus, kas sasniegti pētniecības iestāžu darbības vai pētniecības iestādes sadarbībā ar uzņēmumiem rezultātā	Uzlabot Īrijas ekonomikas konkurētspēju radot tehnoloģiju balstītus start-up uzņēmumus un inovāciju pārnēsi, kas izstrādāta augstskolās un pētniecības organizācijās.	Atbalstīt P&A projektus, veidot start-up un spin-off uzņēmumus, veicināt zināšanu pārnēsi un tehnoloģisko attīstību īpaši veicinot reģionālo pieeju, koncentrējot specifiskās zināšanas četros izcilības centros: 1) medicīnas biotehnoloģijas, 2) agroķīmijas un vides biotehnoloģijas, 3) medicīnas biotehnoloģijas, 4) bioenerģija, vides tehnoloģijas un pārtikas tehnoloģijas	Veicināt Igaunijas P&A institūciju intelektuālā īpašuma skaita pieaugumu ekonomikā, stiprināt P&A institūcijas un augstākās izglītības iestādes ar nepieciešamo cilvēkresursiem, kā arī ieviest kvalitatīvus un plašus zināšanu un tehnoloģiju pārnēsi pakalpojumus kopējai valsts ekonomiskajai izaugsmei.
Kopējais programmas finansējums	102,5 milj. EUR (2770 milj. CZK) 6 gadu periodam, no kuriem valsts budžets sastāda 66,5 milj. EUR.	30 milj. EUR 5 gadu periodam	Programmas ietvaros 10 gadu laikā tika investēti 333,7 milj. EUR, kur 50% tika finansēti no ERAF un 50% valsts budžeta.	NA
Atbalsta intensitāte / apjoms vienam projektam	NA	1.aktivitātei – 10 tūkst. līdz 15 tūkst. EUR vienam projekta pieteikumam; 2.aktivitātei – 80 tūkst. līdz 350 tūkst. EUR.		1 projekta ietvaros atbalsta apmērs nepārsniedz 45 000 EUR. Atbalsta intensitāte: - līdz 100% attiecināmajām izmaksām, - līdz 80% projekta iesniedzējam, kas jau saņēmis atbalstu Spinno programmas ietvaros
Atbalsta pretendenti	1. apakšprogrammas ietvaros - atbalsta saņēmēji var būt tikai pētniecības organizācijas.	1. aktivitāte - piesakoties komercializācijas iespējamības gadījuma grantam - pētnieki	Programmas ietvaros atbalstu var saņemt start-up un spin-off uzņēmumi, kā arī dažādi klasteri,	- Pētniecības institūcijas (izņemot universitātes departamentus);

	2. apakšprogrammas ietvaros - Atbalsta saņēmēji var būt tikai uzņēmumi. Pētniecības organizācijas var piedalīties projektā kā sadarbības partneri.	partnerībā ar tehnoloģiju pārneses birojiem 2. aktivitāte - piesakoties atbalstam komercializācijas fonda projektam - Pētnieki no pētniecības iestādēm un bezpeļņas pētniecības aģentūras un organizācijas	kas izveidoti šo uzņēmumu starpā.	- Lietišķo pētījumu veicošās universitātes;
Pakalpojumu sniedzēji	Čehijas tehnoloģiju aģentūra	Enterprise Ireland komercializācijas fonds, 10 tehnoloģiju pārneses biroji, kas tika izveidoti kā struktūrvienības augstskolās	4 reģionālie izcilības centri, kuros darbojas pētnieki, zinātnieki, konsultanti un vadītāji, kuru mērķis ir veicināt reģiona attīstību koncentrējot zināšanas konkrētā tirgus nišā.	Programmas ietvaros apstiprinātās pētniecības institūcijas un universitātes, kas nodarbojas ar lietišķo pētījumu veikšanu.
Atbalstāmās darbības / sniegtie pakalpojumi	GAMA pirmās apakšprogrammas ietvaros atbalstītie projektiem obligāti jānovērt pie viena no šādiem rezultātiem: - Patenta pieteikums; - Tehniski sasniegts rezultāts (prototips, funkcionālais paraugs); - Pilotdarbība, pārbaudīta tehnoloģija; - Izstrādāta programmatūra; - Rezultāts ar tiesisku aizsardzību (funkcionālais modelis, rūpnieciskais dizains) Otrās apakšprogrammas sasniegtajiem rezultātiem ir jābūt vērstiem uz konkrētu gala lietotāju.	-Enterprise Ireland komercializācijas fonda atbalsta akadēmiskos pētniekus, lai izzinātu un attīstītu komerciālu priekšizpēti un tirgus iespējas, lai veiktu pētījumus produktu sākotnējās stadijās -Programma paredz atbalstu visa līmeņa tehnoloģiskās attīstības stadijām līdz brīdim, kad tehnoloģija ir gatava, lai to komercializētu: Piesakoties komercializācijas iespējām mācības grantam, lai izmeklētu un attīstītu komercializācijas gadījumu: -tirgus izpēte un analīze -konkurentu analīze -patenta izpēte un IP stratēģijas izstrāde -jaunā produkta potenciālā ietekme uz valsts ekonomisko attīstību -konsultācijas par likumdošanas jaunuzņēmumiem u.c. šķēršļiem, kas	Technopol programma paredz plašu atbalsta instrumentu klāstu, sākot ar 4 tehnoloģiju centriem iepriekš minētajās jomās, kā arī konsultantu pakalpojumu sniegšanu start-up un spin-off uzņēmumu izveidei un attīstībai: Izcilības centru vadības sniegtie pakalpojumi: - tīklošanās pasākumi binzesa, pētniecības un izglītības iestāžu partneriem. - P&A projektu identificēšana, uzsākšana un vadīšana - Projekta finansēšanu vadība - Norēķinu veikšana ar jaunuzveidotajiem start-up un spin-off uzņēmumiem augsto tehnoloģiju sektoros - Marketinga un komunikācijas pakalpojumi (vietas vai nišas virzīts mārketing, preses relīzes, preses konferenču organizēšana, profesionālie pasākumi, iekšējie izcilības centru pasākumi)	IPTTC piedāvā plašus intelektuālo īpašumu un tehnoloģiju pārneses atbalsta pakalpojumus, kā arī apmācības un izglītojošus pasākumus par šīm tēmām. Tehnoloģiju pārneses programmas ietvaros tiek sniegts atbalsts šādām aktivitātēm: - Zināšanu un tehnoloģiju pārneses vadības, administrācijas un personāla kvalifikācijas, zināšanu un tehnoloģijas attīstības pasākumi; - Biznesa kontaktu dibināšanas un vadības pakalpojumi; - Atbalsts mārketinga aktivitātēm biznesa vērstiem P&A pakalpojumiem; - Intelektuālā īpašuma aizsardzības pasākumi; - Biznesa konsultācijas zinātniskajām institūcijām un augstākās izglītības iestādēm

		<p>varētu kavēt komercializācijas procesu</p> <p>demonstrācijas projekta izstrāde un sākotnējā prototipa izstrāde</p> <p>Piesakoties atbalstam komercializācijas fonda projektam:</p> <p>tiek finansēta inovāciju attīstība visos komercializācijas attīstības posmos līdz brīdim, kad ir iespējams komercializēt un laist tirgū kā jaunu produktu, pakalpojumu vai spi-off uzņēmumu.</p>	<p>Papildus iepriekš minētajiem pakalpojumiem, katrs izcilības centrs ietver sevī pakalpojumu spektru, ko sniedz dažnedažādas pētniecības institūcijas atbilstoši savai pētniecības jomai un tehnoloģiskajai specifikai (sākot ar dažādu analīžu veikšanu līdz pat jaunā produkta prototipēšanai).</p>	<p>pārstāvjiem;</p>
<p>Ieviešanas modelis</p>	<p>Programma ir sadalīta divās apakšprogrammās ar dažādām ieviešanas metodēm un atbalsta mērķa grupām.</p> <p>1. apakšprogrammas mērķis ir atbalstīt praktisko P&A rezultātu pārbaudes rezultātus, kas radīti pētniecības organizācijās un kuriem ir augsts potenciāls jaunu vai uzlabotu produktu ražošanas procesu vai pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību radīšanā. Šī apakšprogramma ir vērsta arī uz sistemātisku atbalstu P&A darbībām dažādos posmos, sākot ar praktisku P&A rezultātu identifikāciju un beidzot ar iespējamību šos rezultātus izmantot kā komerciālu modeli, funkcionālu paraugu vai prototipu.</p> <p>2. apakšprogrammas mērķis ir atbalstīt lietišķo pētījumu un eksperimentālās izstrādes projektus, it īpaši tos, kas ir</p>	<p>Laikā attīstītu Enterprise Ireland partnerību ar augstākās izglītības iestādēm, tādejādi uzlabojot pieejamību kvalitatīvai ekspertīzei un efektīvizējot finanšu resursus, ir izveidots koledžu konsorcijs. Šis konsorcijs nodrošina programmas galveno procesa daļu, kas saistīts ar pētnieku radošo potenciālu, lai veicinātu inovācijas dažādās industrijās radot jaunas darba vietas un ekonomisko izaugsmi.</p>	<p>Programma tiek ieviesta pamatojoties uz Technopol stratēģiju, kuras ietvaros ir izveidoti 4 tehnoloģiju un biznesa izcilības centri un noteikti standarti pēc kuriem var veidoties jauni izcilības centri. Šie centri ir mērķtiecīgi veidoti tiešā tuvumā esošām universitātēm un pētniecības institūcijām, lai apvienotu izglītības, pētniecības un biznesa vidi ar mērķi veidot jaunus konkurētspējīgus uzņēmumus. Centru pamatdarbības princips ir finansiāli atbalstīt P&A projektus, veikt to publicitāti un grāmatvedības funkcijas nodrošināšanu, kā arī zināšanu pāmes.</p>	<p>Atbalsts tika sniegts programmā iesaistītajām universitātēm, kā rezultātā katrā no tām tika izveidots uzņēmējdarbības nodaļas, kas šobrīd nodarbojas ar augstskolu veikto pētījumu komercializāciju.</p>

	tendēti uz sasniegto rezultātu komercia lizēšanu, ko programma nav atbalstījusi. Atbalsts tiek piešķirts tiem projektiem, kas saistīti ar funkcionālo prototipu pabeigšanu, to īpašību pārbaudi, testa sērijas pārbaudi un visu tehnoloģisko, ekonomisko, sociālo, veselības un citu ietekmju izvērtējumu uz jauno produktu vai pakalpojumu.			
Informācijas avots	https://www.tacr.cz/index.php/en/programmes/gama-programme.html	https://www.enterpriseireland.com/en/funding-supports/Researcher/Funding-to-Commercialise-Research/	http://www.ecoplus.at/en/ecoplus/technology-research/technopols	https://www.riigiteataja.ee/akt/115072014004

Citu valstu inovācijas vaučeru programmu piemēru apraksts

Programmas nosaukums	Inovācijas vaučeru grants	Radošo industriju vaučeri (VINCI)	Tehnoloģiju vaučeri	Inovācijas vaučeri	Inovāciju un tehnoloģiju vaučeru programma
Valsts	Igaunija	Austrija	Itālija	Īrija	Austrālija
Programmas īstenotājs	Enterprise Estonia – aģentūra	Austrijas uzņēmējdarbības attīstības aģentūra	Lombardijas reģionālā valdība	Enterprise Ireland - aģentūra	Viktorijas štata ekonomiskās attīstības departaments
Programmas mērķis	Paaugstināt Igaunijas MVK konkurētspēju, veicinot zināšanu un tehnoloģiju pārnesi, sadarbību ar P&A institūcijām, t.sk. palielinot IĪ spēju.	Veicināt radošo industriju pakalpojumu pārnesi un nozīmību inovācijas veicināšanā tradicionālo nozaru MVK izaugsmes veicināšanai.	Veicināt P&A un inovācijas aktivitāti, kā arī veicināt reģiona izcelsmes patentu skaita pieaugumu.	Veidot saikni starp Īrijas publiskajām institūcijām, kas nodarbojas ar zināšanu sniegšanas pakalpojumiem un uzņēmumiem, t.sk. palīdzēt veikt biznesa potenciāla izvērtējumu risinājumus biznesa idejas attīstīšanai.	Veicināt uzņēmumu P&A aktivitāti, dizaina aktivitātes (piemēram, rūpnieciskā, tehniskā, digitālā, grafiskā un materiālu dizaina izstrāde), inovācijas prasmju pieaugumu, ar nolūku adoptēt un izstrādāt jaunus produktus, nodrošinot piekļuvi vaučeriem, kuru iespējams izmantot pie pakalpojumu sniedzējiem, kuriem pieejams P&A, dizaina un inovācijas pētniecības aprīkojums, t.sk. vaučeri izmantojot apmācībām, precēm, pakalpojumiem un konsultācijām.
Atbalsta apmērs	Līdz 4 tūkst. EUR vienam atbalsta pretendētam	Līdz 5 tūkst. EUR vienam atbalsta pretendētam	– Inovācijas vajadzību un nepieciešamo kompetenču identificēšanai – līdz 4 tūkst. EUR vienam atbalsta pretendētam; – Pētniecības darbību veikšanai – līdz 15 000 EUR vienam atbalsta pretendētam	– Standarta vaučeri – līdz 5 tūkst. EUR; – “Fast track” vaučeri – līdz 10 tūkst. EUR; – Horizon 2020 inovācijas vaučeri – līdz 5 tūkst. EUR. Uzņēmumi var izmantot ne vairāk par 3 vaučeriem, no kuriem vienam ir jābūt “Fast Track” vaučeriem.	– Inovācijas prasmju attīstīšanai – līdz 6 tūkst. EUR; – Dizaina aktivitāšu, P&A aktivitāšu veikšanai – līdz 15 tūkst. EUR; – Tehnoloģiju izstrādei un attīstībai – līdz 30 tūkst. EUR.

Atbalsta intensitāte	Līdz 80% no attiecināmajām izmaksām	100% apmērā no attiecināmajām izmaksām	– 33% – inovācijas vajadzību identificēšanai; – 40% – pētniecības darbību veikšanai	– Standarta vaučeri – 70%; – “Fast track” un Horizon 2020 vaučeri – 50%.	Līdz 75% no attiecināmajām izmaksām
Projekta ilgums	Līdz 12 mēnešiem ar iespēju pieteikt pagarinājumu, nepārsniedzot 18 mēnešus	Līdz 8 mēnešiem	– Inovācijas vajadzību identificēšanai – līdz 6 mēnešiem; – Pētniecības darbību veikšanai – līdz 18 mēnešiem	Līdz 12 mēnešiem. Uzņēmums var izmantot vairākus vaučerus, bet tikai tad, kad ir izmantots iepriekšējais vaučers.	Līdz 12 mēnešiem
Atbalsta pretendenti	– Igaunijas Uzņēmumu reģistrā reģistrēts MVK. – Pretendents pēdējā gada laikā, pirms pieteikuma iesniegšanas, nedrīkst būt līgumattiecības ar pakalpojuma sniedzēju, ko norādījis savā pieteikumā.	– Radošo nozaru uzņēmumi, – Austrijas MVK, kas galvenokārt darbojas tradicionālajā nozarē.	Itālijas mikro un MVK	– MVK, kas reģistrēti Īrijā; – Atbalsts netiek sniegts uzņēmumiem, kas darbojas lauksaimniecības nozarē.	– MVK ar mazāk nekā 200 darbiniekiem; – Tehnoloģiju izstrādes un ieviešanas vaučeri var pieteikties arī lieli uzņēmumi ar darbinieku skaitu virs 200.
Pakalpojumu sniedzēji	– Igaunijas valsts standartizācijas birojs; – Igaunijas centrālais metroloģijas un akreditēto kalibrēšanas laboratoriju birojs; – Patentu valde; – Igaunijas Intelektuālā īpašuma un tehnoloģiju pārneses centrs; – Patentpilnvarotie; – Valsts vai pašvaldību dibinātas pētniecības un attīstības institūcijas; – Dizaina kompānijas, kas atbilst “Enterprise Estonia” noteiktām prasībām	Radošo industriju uzņēmumi (dizaina, arhitektūras, multimediju/spēļu, modes, mūzikas, audio-vizuālās, filmu, mediju, reklāmas un izdevniecības sektoru uzņēmumi), kas spēj sniegt atbilstošas kompetences, prasmes un zināšanas, kā arī infrastruktūru nepieciešamo problēmu risināšanai programmas ietvaros.	“QuESTIO” datu bāzē reģistrētie konsultāciju pakalpojumu sniedzēji un akreditēti pētniecības centri.	Uzņēmumi var vērsties jebkurā tehnoloģijas institūtā, universitātē vai valsts finansētā pētniecības organizācijā, kas kā pētniecības iestāde* ir piekritusi piedalīties inovācijas vaučeru programmā (izveidots speciāls saraksts). *Zināšanu sniedzējam un uzņēmumam ir jānodrošina, ka visi līgumi, piemēram, par darba programmām, izmaksām, konfidencialitāti un IĪ, un kurus paraksta abas puses, tiek parakstīti pirms projekta aktivitāšu uzsākšanas.	Pakalpojuma sniedzēji var būt vai nu uzņēmums vai valsts finansētas izglītības un pētniecības iestādes (piemēram, universitātes, pētniecības institūti), kas nodrošina atbilstošu infrastruktūru un kompetenci, kā arī atbilst īpašiem kritērijiem katrā inovācijas vai tehnoloģiju vaučeru programmā.

<p>Atbalstāmās darbības</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konsultācijas saistībā ar produktu vai pakalpojumu attīstību; – konsultācijas par darba organizāciju, ražošanu vai tehnoloģiju attīstību; – dizaina risinājumu izstrāde un ieviešana; – priekšizpētes darbu veikšana; – konsultācijas par metroloģiju, standartizāciju un sertifikāciju; – produktu saderības un produktu lietojumu pārbaūžu veikšana; – konsultācijas par patentu, funkcionālu modeļu vai dizainparaugu tiesisko aizsardzību; – izpētes veikšana un informācijas meklēšana par patentiem, funkcionāliem modeļiem vai dizainparaugiem; – patentu, funkcionālo modeļu vai rūpnieciskā dizaina reģistrācija. 	<p>Radošo industriju uzņēmēju sniegtie pakalpojumi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Inovācijas vajadzību un nepieciešamo kompetenču identificēšanai: <ul style="list-style-type: none"> ○ maksa reģionālās datubāzes “QuESTIO” reģistrētiem konsultāciju pakalpojumu sniedzējiem par specifisku tehnoloģisko inovāciju nepieciešamību un piemērota sadarbības partnera (pētniecības centru, kas reģistrēti datu bāzē) atrašanu. – Pētniecības veikšanai: <ul style="list-style-type: none"> ○ līguma pētījumi, kas saistīti ar MVK tehnoloģiskajām vajadzībām (tos veic akreditēti pētniecības centri) <p>Pakalpojuma sniedzējs nevar saņemt abus grantus viena projekta ietvaros.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Standarta un “Fast track” vaučeri: <ul style="list-style-type: none"> ○ jaunu produktu / procesu attīstībai; ○ jaunu uzņēmējdarbības modeļu attīstīšanai; ○ jaunu pakalpojumu piegādei un klientu interfeisa izveidei; ○ jaunu pakalpojumu attīstīšanai; ○ pielāgotām inovācijas menedžmenta apmācībām; ○ inovācijas/ tehnoloģiju auditiem. – Horizon 2020 inovācijas vaučeri: <ul style="list-style-type: none"> ○ vaučeri ļauj uzņēmumiem pieteikties Horizon 2020 programmai, saņemot konsultācijas no publiskā sektora zināšanu sniedzējiem; ○ pieteikuma sagatavošana; ○ partneru meklēšanas un atbilstības novērtēšana. 	<ul style="list-style-type: none"> – Tehnoloģiju izstrādes un ieviešanas vaučeri: <ul style="list-style-type: none"> ○ eksperimentālo plānu izstrāde sadarbībā ar universitātēm; ○ sākotnējā priekšizpēte; ○ freedom to operate meklējumi (pasākumi, lai, piemēram, pārbaudītu produkta komercializēšanas potenciālu, nepārkāpjot spēkā esošās IĪ tiesības). – Inovācijas prasmju attīstīšanai: <ul style="list-style-type: none"> ○ IĪ un/vai zināšanu pārvaldība; ○ komercializācijas prasmes; ○ tehnoloģiju kartēšana (road mapping); ○ komunikācijas prasmes, jo īpaši sadarbībai ar P&A pakalpojumu sniedzējiem un sadarbībai dažādās disciplīnās; ○ ideju ģenerēšanai, atļasei un ieviešanai; ○ pārdošanas un sadarbības ar klientiem prasmju uzlabošanai; ○ mārketinga, norēķināšanās ar klientu un finanšu vadības prasmju uzlabošanai.
<p>Ieviešanas modelis</p>	<p>Atbalsts tiek piešķirts granta veidā.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Atbalsts tiek piešķirts granta veidā; – Žūrija atlasa inovatīvākās projektu idejas; 	<p>Atbalsts tiek piešķirts vaučera veidā</p>	<p>Atbalsts tiek piešķirts vaučera veidā, kas var tikt apmainīts pret zināšanu sniedzēja rīcībā esošo zināšanu pārneses</p>	<p>Vaučeri, kas tiek apmainīts pret dizaina un P&A pakalpojumiem, izmantojot atbilstoša ārpaakalpojuma</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Atbalsta saņēmēji paši var izvēlēties pakalpojumu sniedzējus; - Tiek organizēti vairāki tīklošanās un kontaktu dibināšanas pasākumi. 		projektu vai arī nepieciešamajiem P&A pakalpojumiem.	sniedzēja rīcībā esošo infrastruktūru, apmācības, pakalpojumus, konsultācijas vai ekspertīzi.
Informācijas avots	http://www.eas.ee/en/for-the-entrepreneur/innovation/innovation-voucher	http://www.eciaplatform.eu/wp-content/uploads/2014/06/The-matic-paper-Innovation-vouchers-Milan.pdf http://www.eciaplatform.eu/project/vinci/	http://www.eciaplatform.eu/wp-content/uploads/2014/06/The-matic-paper-Innovation-vouchers-Milan.pdf	http://www.enterpriseireland.com/en/Research-Innovation/Companies/Collaborate-with-companies-research-institutes/Innovation-Voucher.shortcut.html	http://www.business.vic.gov.au/support-for-your-business/grants-and-assistance/innovation-technology-vouchers